

הערכת התוכנית "חוג לכל ילד"

שנה"ל תשע"ט

הובלת צוות ההערכה:

ד"ר טל רז, מנהלת אגף סקרים והערכת פרויקטים, ראמ"ה

צוות ההערכה:

ד"ר דנה אביטל, מנהלת תחום הערכת פרויקטים, ראמ"ה - מרכזת ההערכה וחוקרת כמותית ראשית

יעקב ורצברגר - חוקר איכותני ראשי

ד"ר ראיד זידאן

רינה נוימן

תוכן העניינים

5.....	תמצית מנהלים
10.....	רקע
10.....	מטרות התוכנית
11.....	יעדי התוכנית
11.....	מדדי הצלחה
11.....	מטרת ההערכה ושאלות המחקר
13.....	שיטה
13.....	אוכלוסייה ומדגם
15.....	אופן העברת הסקר ומועד ההעברה
16.....	השתתפות ושיעורי השבה
17.....	אופן ניתוח הנתונים
17.....	מגבלות המחקר
18.....	ממצאים
19.....	1. השתתפות התלמידים בחוגים
19.....	א. שיעור התלמידים המשתתפים בחוגים
20.....	ב. קריטריונים לבחירת חוג
21.....	ג. מבחר החוגים באזור המגורים
23.....	2. שביעות רצון מההיבטים הארגוניים
23.....	א. תפיסת מטרות התוכנית
24.....	ב. פוטנציאל התלמידים אל מול הנרשמים בשטח
24.....	ג. מידת החשיפה של התוכנית לפני התלמידים והוריהם
26.....	ד. הרשמה לתוכנית
27.....	ה. מבחר החוגים בתוכנית, מיקום והגעה
30.....	ו. נוכחות תלמידים בחוגים
30.....	ז. המפגשים האזוריים
33.....	3. שביעות רצון מבחינת תוכן החוג, איכותו וההיבטים הלוגיסטיים
33.....	א. תפיסת איכות החוג
35.....	ב. שביעות הרצון מהמדריכים ושל המדריכים
37.....	ג. ההיבטים הלוגיסטיים של התוכנית
40.....	4. תרומתה הנתפסת של התוכנית עבור התלמידים, ההורים והמדריכים
40.....	א. תפיסות התלמידים וההורים בנוגע להשתתפות בחוגים
44.....	ב. השפעות נתפסות נוספות של התוכנית על התלמידים המשתתפים בה
49.....	5. סיבות לאי-הצטרפות של תלמידים לחוגים
49.....	א. הסיבות שבגינן תלמידים אינם משתתפים בחוגים - דיווחי תלמידים והורים
52.....	ב. השתתפות בחוגים נוספים

55.....	6. ליווי ופיקוח על התוכנית.....
55.....	א. הכשרת המדריכים.....
56.....	ב. בקרה על רמת התוכן.....
56.....	ג. הקשר בין מובילי האזור: מהמדריך ועד הרכז האזורי.....
58.....	סיכום והמלצות
62.....	נספח.....

תמצית מנהלים

רקע

התוכנית "חוג לכל ילד" החלה לפעול באוקטובר 2017 (שנת הלימודים תשע"ח) בכיתות ד'-ה' (ובכללן תלמידי החינוך המיוחד) במחוז הצפון. במסגרת התוכנית הוצע לכל תלמיד להשתתף במהלך שנת הלימודים בחוג אחד לבחירתו לאחר שעות הלימודים, מתוך מבחר חוגים בשישה אשכולות עניין: שפות, טכנולוגיה ומדעים, טבע וסביבה, ספורט, מוסיקה ואומנויות. התוכנית שמה לה מטרה להעצים את התלמידים המשתתפים בחוגים ולחולל שינוי התנהגותי בקרב התלמידים ומשפחותיהם בכל הנוגע לתרבות הפנאי ולהשתתפות בחוגים, בעיקר בקרב האוכלוסייה החלשה במחוז, ובכך לצמצם את הפערים בנושא.

בשנת תשע"ט עלתו של חוג למדינה הייתה 1,090 ש"ח (200 ש"ח פחות מבשנת תשע"ח). התלמידים ברשויות המשתייכות לעשירונים 1-5 שילמו דמי רישום של 100 ש"ח בשנה, ואילו התלמידים ברשויות המשתייכות לעשירונים 6-10 שילמו דמי רישום בסך 200 ש"ח בשנה. את החוגים מפעילה החברה למתנ"סים, ושם גם התקיימו חלק מהחוגים. כשלא התאפשר הדבר – כאשר אין ברשות מתנ"ס (כ-47 רשויות) או שהמקום במתנ"ס מוגבל, או בשל החלטת הרשות, התקיימו החוגים באתרים אחרים, לרבות בתי הספר. עם זאת חשוב לציין כי בפועל אין לבית הספר אחריות ישירה על תפעול החוגים, ובאופן פורמלי הוא משמש גורם מעודד ומתווך ואכסניה בלבד.

הערכת התוכנית

ראמ"ה נתבקשה ללוות את התוכנית במחקר דו-שנתי של הערכה מעצבת, ותשע"ט היא השנה השנייה להערכה זו. ההערכה נועדה לספק למשרד החינוך ולמובילי התוכנית מידע על מידת השגתן של המטרות הנתפסות של התוכנית, על אופן יישומה ועל מידת שביעות הרצון של התלמידים, ההורים והמדריכים ממרכיביה השונים. הערכה זו גם עתידה להעמיד בסיס שיאפשר להרחיב את התוכנית לכלל הארץ, בין היתר באמצעות השוואת הנתונים שיעלו ממנה למדגם ארצי מייצג, מה שיקנה משנה תוקף לתוצאות שיתקבלו.

מדגם איכותני

ההערכה האיכותנית כללה ראיונות עם מדריכי החוגים, הרכזים הבית ספריים, הרכזים הקהילתיים ורכזי האשכולות ועם קבוצות מיקוד עם תלמידים. לשם כך נבנה מדגם מייצג של **מדריכים** (מדריך אחד לפחות עבור כל אשכול חוגים בכל מגזר שפה) ו**רכזים קהילתיים** (רשותיים), בחרת לפי מגזר שפה. לשם ההערכה האיכותנית של ה**רכזים הבית ספריים** נבנה מדגם מייצג בהתאם לדגימת קבוצות המיקוד של התלמידים, כלומר בבתי הספר שבהם נערכו קבוצות מיקוד נדגמו גם הרכזים הבית ספריים.

מדגם כמותי

ההערכה הכמותית נעשתה בקרב שלוש קבוצות של תלמידים והורים: אלה שהשתתפו בחוג במסגרת התוכנית, אלה שלא השתתפו בחוג שבתוכנית ומדגם ארצי מייצג ("שאר אזורי הארץ", ללא אוכלוסיית הצפון), וכן בקרב מדריכי החוגים. השאלונים לתלמידים הועברו באופן ממוחשב, במהלך יום הלימודים, זאת כדי לקבל מענה גם מתלמידים שלא השתתפו בחוג שבתוכנית. שאלוני ההורים והמדריכים הועברו באמצעות הטלפון.

הדגימה היא דגימת שכבות מייצגת. דגימת התלמידים (כיתות ד'-ה') נעשתה על סמך הרשומות של משרד החינוך, לפי משתני מגזר שפה, סוג פיקוח ורקע חברתי-כלכלי, ללא המגזר החרדי. בכל כיתה נדגמו 10 הורים באופן אקראי, ואיסוף פרטיהם נעשה על סמך הרשומות של בתי הספר שנדגמו. דגימת המדריכים נעשתה על סמך הרשומות שסיפקה החברה למתנ"סים. דגימת התלמידים, ההורים והמדריכים למחקר הכמותי נעשתה על פי המשתנים הבאים: מגזר שפה (בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית), רקע חברתי-כלכלי של בית הספר (נמוך, בינוני וגבוה) וסוג פיקוח (ממלכתי וממלכתי-דתי, ללא המגזר החרדי).

צוות ההערכה פנה בשאלונים טלפוניים למדריכי החוגים ולהורי התלמידים משלוש קבוצות המדגם, כפי שפורט לעיל. במקביל השיבו התלמידים בכל שלוש קבוצות המדגם על שאלונים ממוחשבים שהועברו במהלך יום הלימודים בבית הספר.

שאלות ההערכה

שאלות ההערכה המרכזיות הן כדלקמן:

- כיצד מיושמת התוכנית?
- מה תרומתה הנתפסת של התוכנית עבור התלמידים, ההורים והמדריכים?
- מה הסיבות לאי-הצטרפותם של תלמידים לחוגים?
- ליווי התוכנית ופיקוח על התוכנית

התשובות על שאלות אלו נבחנו בהשוואה למדגם הארצי (שאינו כולל את מחוז הצפון) ובפילוח לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי, ובמידת האפשר גם בהשוואה לממצאי תשע"ח.

ממצאים עיקריים

התוכנית "חוג לכל ילד" פועלת זו השנה השנייה, וניכר כי גם בשנה זו (תשע"ט) מדובר בתוכנית איכותית בעלת תרומה חשובה וייחודית, אשר התבססה והטביעה את חותמה בקרב אוכלוסיית היעד שהוגדרה לה.

✓ שביעות הרצון מהתוכנית - ככלל, החוגים בתוכנית מוערכים באופן חיובי בעיני כלל המעורבים בה, בעיקר בעיני התלמידים: יותר מ-80% מהם דיווחו שהם מרוצים מהמפגשים בחוג, חווים אותם כמהנים ומרוצים מהמדריך. בהשוואה לתשע"ח ניכר כי אין הבדל של ממש, למעט עלייה בהערכה כלפי מדריך החוג. גם מרבית ההורים, בשני מגזרי השפה, שבעי רצון מהחוג, מאיכותו ומהמדריך, אולם ניכר כי פחות במעט מההורים בשאר אזורי הארץ. בהשוואה לתשע"ח לא חל שינוי של ממש, למעט ירידה בשביעות הרצון מאיכות התוכן ובמידת הציפיות מהחוג בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית.

✓ השתתפות בתוכנית ובחירת חוגים - שיעור ההרשמה לתוכנית עומד על 113%, ותלמידים בבתי ספר דוברי ערבית מרקע נמוך משתתפים בתוכנית יותר מתלמידי הצפון האחרים. נוסף על כך, הורים לתלמידים המשתתפים בחוגים, ובחוגים שבתוכנית בפרט, דיווחו על פי רוב כי אין להם בעיה למצוא חוג מתאים לילדם, אולם בנוגע למגוון החוגים הדעות חלוקות. בהשוואה לתשע"ח בצפון חלה ירידה של 7% בדיווחי ההורים על מבחר החוגים באזור המגורים, אך בכל זאת ניכר כי הם מצליחים למצוא חוג מתאים לילדם. אפשר לשער כי

ירידה זו קשורה להקטנת הסבסוד לחוגים, מה שהוביל לצמצום הגמישות התפעולית של הרשויות ומכאן לצמצום האפשרות להציע חוגים אטרקטיביים.

✓ התארגנות והרשמה לתוכנית – בתשע"ט **חל שיפור בתהליכי ההתארגנות טרם פתיחת השנה**. הדבר בא לידי ביטוי בעיקר בתהליכי השיווק, הפרסום, עיתוי הרישום והצגת החוגים. מההערכה הכמותית עולה כי **השנה יותר מ-58% מהתלמידים נחשפו לתוכנית באמצעות המורה** (בית הספר), אולם בהשוואה לתשע"ח בבתי ספר דוברי עברית **מדובר בירידה בחשיפה לתוכנית באמצעות בית הספר**, בצד עלייה בשיעור התלמידים שנחשפו לתוכנית באמצעות הוריהם. בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית חלה עלייה של 7% בשיעור התלמידים שנחשפו לתוכנית באמצעות בית הספר וחברים. אשר לשיעור ההרשמה לתוכנית, מההערכה האיכותנית עולה שבחלק מהיישובים ו/או בתי הספר **שיעורי ההרשמה נותרו כשהיו**, אך ביישובים אחדים חלה **נסיגה בהיקף ההרשמה**. אפשר לייחס זאת למידת האטרקטיביות של החוגים, למידת שביעות הרצון מהחוגים בשנה הראשונה לתוכנית ו/או לנסיגה מתחושת החדשנות שבתוכנית. עוד עולה מההערכה כי מרבית החוגים פעלו בבתי הספר, לרוב **בסוף יום הלימודים**. אף שמרבית המרואיינים רואים בכך יתרון, **יש הרואים בכך דווקא חיסרון**, שכן **מדובר בהוספת פעילות לאחר יום לימודים ארוך ממילא**. עם זאת, כ-80% מהתלמידים סבורים שההגעה לחוג קלה ונוחה.

✓ תרומתה הנתפסת של התוכנית - הסיבות להצטרפות תלמידים לתוכנית מגוונות. מההערכה האיכותנית עולה שהסיבה המובילה היא **העשרה וחשיפה לתחומי ידע** שלחלק מהתלמידים אין הזדמנות לפגוש בשגרת חייהם. נוסף על כך, יותר תלמידים, בשני מגזרי השפה, דיווחו השנה כי הם **חושבים להירשם לחוגים גם בשנת הלימודים הבאה** (כ-80%). השנה גם חל גידול של כ-10% בשיעור התלמידים (בשני מגזרי השפה) שדיווחו כי **בעקבות ההשתתפות בחוג גם בני משפחה אחרים נרשמו לחוגים** (31% ו-56% בהתאמה). בתוך כך יש לציין כי לרבים מהתלמידים החוגים בתוכנית הם **תוספת או תחליף לחוגים שבהם השתתפו באופן עצמאי**. כך, 58% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית ו-70% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית המשתתפים בתוכנית דיווחו השנה שהם **משתתפים בחוג נוסף, שלא במסגרת התוכנית**. בקרב התלמידים בבתי ספר דוברי עברית **מדובר בעלייה של עוד כ-10%** בהשוואה לדיווחיהם בשנת תשע"ח. אשר לשינוי בתפיסות התלמידים, בבתי ספר דוברי עברית חלה עלייה בשיעור המדווחים כי **חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם אחר הצהריים**. גם בבתי ספר דוברי עברית שאינם משתתפים בחוגים חלה עלייה בשיעור התלמידים שחושבים שלהשתתף בחוגים זה **חשוב, ושחשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם**. נוסף על כך, כ-90% מההורים בבתי ספר דוברי עברית **בצפון שילדיהם משתתפים בחוגים סבורים שחוג בעלות סמלית הוא אטרקטיבי**, לעומת 72% בלבד מההורים בשאר אזורי הארץ.

✓ אי-הרשמה לתוכנית - מדיווחי התלמידים בצפון עולה כי הסיבה השכיחה ביותר לכך שלא נרשמו לתוכנית היא **חוסר ידיעה** (כ-35%), ולאחר מכן **חוסר רצון ללכת לחוגים** (כ-25%) והיעדר חוג בנושא שעניין אותם (כ-10%). מדרג זה דומה למדרג בתשע"ח, אולם בבתי ספר דוברי עברית חלה השנה עלייה בשיעור התלמידים שדיווחו כי **לא ידעו כלל על התוכנית**, בצד ירידה בשיעור התלמידים בבתי ספר דוברי עברית שדיווחו כן. ההורים בבתי ספר דוברי עברית במחוז צפון ציינו כי לא רשמו את ילדם לחוג בתוכנית משום שהוא

לא רצה (כ-20%) או לא מצא חוג בנושא שעניין אותו (כ-15%). בבתי ספר דוברי ערבית הסיבה השכיחה ביותר לאי-הרשמה לתוכנית היא שההורים כלל לא שמעו עליה (כ-50%). בהשוואה לתשע"ח, הורים שילדיהם משתתפים רק בחוג פרטי דיווחו השנה פחות כי לא שמעו על התוכנית. בבתי ספר דוברי ערבית השינוי נובע בעיקר מירידה בדיווחיהם של הורים מרקע חברתי-כלכלי נמוך.

✓ היבטי תקציב ומנהלות - אחת הסוגיות שלא נפתרו עד למועד ההערכה האיכותנית היא השלמת ההעברות התקציביות ממשרד החינוך לחלק מהרשויות ובתי הספר עוד מהשנה הראשונה להפעלת התוכנית. גורמים אלו התחייבו להקצות כסף לטובת התוכנית, אך לא קיבלו מענה ממוביליה. אף שהסיבה לפער בהעברות התקציביות אינה ברורה, יש לכך השפעה על בתי הספר ועל מידת נכונותם לקחת סיכון תקציבי בשנת הפעילות השנייה, וכן על מוכנותם לשתף פעולה באופן מלא עם מובילי התוכנית. נוסף על כך, השנה עלו מספר אתגרים חדשים הנובעים בעיקר מצמצומי תקציב, שכן הסבסוד לכל אחד מהתלמידים בתוכנית צומצם ב-200 ש"ח (מ-1,190 ש"ח ל-990 ש"ח). במקביל הוחלט להגדיל את מספרם המינימלי של המשתתפים בחוגים מ-8 ל-10 תלמידים, מה שגרם בסופו של דבר לצמצום הגמישות התפעולית של הרשויות. לנוכח הצמצום התקציבי עולה חשש כי שיטת הגיוס של חלק מהמדריכים באמצעות חברות הדרכה עלול לפגום באיכות המדריכים ובבחירת חוגים איכותיים. ואכן, השנה פחות ממחצית התלמידים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו כי מגוון החוגים בתוכנית גדול, ירידה של כ-10% בהשוואה להערכתם בתשע"ח.

✓ הכשרת המדריכים והקשר עם הרכזים והרשות - מידת שביעות הרצון ההדדית בין מפעילי התוכנית למדריכים היא לרוב חיובית, למעט בהתקשרות עם חברות ההדרכה החיצוניות – במקרים כאלה יש חשש שיתקבלו מדריכים פחות מתאימים. מההערכה האיכותנית ניכר כי בשנה זו מידת שביעות הרצון מהמדריכים המועסקים ישירות גבוהה, ושלא כמו בתשע"ח, השנה כבר ניתן זמן מספיק לבחירה מיטבית של מדריכים, ומי שלא עמדו בציפיות הוחלפו באחרים. נוסף על כך, כחלק מההיערכות לתוכנית, גם השנה קיימו מובילי התוכנית תהליכי הכשרה למדריכים. בהכשרות השתתפו כ-85% מהמדריכים, אולם רבים מהם אינם רואים בהן ערך של ממש, קל וחומר מי שזו להם השנה השנייה בתוכנית. לפיכך על מובילי התוכנית להתאים את ההכשרות לצורכי התוכנית והמדריכים כאחד.

מערכות היחסים בין דרגי הביצוע והניהול התייצבו לאחר שנת הפעילות הראשונה, וכל אחד מהדרגים מכיר באחריותו כלפי הדרגים האחרים. בפועל, מי שמובילים את התוכנית הם מדריכי החוגים, ומעליהם מספר רמות של ניהול ובקרה (רכז בית ספרי, רכז יישובי ורכז אזורי). בתחילת השנה כ-90% מהמדריכים כתבו סילבוס והעבירו אותו לאישור כנדרש, אולם חלק מהמדריכים שינו אותו במהלך הפעילות בהתאם להבנתם או כדי להעלות את שביעות הרצון של התלמידים. במקרים מסוימים לא נעשתה כל פעולת בקרה על השינויים, וכך מחד המדריכים עושים את השינויים בלי לדווח, ומאידך הרכזים אינם יוזמים מעקב שיטתי אחר המתרחש בפועל בחוג בהשוואה לתוכנית שהוצגה (נעשתה פעולת בקרה כמותית למספר התלמידים בפועל, ללא קשר להיבטי התוכן). אין ספק כי יש חשיבות לכתביה והגשה של סילבוס, אך כך גם לבקרה ומעקב אחר מימושו. מצד המדריכים, 96% דיווחו כי ימליצו לילדי כיתות ד'-ה' להשתתף בתוכנית, ו-93% חשים שיש להם אוטונומיה מלאה בבחירת התכנים המועברים בחוג. בהשוואה לתשע"ח ניכר כי אין הבדל של ממש בהערכות המדריכים, למעט עלייה בהערכה כי משך המפגש קצר מדי וירידה של כ-10% בעיסוק בענייני משמעת.

✓ היבטים לוגיסטיים - רמת ההערכה של המענה הלוגיסטי נותרה גבוהה כשהייתה בתשע"ח (80%), אם כי בהערכה האיכותנית נראתה לעיתים מגמת נסיגה קלה ברמת ההערכה, כנראה עקב הקטנת התקציבים ומשום שבתשע"ח לא הועברו לרשויות כל התקציבים כמצופה.

"חוג לכל ילד" היא תוכנית העשרה המיועדת לכלל תלמידי כיתות ד'-ה' המתגוררים במחוז הצפון. מחוז הצפון מתאפיין בשונות גדולה מהבחינה הכלכלית והחברתית בין הרשויות הנכללות בו: מרביתן (כ-61%) מהמגזר הלא יהודי והן מתאפיינות בקשיים כלכליים - רובן נמנות עם עשירוני הטיפוח הנמוכים והבינוניים¹. לפיכך יזם שר החינוך את התוכנית "חיזוק הצפון", המיועדת לסייע בצמצום פערים ובהרחבת ההזדמנויות של כל תלמידה ותלמיד להשתלב בעתיד במוסדות להשכלה גבוהה. בפועל, התוכנית "חיזוק הצפון" מבקשת להעניק לתושבי הצפון שירותי חינוך מונגשים יותר וכן תקציב לחיזוק אוכלוסיות נזקקות במסגרת תוכניות שונות. התוכנית "חוג לכל ילד" היא אחת מהן².

התוכנית החלה לפעול באוקטובר 2017 (תשע"ח), ובמסגרתה הוצע לכל תלמיד בכיתות ד'-ה' (ובכללן כיתות החינוך המיוחד) להשתתף במהלך שנת הלימודים בחוג אחד לבחירתו לאחר שעות הלימודים (בסך הכול כ-33 מפגשים). בשנת תשע"ט עלות החוג למדינה היא 1,090 ש"ח לכל תלמיד (200 ש"ח פחות מבשנת תשע"ח). התלמידים שגרים ברשויות המשתייכות לעשירונים 1-5 ישלמו דמי רישום של 100 ש"ח בשנה, ואילו התלמידים שגרים ברשויות המשתייכות לעשירונים 6-10 ישלמו דמי רישום בסך 200 ש"ח בשנה. כלומר התוכנית דיפרנציאלית, אולם הדיפרנציאליות באה לידי ביטוי בתשלומי ההורים ולא בסבסוד המדינה (למעט בקרב תלמידי החינוך המיוחד - שם סבסוד המדינה הוא כפול), ובעצם כך נשמרת הרמה הנדרשת של החוגים.

כדי לבחון מהם תחומי העניין של התלמידים נערך בקיץ תשע"ח בכל יישוב סקר צרכים בנוגע לחוגים רלוונטיים, הנחלקים לשישה אשכולות עניין: שפות, טכנולוגיה ומדעים, טבע וסביבה, ספורט, מוסיקה ואומנויות, אולם בפועל הותאמו החוגים לצורכי היישוב. מכיוון שלפי מובילי התוכנית פתיחתו של כל חוג תלויה במספר מינימלי של נרשמים, היו לעיתים תלמידים שלא שובצו לחוג שביקשו, אולם במהלך החודשיים הראשונים כל תלמיד היה יכול לבקש להחליף חוג.

מטרות התוכנית

מעבר להשתתפות התלמיד בחוג, התוכנית שמה לה מטרה להעצים את התלמידים המשתתפים בחוגים ולחולל שינוי התנהגותי בקרב התלמידים ומשפחותיהם בכל הנוגע להרגלים שקשורים בתרבות הפנאי ובהשתתפות בחוגים, בעיקר בקרב האוכלוסייה החלשה במחוז, ובכך לצמצם את הפערים בנושא. התוכנית מבקשת גם לקדם קירוב לבבות בין תלמידים, וזאת באמצעות קיום טורנירים אזוריים ותערוכות במסגרת מרבית החוגים שבתוכנית. לבסוף, היעד המרכזי של "חוג לכל ילד" הוא להחיל את תוכנית החלופה הנוכחית, על המסקנות והתובנות שעלו ממנה, על אזורים נוספים בארץ במסגרת תוכנית לאומית רחבת היקף, שתשמש בסיס למדיניות בתחום תרבות הפנאי וההעשרה בקרב תלמידי ישראל. יש לציין כי בתשע"ט הוחלט שבניגוד לשנת ההפעלה הראשונה של התוכנית, השנה לא יתקיימו פעילויות חברתיות-ערכיות ("השעה החמישית") במסגרת החוגים בתוכנית.

¹ אתר דוברות משרד החינוך, <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Dovrut/actualya/tochnithasarlehezukhazafon.htm>
² אתר משרד החינוך, <http://edu.gov.il/owlHeb/Pages/north.aspx>

את החוגים מפעילה החברה למתנ"סים, שם גם התקיימו חלק מהחוגים. כשלא התאפשר הדבר – כאשר אין מתנ"ס ברשות (כ-47 רשויות) או כשהמקום במתנ"ס מוגבל, או בשל החלטת הרשות, התקיימו החוגים באתרים שונים, לרבות בתי הספר. עם זאת חשוב לציין כי בפועל לבית הספר אין אחריות ישירה על תפעול החוגים, ובאופן פורמלי הוא משמש גורם מעודד ומתווך בלבד ואכסניה.

יעדי התוכנית

לפי מובילי התוכנית, יעדי התוכנית הן כדלהלן:

1. העצמת התלמידים ושינוי בתפיסת העצמי, לצד שינוי התנהגות, מודעות וצמצום פערים בכל הנוגע לתרבות פנאי והעשרה, הן בקרב התלמידים והן בקרב הוריהם.
2. קירוב לבבות בין תלמידים.
3. בסיס למדיניות והרחבת התוכנית לכל הארץ.

מדדי הצלחה

בהתאם ליעדים, ולפי מובילי התוכנית, התוכנית תוגדר מוצלחת אם יתקיימו אחד או יותר מהפרמטרים הבאים:

1. השתתפות של לפחות 60% ממאגר התלמידים הפוטנציאלי, העומד על כ-51,000 תלמידים.
2. התלמידים והוריהם ידווחו על שביעות רצון גבוהה מאיכות החוגים ומשילובם בפעילות חברתית.
3. שינוי בתפיסות ובהתנהגות בכל הנוגע לתרבות פנאי בקרב התלמידים (והוריהם) שהשתתפו בחוגים.

מטרת ההערכה ושאלות המחקר

ראמ"ה נתבקשה ללוות את התוכנית במחקר דו-שנתי של הערכה מעצבת (תשע"ח ותשע"ט). ההערכה נועדה לספק למשרד החינוך ולמובילי התוכנית מידע על מידת השגתן של המטרות הנתפסות של התוכנית, על אופן יישומה ועל מידת שביעות הרצון של התלמידים, ההורים והמדריכים ממרכיביה השונים.

נוסף על כך, הערכה זו עתידה להעמיד בסיס שיאפשר להרחיב את התוכנית לכלל הארץ, בין היתר באמצעות השוואת הנתונים שיעלו ממנה לממצאי מדגם ארצי מייצג, מה שיקנה משנה תוקף לתוצאות שיתקבלו. ההשוואה בין הנתונים תסייע לבחון אם השפעות התוכנית הן מעבר לנתונים בכלל הארץ, כלומר מעבר לנקודת נורמה קיימת. נוסף על כך, הנתונים בצפון יושוו לנתוני קבוצה נוספת: תלמידי הצפון שאינם משתתפים בתוכנית. השוואה זו תסייע להבין באיזו מידה התוכנית משפיעה על המשתתפים בה, ובאיזו מידה השפעה זו שונה מההשפעה על תלמידי הצפון המשתתפים רק בחוג פרטי או אינם משתתפים בחוגים כלל או דומה לה. לבסוף, נתוני תשע"ט יושוו לנתוני תשע"ח כדי לבחון את תרומת התוכנית לאורך זמן של שנתיים.

- **כיצד מיושמת התוכנית?** כמה מתוך מספרם הפוטנציאלי של התלמידים אכן משתתפים בחוגים במסגרת התוכנית? מה מידת החשיפה של התוכנית לתלמידים ולהוריהם? האם בחירת התלמידים כובדה והם אכן שובצו לחוג שביקשו? האם התלמידים מתמידים להגיע לחוג? כיצד מתנהל הקשר עם בית הספר? האם מתקיימים טורנירים אזוריים? האם חלו שינויים ביישום התוכנית בין תשע"ח לתשע"ט?
- **מהי תרומתה הנתפסת של התוכנית עבור התלמידים, ההורים והמדריכים?** באיזו מידה הצליחה התוכנית להנחיל את רעיון חוגי ההעשרה בקרב התלמידים ובני משפחתם? האם התוכנית סייעה לשנות את עמדות התלמידים כלפי תרבות הפנאי? באיזו מידה הצליחה התוכנית לצמצם פערים בין תלמידים בתחום תרבות הפנאי? מהי איכות התוכן הנתפסת של החוג? מה מידת שביעות הרצון מהמדריך ושל המדריך עצמו? האם אפשר להבחין בשינויי תפיסות ועמדות בין תשע"ח לתשע"ט? כמו כן ייבדקו היבטים לוגיסטיים של התוכנית, ובכללם מיקום הפעילות ותפקיד בית הספר כגורם מתווך.
- **מהן הסיבות לאי-הצטרפות של תלמידים לחוגים?** האם הם משתתפים במקביל בחוגים אחרים? מה הסיבות לכך שתלמידים לא הצטרפו לחוגים? מקרב מי שלא נרשמו לתוכנית, האם יש שנרשמו לחוג אחר? כיצד השתלבה התוכנית במארג החוגים הקיים? האם ההשתתפות בחוג באה על חשבון פעילויות אחרות, כגון פעילויות בתנועת נוער, התנדבות, חוגי העשרה בתשלום מלא וכדומה? מה שיעור הנשירה מהחוגים? האם חל בין תשע"ח לתשע"ט שינוי בשיעור התלמידים שאינם משתתפים בתוכנית? האם הוא הצטמצם או גדל, ומה הסיבות לכך?
- **ליווי התוכנית ופיקוח על התוכנית** - כיצד בוחרים את המדריכים וכיצד מכשירים אותם? מה מידת המעורבות של הרכז הקהילתי ושל הרכז האזורי בתוכנית? כיצד מתנהל הקשר מול הרשות המקומית? אילו שינויים חלו בין תשע"ח לתשע"ט בהקשר זה?

התשובות על שאלות אלו ייבחנו בהשוואה לתשובות שעלו במדגם ארצי (שאינו כולל את מחוז צפון) ולנתוני תשע"ח, והיכן שאפשר גם בפילוח לפי מגזרי שפה ולפי רקע חברתי-כלכלי, כפי שיפורט בהמשך.

שיטה

כדי לתת מענה למטרות ההערכה נבנה **מערך מחקר משולב הכולל שיטות מחקר איכותניות וכמותיות**. יתרונותיהן של שיטות האיסוף האיכותניות הם בהערכת מדדים סובייקטיביים, בלמידה מתוך תיאורי מקרה, באיתור ובעיבוד של היבטים מקדמים ומעכבים בהתנהלות התוכנית, וכדומה. שימוש בשיטות מחקר כמותיות מאפשר לקבל תמונת מצב סטטיסטית מייצגת ולהכליל את הממצאים על כלל האוכלוסייה הרלוונטית, **תוך השוואה בין מספר קבוצות מייצגות**: (1) תלמידים שהשתתפו בחוגים בתוכנית; (2) תלמידים שלא השתתפו בחוגים בתוכנית (מי משתתף בחוג פרטי ומי כלל לא); (3) מדגם ארצי מייצג ("שאר אזורי הארץ", ללא תלמידי הצפון: משתתפים בחוגים ושאינם משתתפים בחוגים). שתי קבוצות ההשוואה מאירות את התוצאות שהתקבלו ומקנות להן משנה תוקף. נוסף על כך ישוו הנתונים לממצאי תשע"ח. השוואת הנתונים לשתי קבוצות מדגם ולאורך זמן מאפשרת לקבל אינדיקציה בנוגע לאפקטיביות של התוכנית, להשגתם או אי-השגתם של מדדי ההצלחה שהוגדרו על ידי מוביליה ולאפשרות להחילה באזורים נוספים בארץ.

אוכלוסייה ומדגם

מדגם איכותני

ההערכה האיכותנית כללה ראיונות עם מדריכי החוגים, הרכזים הבית ספריים, הרכזים הקהילתיים ורכזי האשכולות ועם קבוצות מיקוד של תלמידים. לשם כך נבנה מדגם מייצג של **מדריכים** (מדריך אחד לפחות לכל אשכול חוגים בכל מגזר שפה) ו**רכזים קהילתיים** (רשותיים), בפילוח לפי מגזר שפה. עבור ההערכה האיכותנית של ה**רכזים הבית ספריים** נבנה מדגם מייצג בהתאם לדגימת קבוצות המיקוד של התלמידים; כלומר, בבתי הספר שבהם נערכו קבוצות מיקוד נדגמו גם הרכזים הבית ספריים.

קבוצות המיקוד עם ה**תלמידים** נערכו בזמן הלימודים בבית הספר, זאת כדי לתת ביטוי לתלמידים המשתתפים בחוגים ממגוון אשכולות, ובפילוח לפי מגזר שפה, סוג פיקוח ורקע חברתי-כלכלי של בית הספר. נוסף על כך נערכו ראיונות עם **רכזי האשכולות** של החברה למתנ"סים אשר מעורבים בתוכנית.

דגימה

דגימת התלמידים, המדריכים והרכזים למחקר האיכותני נעשתה באופן אקראי, בפילוח לפי מגזר שפה (בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית) ולפי סוג פיקוח (ממלכתי וממלכתי-דתי). בקרב התלמידים הובא בדגימה בחשבון גם רקע חברתי-כלכלי של בית הספר (נמוך, בינוני וגבוה).

כלי ההערכה

1. **ראיונות עומק** מובנים למחצה עם מדגם מייצג של **מדריכי החוגים, הרכזים הבית ספריים, הרכזים הקהילתיים** (רשותיים) ו**רכזי האשכולות**.
2. **תצפיות על המדריך והתלמידים** במהלך החוג.
3. **קבוצות מיקוד עם התלמידים** המשתתפים בחוגים.

בלוח 1 מוצג סיכום של כלל הראיונות שנערכו במסגרת המחקר (מחוז צפון בלבד):

לוח 1: מספר המשתתפים במדגם האיכותני - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי

אוכלוסייה	בתי"ס דוברי עברית	בתי"ס דוברי ערבית	סה"כ
מדריכים	9	9	18
רכזים יישוביים	9	9	18
רכזי אשכולות	1	-	1
קבוצת מיקוד עם תלמידים	רקע גבוה	3	-
	רקע בינוני	3	2
	רקע נמוך	3	4
רכזים בית ספריים	רקע גבוה	3	-
	רקע בינוני	3	2
	רקע נמוך	3	4

הראיונות נערכו בחודשים ינואר-מרץ 2019. כפי שאפשר לראות התקיימו 52 ראיונות ו-15 קבוצות מיקוד עם תלמידים, מתוכם 9 קבוצות בבתי ספר דוברי עברית ו-6 בבתי ספר דוברי ערבית. לכל אחד מסוגי הרקע החברתי-כלכלי של בית הספר ניתן ייצוג הולם.

מדגם כמותי

ההערכה הכמותית נעשתה בקרב שלוש קבוצות של תלמידים והורים: מי שהשתתפו בחוג במסגרת התוכנית, מי שלא השתתפו בחוג במסגרת התוכנית ומדגם ארצי מייצג ("שאר אזורי הארץ" - ללא אוכלוסיית הצפון), וכן בקרב מדריכי החוגים. השאלונים הממוחשבים לתלמידים הועברו במהלך יום הלימודים, זאת כדי לקבל מענה גם ממי שלא השתתפו בחוג בתוכנית. שאלוני ההורים והמדריכים הועברו באמצעות הטלפון.

דגימה

הדגימה היא דגימת שכבות מייצגת. דגימת התלמידים (כיתות ד'-ה') נעשתה על סמך הרשומות של משרד החינוך בפילוח לפי מגזר שפה, סוג פיקוח ורקע חברתי-כלכלי, ללא המגזר החרדי. בכל כיתה נדגמו 10 הורים באופן אקראי. איסוף פרטיהם של ההורים נעשה על סמך הרשומות של בתי הספר שנדגמו. דגימת המדריכים נעשתה על סמך הרשומות שסיפקה החברה למתנ"סים. דגימת התלמידים, ההורים והמדריכים למחקר

הכמותי נעשתה על פי המשתנים הבאים: מגזר שפה (בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית), רקע חברתי-כלכלי של בית הספר (נמוך, בינוני וגבוה) וסוג פיקוח (ממלכתי וממלכתי-דתי, ללא המגזר החרדי).

צוות ההערכה פנה בשאלונים טלפוניים למדריכי החוגים וכן להורי התלמידים משלוש קבוצות המדגם, כפי שפורט לעיל. במקביל השיבו התלמידים בכל שלוש קבוצות המדגם על שאלונים ממוחשבים שהועברו במהלך יום הלימודים בבית הספר.

כלי ההערכה

1. **שאלון ממוחשב**³ ייעודי ומובנה בקרב שלושה מדגמים מייצגים של **תלמידים**: 1. משתתפים בחוג בתוכנית; 2. אינם משתתפים בחוג בתוכנית - בין שמשותפים בחוג פרטי ובין שאינם משתתפים בחוג כלל (קבוצת השוואה); 3. מדגם ארצי מייצג של תלמידים משותפים ושאנם משתתפים בחוגים ("שאר אזורי הארץ" - קבוצת השוואה נוספת, כדי לבחון את השפעת התוכנית מעבר לנקודת הבסיס).
2. **סקר טלפוני** בקרב שלושה מדגמים מייצגים של **הורים**: 1. שילדיהם משותפים בתוכנית; 2. שילדיהם אינם משותפים בתוכנית - בין שמשותפים בחוג פרטי ובין שאינם משותפים בחוג כלל (קבוצת השוואה); 3. מדגם ארצי מייצג של תלמידים משותפים ושאנם משותפים בחוגים ("שאר אזורי הארץ", קבוצת השוואה נוספת, כדי לבחון את השפעת התוכנית מעבר לנקודת הבסיס).
3. **סקר טלפוני** בקרב **מדריכי החוגים** בתוכנית.

אופן העברת הסקר ומועד ההעברה

הסקר הממוחשב של **התלמידים** הועבר בחודשים מאי-יוני 2019 במהלך יום הלימודים, בשתי שפות: עברית וערבית. הבחירה להעביר את הסקר לקראת סוף שנת הלימודים נבעה מהרצון לבחון בפרספקטיבה רחבה יותר את אופי ההשתתפות של התלמידים בחוגים לאורך השנה. הסקר היה בנוי בצורה של הדלגות בין שאלות, קרי חלק מהשאלות שעליהן נתבקשו התלמידים להשיב היו תלויות בתשובות שסימנו קודם לכן. השאלונים כללו שאלות כלליות על השתתפות בחוגים ושגרת אחר הצהריים של הילדים ושאלות ספציפיות על החוג שבו הם משותפים, אם במסגרת "חוג לכל ילד" ואם במסגרת אחרת.

הסקר שהועבר בקרב תלמידי מחוז צפון כלל בשלמותו 68 שאלות (רובן סגורות), ועל פי תשובות התלמידים **זוהו שלוש קבוצות**: תלמידים המשותפים בחוג במסגרת "חוג לכל ילד", תלמידים המשותפים בחוג באופן פרטי בלבד ותלמידים שאינם משותפים בחוגים כלל. בשאלונים הוצגו לתלמידים שאלות כלליות על ההשתתפות בחוגים ועל חשיבותם ושאלות על מדריך החוג ועל פעילויות ושגרות אחר הצהריים שלהם, וכמו כן נשאלו על החוגים בתוכנית.

הסקר שהועבר בקרב התלמידים במדגם הארצי כלל 41 שאלות, ועל פי תשובות התלמידים **זוהו שתי קבוצות**: תלמידים המשותפים בחוגים ותלמידים שאינם משותפים בחוגים. בשאלונים הוצגו לתלמידים

³ כאשר תשתיות בית הספר לא אפשרו להעביר שאלון ממוחשב קיבלו התלמידים שאלוני נייר ועיפרון.

שאלות כלליות על השתתפות בחוגים ועל חשיבותם של החוגים, וכן שאלות על מדריך החוג ועל הפעילויות ושגרות אחר הצהריים שלהם.

הסקר הטלפוני להורים הועבר בחודשים יוני-אוגוסט 2019 בשתי שפות: עברית וערבית. במרבית השאלות התבקשו ההורים להתייחס באופן ספציפי לילדם הלומד בכיתה ד' או ה'. בשאלונים הוצגו להם שאלות כלליות על השתתפות של ילדם בחוגים ועל שגרת אחר הצהריים, וכן שאלות הקשורות באופן ספציפי יותר להשתתפות (או אי-השתתפות) של ילדם בחוג, אם במסגרת "חוג לכל ילד" ואם במסגרת אחרת. בסך הכול כלל הסקר 53 שאלות בגרסת הצפון ו-43 שאלות בגרסה הארצית.

הסקר הטלפוני למדריכים בתוכנית הועבר בחודשים מאי-אוגוסט 2019 ובעברית בלבד. הסקר בשלמותו כלל 35 שאלות (רובן סגורות), חלקן בנוגע להדרכת התלמידים בחוג (ובכלל זה גם הדרכה בחוגים שאינם במסגרת התוכנית) וחלקן בנוגע לעבודה מול החברה למתנ"סים.

השתתפות ושיעורי השבה

כאמור, במסגרת ההערכה הכמותית נבנו שלושה מדגמים: תלמידים, הורים ומדריכים. המדגם לתלמידים ולהורים נחלק לשניים: מחוז צפון ומדגם ארצי מייצג שאינו כולל את אוכלוסיית הצפון ("שאר אזורי הארץ"). בלוח 2 מוצגים שיעורי המשיבים לסקר לפי קבוצות אוכלוסייה ובחלוקה לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי.

לוח 2: שיעורי המשיבים על שאלוני הסקר –

חלוקה לפי אינפורמנטים, מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי של בית הספר

שאר אזורי הארץ		מדגם צפון		
בתי"ס דוברי ערבית	בתי"ס דוברי עברית	בתי"ס דוברי ערבית	בתי"ס דוברי עברית	
88%	83%	96%	89%	בתי ספר (N=101)
-	83%	-	92%	רקע חברתי-כלכלי (ביה"ס) רקע גבוה
83%	92%	92%	83%	רקע בינוני
92%	75%	100%	92%	רקע נמוך
61%	69%	79%	80%	תלמידים* (N=5,158)
54%	66%	53%	67%	הורים (N=1,414)
-		83%		מדריכים (N=709)

*מתוך בתי הספר שהשתתפו במדגם.

כפי שעולה מלוח 2, בסך הכול נסקרו 101 בתי ספר, המשקפים שיעור השבה של 84%. בתוכם 2,551 תלמידים ממחוז צפון (שיעור השבה של 80%) ו-2,124 תלמידים משאר המחוזות (שיעור השבה של 66%). בכל כיתה נסקרו כלל התלמידים שבאו לבית הספר באותו יום. נוסף על כך נסקרו 1,414 הורים (שיעור השבה של 63%) ו-709 מדריכים (שיעור השבה של 83%).

בהשוואה לתשע"ח, ניכר כי בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית בצפון ותלמידים בבתי ספר דוברי ערבית בשאר אזורי הארץ חלה עלייה של כ-10% בשיעור המשיבים, לצד ירידה של כ-5% בשיעור התלמידים בבתי ספר דוברי עברית בשאר אזורי הארץ. כמו כן חלה השנה ירידה של כ-10% בשיעור ההורים שהשיבו על הסקר.⁴

אופן ניתוח הנתונים

בדוח זה יוצגו עמדותיהם של כלל המשיבים - תלמידים, הורים, מדריכים ורכזים, לפי הנושאים שעליהם התבקשו להשיב.

הנתונים שנאספו במחקר יוצגו לפי מגזר שפה (בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית) ובהשוואה לממצאים שהתקבלו בשנת תשע"ח. חשוב לציין כי בניתוח הנתונים הובאו בחשבון גם היבטים של רקע חברתי-כלכלי של בית הספר (נמוך, בינוני וגבוה), אולם **ממצאים אלו ידווחו רק כאשר ימצא פער ניכר⁵ בין נתוני תשע"ט לנתוני תשע"ח**, שכן ההנחה היא שמהיבט זה ההתפלגות בתשע"ט דומה לזו שנמצאה בתשע"ח. לנוחיות הקורא, בסוף הדוח מוצגות בנספח כל הטבלאות בפילוח לפי רקע חברתי-כלכלי ומגזר שפה. כמו כן, לאורך הדוח מוצגות השוואות בין התוצאות שהתקבלו עבור הקבוצה שהשתתפה בתוכנית לבין התוצאות בשתי קבוצות ההשוואה: תלמידים (והורים) במחוז צפון שלא השתתפו בתוכנית (בין שלא השתתפו בחוגים כלל ובין שהשתתפו רק בחוג פרטי) ומדגם ארצי מייצג ("שאר אזורי הארץ", ללא אוכלוסיית הצפון).

בנוגע למרבית ההיגדים המוצגים בדוח נתבקשו המשיבים לציין באיזו מידה הם מסכימים עם הנאמר בהם, ולציין זאת בסולם של חמש דרגות הנע מ"במידה רבה מאוד" (5) ועד "כלל לא" (1). לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שצינו את שני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (4 או 5) כמסכימים עם ההיגד וחושב שיעורם (באחוזים). כמו כן, בנוגע לחלק מהנושאים המדווחים חושב מדד מסכם כמוצג של אחוזי המסכימים עם ההיגדים השונים המתארים את הנושא. בהתאמה, ערכי המדד נעים בין 0 ל-100.

מגבלות המחקר

למחקר זה מספר מגבלות:

ראשית, מדובר במחקר הערכה מעצבת, ומכאן שאין הוא עונה על סוגיות כגון מידת האפקטיביות של החוג. שנית, המחקר הוא דו-שנתי (נערך בשנתיים עוקבות), ועל כן אינו יכול לבחון השפעות לטווח רחוק.

⁴ לפירוט נוסף על שיעורי ההשבה בתשע"ח ועל שיטת המחקר אפשר לפנות לדוח הערכת התוכנית בתשע"ח המתפרסם באתר ראמ"ה:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/HaarachatProjectim/Hug_child.htm

⁵ פער של 5% או יותר בהשוואה לממצאי תשע"ח.

ממצאים

ממצאי ההערכה יוצגו ויתוארו בהתאם לשאלות ההערכה שהובאו בפרק השיטה. הממצאים יתמקדו בהיבטים אלו:

בפרקים 1 ו-2 יידון אופן **יישום התוכנית** בעיני המעורבים בה, ובכלל זה שיעור ההשתתפות של התלמידים בחוגים, הקריטריונים לבחירת חוג ומגוון החוגים הקיים באזור המגורים, תפיסת מטרות התוכנית, ההרשמה לתוכנית, מידת החשיפה של התוכנית וההגעה לחוג. הממצאים יוצגו לפי מגזר שפה, ובמידת האפשר גם בהשוואה למדגם ארצי ולמצאי תשע"ח.

בפרקים 3 ו-4 יידונו היבטים של **שביעות הרצון מהתוכנית ותרומתה הנתפסת**, ובכלל זה ההיבטים התוכניים של התוכנית, תפיסות התלמידים והוריהם בנוגע להשתתפות בחוגים, שביעות הרצון מהתוכנית, מהמדריכים ומההיבטים הלוגיסטיים. הממצאים יוצגו לפי מגזר שפה, ובמידת האפשר גם בהשוואה למדגם ארצי ולמצאי ההערכה בתשע"ח.

בפרק 5 יוצגו **הסיבות לאי-הצטרפות של תלמידים לתוכנית ולחוגים בכלל**, כפי שעלה מתשובות התלמידים וההורים במדגם. כמו כן יוצגו בפרק דפוסי ההשתתפות של התלמידים בחוגים נוספים, שלא במסגרת התוכנית. הממצאים יוצגו לפי מגזר שפה, ובמידת האפשר גם בהשוואה למדגם ארצי ולמצאי ההערכה בתשע"ח.

בפרק 6 יוצגו **היבטי הליווי והפיקוח על התוכנית**, קרי אופן הכשרת המדריכים, בקרה על רמת התוכן, והקשר בין המדריכים ומובילי התוכנית האזוריים ובינם לבין הרשות המקומית.

1. השתתפות התלמידים בחוגים

א. שיעור התלמידים המשתתפים בחוגים

בפרק זה מוצגת התפלגות התלמידים בהתאם לאופן השתתפותם בחוגים, כפי שעולה מהמדגם. בלוח 3 מוצגים דפוסי ההשתתפות של התלמידים בחוגים בצפון ובשאר אזורי הארץ.

לוח 3: שיעורי ההשתתפות של התלמידים בחוגים בחלוקה לפי מדגם, מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

תשע"ט						
שאר אזורי הארץ		צפון				
לא משתתפים כלל	משתתפים רק בחוג פרטי	לא משתתפים כלל	משתתפים רק בחוג פרטי	משתתפים בחוג לכל ילד		
8%	92%	5%	40%	54%	רקע גבוה	בתי"ס דוברי עברית
26%	74%	21%	34%	45%	רקע בינוני	
28%	72%	27%	28%	45%	רקע נמוך	
27%	73%	8%	31%	60%	רקע בינוני	בתי"ס דוברי עברית
41%	59%	14%	14%	72%	רקע נמוך	
תשע"ח						
שאר אזורי הארץ		צפון				
לא משתתפים כלל	משתתפים רק בחוג פרטי	לא משתתפים כלל	משתתפים רק בחוג פרטי	משתתפים בחוג לכל ילד		
10%	90%	7%	56%	36%	רקע גבוה	בתי"ס דוברי עברית
17%	83%	15%	44%	41%	רקע בינוני	
25%	75%	23%	34%	42%	רקע נמוך	
19%	81%	13%	32%	55%	רקע בינוני	בתי"ס דוברי עברית
34%	66%	11%	23%	67%	רקע נמוך	

כפי שאפשר לראות, לאחר שנתיים של הפעלת התוכנית שיעור התלמידים בבתי ספר דוברי עברית במחוז צפון שאינם משתתפים בחוגים נמוך במעט משיעורם בשאר אזורי הארץ. לעומת זאת, שיעור התלמידים בבתי ספר דוברי עברית בצפון שאינם משתתפים כלל בחוגים נמוך במידה ניכרת משיעור המקביל בשאר אזורי הארץ, בעיקר בקרב תלמידים מרקע נמוך.

ככלל, אפשר לראות כי בצפון תלמידים בבתי ספר דוברי עברית מרקע גבוה משתתפים בתוכנית יותר מתלמידים מרקע נמוך ובינוני (54% לעומת 45%, בהתאמה). בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית אפשר לראות כי תלמידים מרקע נמוך משתתפים בתוכנית יותר מתלמידים מרקע בינוני (60% לעומת 72%, בהתאמה).

בהשוואה לתשע"ח נראה כי בבתי ספר דוברי עברית בצפון חלה עלייה בשיעור התלמידים המשתתפים בתוכנית, בעיקר מרקע גבוה ובינוני, וייתכן שהדבר נובע מעלייה בשיעור ההשתתפות של תלמידים ממועצות

אזורים, שהציבו לעצמן מטרה להעלות את שיעור ההשתתפות בתוכנית, כפי שיפורט בהמשך. נוסף על כך יש עלייה בשיעור התלמידים בבתי ספר דוברי ערבית המשתתפים בתוכנית. למעשה, ניכר כי למעט תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית מרקע בינוני, בקרב כלל התלמידים חלה ירידה של כ-10% בשיעור המשתתפים בחוגים פרטיים, בצד עלייה בשיעור התלמידים שאינם משתתפים כלל בחוגים, בעיקר בבתי ספר דוברי עברית מרקע בינוני ונמוך. יש לציין שבשאר אזורי הארץ, למעט בתי ספר דוברי עברית מרקע גבוה, נצפתה מגמת ירידה דומה בשיעור המשתתפים בחוגים.

אפשר לסכם ולומר כי בהשוואה לשאר אזורי הארץ, בתשע"ט שיעור ההשתתפות בחוגים בבתי ספר דוברי עברית בצפון גבוה במעט משיעור ההשתתפות בשאר אזורי הארץ. זאת ועוד, בחלוקה לפי רקע חברתי-כלכלי, ניכר כי תלמידים מרקע גבוה משתתפים יותר בחוג במסגרת התוכנית. כמו כן, שיעור התלמידים המשתתפים בתוכנית גבוה משיעור המשתתפים רק בחוג פרטי. בבתי ספר דוברי ערבית התמונה בולטת יותר: מהממצאים עולה כי שיעור המשתתפים בחוגים בבתי ספר דוברי ערבית בצפון גבוה במידה ניכרת משיעורם בשאר אזורי הארץ, בפרט בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך. נוסף על כך אפשר לראות בבירור כי תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית בצפון משתתפים יותר בחוג בתוכנית לעומת חוג פרטי.

ב. קריטריונים לבחירת חוג

בבחירת חוג לילד יש משמעות גם לקריטריונים שלפיהם ההורים בוחרים את החוג שאליו ירשמו את ילדם. בלוח 4 מוצגים דיווחי ההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית "חוג לכל ילד" על מידת החשיבות שהם מייחסים לקריטריונים שונים בבואם לרשום אותו לחוג.

לוח 4: דיווחי ההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית על הקריטריונים לבחירת חוג: שיעורי המסכימים עם ההיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

תשע"ט					
דירוג שכיחות	בתי"ס דוברי עברית	דירוג שכיחות	בתי"ס דוברי עברית	דירוג שכיחות	בתי"ס דוברי ערבית
1	מידת העניין שיש לילד בחוג	98%	1	מידת העניין שיש לילד בחוג	97%
2	מקצועיות המדריך	96%	2	מקצועיות המדריך	97%
3	נושא החוג	95%	3	נושא החוג	92%
4	מיקום	84%	4	מיקום	92%
5	שעות	84%	5	שעות	91%
6	עלות	76%	6	המלצות	90%
7	השתתפות של חברים נוספים	75%	7	השתתפות של חברים נוספים	77%
8	המלצות	74%	8	עלות	70%

תשע"ח					
דירוג שכיחות	בתי"ס דוברי עברית	דירוג שכיחות	בתי"ס דוברי ערבית	דירוג שכיחות	בתי"ס דוברי ערבית
1	מידת העניין שיש לילד בחוג	98%	1	מידת העניין שיש לילד בחוג	100%
2	נושא החוג	88%	2	שעות	96%
3	מיקום	82%	3	מיקום	93%
4	שעות	81%	4	נושא החוג	93%
5	שילוב של פעילות ערכית	73%	5	שילוב של פעילות ערכית	91%
6	המלצות	69%	6	המלצות	83%
7	עלות	68%	7	עלות	77%

מהממצאים עולה כי בקרב כלל ההורים שילדיהם משתתפים בחוג בתוכנית, הקריטריון השכיח ביותר לבחירת חוג הוא **מידת העניין שיש לילד בחוג** (בדומה לתשע"ח) ולאחריו **מקצועיות המדריך**. למעשה, ניכר כי הורים (בשני מגזרי השפה) נטו להעריך באופן דומה את חשיבות הקריטריונים השונים בבואם לבחור חוג לילדם, **למעט היבטי העלות וההמלצות**. כך, אפשר לראות כי בעוד ההורים בבתי ספר דוברי עברית דירגו את עלות החוג כקריטריון השישי בחשיבותו (76%), הורים בבתי ספר דוברי עברית דירגו קריטריון זה כחשוב פחות (70%). מנגד, הורים בבתי ספר דוברי עברית דירגו את ההמלצות על החוג כקריטריון השישי בחשיבותו (90%), בעוד הורים בבתי ספר דוברי עברית ייחסו פחות חשיבות להיבט זה (74%). חשוב לציין כי **גם בהערכה בתשע"ח, ההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית דירגו את עלות החוג כקריטריון בעל חשיבות נמוכה יחסית**. נוסף על כך, ובדומה לתשע"ח, אפשר לראות כי בהשוואה להורים בבתי ספר דוברי עברית, הורים בבתי ספר דוברי עברית נטו לרוב לדווח בשיעורים גבוהים יותר על כל אחד מהקריטריונים שנתפסו בעיניהם כחשובים בבחירת חוג.

ג. מבחר החוגים באזור המגורים

בלוח 5 מוצגים דיווחי ההורים בדבר מידת ידיעתם על מבחר החוגים הקיים באזור מגוריהם ומידת הקלות או הקושי, לדעתם, למצוא לילדם חוג מתאים. דיווחי ההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית מוצגים בהשוואה לדיווחי הורים משאר חלקי הארץ שילדיהם משתתפים בחוגים ובהשוואה לנתוני תשע"ח.

לוח 5: דיווחי ההורים בדבר מבחר החוגים הקיים באזור מגוריהם - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

תשע"ח				תשע"ט				למיטב ידיעתך, מבחר החוגים באזור מגוריך:		
קטן, לכן אני לא מוצא חוג שמתאים לילדי	קטן, אבל אין לי בעיה למצוא חוג שמתאים לילדי	גדול, אני לא מוצא חוג שמתאים לילדי	גדול ואין לי בעיה למצוא חוג שמתאים לילדי	קטן, לכן אני לא מוצא חוג שמתאים לילדי	קטן, אבל אין לי בעיה למצוא חוג שמתאים לילדי	גדול, אני לא מוצא חוג שמתאים לילדי	גדול ואין לי בעיה למצוא חוג שמתאים לילדי			
23%	25%	5%	46%	27%	34%	6%	33%	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
42%	22%	9%	27%	44%	17%	12%	27%	לא משתתפים בחוגים		
16%	18%	11%	55%	16%	11%	13%	60%	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
31%	2%	23%	44%	28%	21%	13%	38%	לא משתתפים בחוגים		
18%	27%	4%	51%	25%	28%	3%	44%	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
33%	24%	6%	37%	46%	25%	7%	22%	לא משתתפים בחוגים		
24%	24%	4%	48%	24%	27%	8%	41%	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
61%	5%	9%	24%	42%	15%	9%	34%	לא משתתפים בחוגים		

מדיווחי ההורים עולה כי כשני שלישים מההורים בבתי ספר דוברי עברית בצפון שילדיהם משתתפים בתוכנית טוענים כי **אין להם בעיה למצוא חוג מתאים לילדם**, אם כי בנושא מבחר החוגים הדעות חלוקות. אשר להורים בשאר אזורי הארץ שילדיהם משתתפים בחוגים ניכר כי קיים פער בעיקר **מההיבט של מגוון החוגים**, שכן כ-60% מהם מדווחים שמבחר החוגים באזור מגוריהם גדול וכי אין להם בעיה למצוא חוג שמתאים לילדם.

בבתי ספר דוברי ערבית אפשר לראות שכ-70% מההורים בצפון שילדיהם משתתפים בתוכנית מדווחים כי **אין להם בעיה למצוא חוג מתאים לילדם**, אם כי בדומה להורים בבתי ספר דוברי עברית, גם כאן הדעות חלוקות בדבר גודל המבחר. נוסף על כך אפשר לראות כי הורים בשאר אזורי הארץ שילדיהם משתתפים בחוגים **דיווחו בשיעור דומה להורים בצפון**.

בהשוואה לנתוני תשע"ח ניכר כי **חלה ירידה בשיעור ההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית אשר השיבו כי מבחר החוגים באזור מגוריהם גדול** וכי אין להם בעיה למצוא חוג שמתאים לילדם. כמו כן, בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית שילדיהם משתתפים בתוכנית חלה השנה עלייה בשיעור המדווחים כי מבחר החוגים באזור המגורים קטן ולכן הם לא מוצאים לילדם חוג מתאים. לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

לסיכום פרק זה, נראה כי **תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית מרקע חברתי-כלכלי נמוך משתתפים יותר בתוכנית** בהשוואה לתלמידי הצפון האחרים. נוסף על כך, **תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית מרקע נמוך בצפון משתתפים יותר בחוגים** בהשוואה לתלמידים מרקע דומה בשאר חלקי הארץ. דפוסי השתתפות אלו נצפו גם בשנת תשע"ח. זאת ועוד, הורים לתלמידים המשתתפים בחוגים, ובחוגים שבתוכנית בפרט, דיווחו על פי רוב כי **אין להם בעיה למצוא חוג מתאים לילדם**, אולם **בנוגע למגוון החוגים הדעות חלוקות**. בהשוואה לתשע"ח נדמה כי בצפון **חלה ירידה בדיווחי ההורים על מבחר החוגים באזור מגוריהם**, אך בכל זאת ניכר כי הם מצליחים למצוא חוג מתאים לילדם. אפשר לשער כי **ירידה זו קשורה להקטנת הסבסוד לחוגים**, מה שצמצם את הגמישות התפעולית של הרשויות ומכאן גם את האפשרות להציע חוגים אטרקטיביים.

בנוגע לקריטריונים שלפיהם ההורים, על פי דיווחיהם, בוחרים חוג לילדם, עולה כי הקריטריון השכיח ביותר לבחירת חוג הוא **מידת העניין שיש לילד בחוג** (בדומה לתשע"ח) ולאחר מכן **מקצועיות המדריך**. לעומת זאת, בקרב כלל ההורים דווח **קריטריון העלות בשכיחות נמוכה יחסית**, ממצא דומה לזה שכבר נמצא בתשע"ח.

2. שביעות רצון מההיבטים הארגוניים

בפרק זה יוצגו דיווחי התלמידים, ההורים והמדריכים על האופן שבו יושמה התוכנית בפועל. תחילה יוצגו עמדות התלמידים ולאחר מכן עמדות ההורים והמדריכים, בחלוקה לפי מגזר שפה. היכן שאפשר יושוו נתוני מחוז צפון לנתוני מדגם שאר אזורי הארץ ולנתוני תשע"ח.

א. תפיסת מטרות התוכנית

כאמור, התוכנית "חוג לכל ילד" הגדירה מספר מטרות. המרכזית שבהן היא העצמת התלמידים ושינוי בתפיסת העצמי, זאת בצד שינוי התנהגות, מודעות וצמצום פערים בכל הנוגע לתרבות הפנאי וההעשרה, הן בקרב התלמידים והן בקרב הוריהם.

בדומה לממצאי המחקר האיכותני בשנת תשע"ח, ניכר כי גם השנה המטרות המתמקדות בצמצום פערים חברתיים ובמתן הזדמנות שווה **עדיין נתפסות כמטרות המרכזיות של התוכנית**. למעשה, נדמה שחלק מהתלמידים המשתתפים בתוכנית לא זכו להיחשף לחוגים או לפעילות לא פורמלית אחרת בטרם החלה התוכנית לפעול, והם מגיעים מתוך חסכים ניכרים, כלכליים ותודעתיים, בכל הנוגע לאפשרות לחוות מסגרות חינוך לא פורמליות. מהיבט זה התוכנית, אף אם היא מאפשרת נגיעה מצומצמת בלבד בפעילות לא פורמלית, **מגשרת על פני חסכים העשרתיים בקרב אותן אוכלוסיות**. יש תלמידים שמשתתפים בתוכנית זו השנה השנייה, ואילו תלמידים אחרים הצטרפו אליה רק השנה (השנייה להפעלתה). רכזת בית ספרית: "לאפשר לילדים שאין להם את היכולת או אין פניות של הורים לקבל העשרה, לפתח אופקים והתנסויות חדשות שהם אינם חשופים אליהם ביום הלימודים, וגם לייצר תעסוקה משמעותית אחרי שעות הלימודים". רכזת יישובית: "המטרות באמת לתת מענה לתלמיד מעבר למה שהוא לומד ביום יום, על פי בחירתו. זה מאוד חשוב, גורם למוטיבציה, הנאה, אתגר, פיתוח חברתי והכרת תלמידים חדשים, רגשית להתחבר למדריך, וזה באמת קיים". תלמידים: "לומדים בחוגים דברים חדשים שאנחנו לא יודעים וזה מעשיר את הידע".

עם זאת חשוב להדגיש כי יש אוכלוסייה, רובה ככולה מיישובים מבוססים, שהתוכנית אינה תורמת לה תרומה של ממש מבחינת ניצול שעות הפנאי או חשיפה לתכנים חדשים. לאוכלוסיות אלו אין חידוש מהותי בהצטרפות לתוכנית, משום שכבר יש להן נגישות, משאבים ומודעות לפעילות פנאי והעשרה, והם משתתפים ביותר מחוג אחד (באופן פרטי) עוד בטרם הופעלה התוכנית וגם במהלכה. מכאן שגם אם תלמידים מאוכלוסייה זו משתתפים בחוגים במסגרת התוכנית, הם לרוב באים נוסף על החוג בתוכנית או במקום חוגים אחרים שהתלמידים השתתפו בהם באופן פרטי⁶. רכזת יישובית: "אם לא היו חוגים במסגרת התוכנית, התלמידים היו הולכים ממילא, כי יש ביישוב אוכלוסייה חזקה". תלמיד: "אנחנו הולכים כל שנה לחוגים מאז שאנחנו קטנים".

לשם השגת מטרות התוכנית החוגים מתבססים בעיקר על היבטים של פיתוח אישי וחשיפה לפעילויות העשרה בצד פיתוח מיומנויות ויצירתיות, פעילויות שהתלמידים אינם נחשפים אליהן בחיי היום-יום במסגרת תוכניות הלימוד הבית ספריות. רכזת בית ספרית: "החוגים יותר מעשיים והילדים עושים דברים ביחד וחיים את החוויה, זה מעשיר אותם, הילדים מגלים דברים, ומנצלים את זמן הפנאי שלהם על הצד היפה ביותר, זה מתאים למטרות של התוכנית שאני רואה, זה באמת מצוין". רכזת בית ספרית: "יש הרבה ילדים שבמקום הזה

⁶ ראה גם לוח 25 בעמוד 53.

מצליחים להעצים את עצמם בייחודיות, בעוצמה שלהם. אחרי חוג גיטרה עולים לטקס בית ספרי ומראים את הכישרון שלהם. זה מעצים את החוזקות".

מאידך, יש המבקשים להתמקד בדיסציפלינות פדגוגיות, כגון אנגלית, לשם שיפור ההישגים הלימודיים. רכזת יישובית: "הורים התקשרו אליי מאחד מבתי הספר ודרשו שייפתח חוג אנגלית. הסברתי שאין בעיה אבל זה לא שיעור, הוא לא בא כתגבור. לטענתם, הם שמעו שכך זה קיים במקומות אחרים". תלמידים: "רק חוגי אנגלית ומקצועות ספורט חשובים". רכזת יישובית: "יש כאלו שאין להם מבחינה כלכלית אפשרות להשתתף בחוגים לימודיים. בעיניי זאת הזדמנות שישתפרו בצינונים, בהישגים בבית הספר". עם זאת נדמה שבהשוואה לשנה הקודמת, ההתמקדות בהיבטי הידע פחותה השנה, וייתכן שהדבר נובע מהתמסדות התוכנית ומהבנה עמוקה יותר של מטרותיה.

ב. פוטנציאל התלמידים אל מול הנרשמים בשטח

ההרשמה לתוכנית "חוג לכל ילד" החלה כבר בקיץ תשע"ח. לפי רשומות משרד החינוך, פוטנציאל ההרשמה עמד על כ-51,000 תלמידים, והשתתפות של לפחות 60% ממאגר התלמידים הפוטנציאלי תהיה מדד להצלחת התוכנית. לפי דיווחי מחוז צפון, מספר התלמידים שתוקצבו לתוכנית עמד על 33,000. בפועל נרשמו השנה לתוכנית 34,636 תלמידים⁷, שהם 113% מפוטנציאל ההרשמה המתוכנן (עלייה של כ-3% בהשוואה לשיעור הנרשמים בתשע"ח).

מהראיונות האיכותניים בשטח עלה כי בשנת הלימודים הקודמת הרישום לחוגים היה הטרוגני, והיה אפשר למצוא יישובים או בתי ספר שהרישום בהם היה גבוה מאוד (בעיקר בבתי ספר חרדיים ובבתי ספר דוברי ערבית), בצד יישובים שהרישום בהם היה די נמוך (בעיקר בתי ספר במועצות האזוריות). בשנת הלימודים הנוכחית - השנה השנייה להפעלת התוכנית - עדיין קיימת הטרוגניות במאפייני הרישום, אך יש מגמות שונות במאפייני הרישום, וייתכן שהדבר קשור לעיתוי של הצגת התוכנית. כזכור, בשנה הראשונה לקיומה הוצעו החוגים לתלמידים לאחר שכבר נעשה רישום לחוגים במסגרות ותיקות כגון מתנ"סים. מכאן שחלק מהתלמידים כבר היו רשומים למספר מסגרות, וחוג נוסף לא בהכרח עלה בקנה אחד עם תוכניותיהם. לעומת זאת, בתשע"ט החוגים הוצעו כבר בקיץ, לפני היצע החוגים הכללי או במקביל לו.

ג. מידת החשיפה של התוכנית לפני התלמידים והורים

התוכנית נחשפה כאמור כבר בשנת תשע"ח, וליתר דיוק לקראת סוף שנת הלימודים שקדמה לה, תשע"ז. בתשע"ט מרבית התלמידים והורים כבר הכירו את התוכנית, כך שלכאורה לא היה צורך להשקיע מאמצים רבים בפרסומה. עם זאת ניכר כי עיתוי חשיפת התוכנית, אמצעי החשיפה, הגורמים המעורבים בה ושיטות החשיפה היו מגוונים, וסביר מאוד כי בסופו של דבר השפיעו על מידת ההרשמה לתוכנית.

⁷ מתוכם 12,532 בבתי ספר דוברי עברית ו-22,104 בבתי ספר דוברי ערבית (16,398 ערבים, 2,420 בדואים ו-3,286 דרוזים). עם זאת, בדומה לתשע"ח וכפי שיפורט בהמשך, כ-11% מהתלמידים שנרשמו לתוכנית נשרו ממנה במהלך השנה.

בשנת הלימודים הקודמת תהליכי החשיפה ושיווק התוכנית היו מגוונים, שכן במידת מה ראשוניות התוכנית ועיתוי אישורה חייבו שימוש במגוון דרכים לשיווקה. לעומת זאת, בשנת הלימודים הנוכחית העיתוי של אישור התוכנית, בצד הניסיון שנצבר מהשנה הקודמת, גרמו לכך שכמעט כל בתי הספר נקטו גישות דומות של פרסום התוכנית וקידום ההרשמה. הגישות השכיחות ביותר היו שימוש במדיה דיגיטלית, עלונים, הצגת התוכנית בכיתות וימי חשיפה בית ספרים/יישוביים. רכז בית ספרי: "הרשות המקומית סיפקה פליירים וכרזים, אני חילקתי בין התלמידים, ביקשתי גם שהמדריכות יבואו בעצמן להסביר על אודות החוגים. ארגנתי להן להיכנס לכיתות, והסברתי לתלמידים את החשיבות של החוגים וההשתתפות בהם".

ביישובים שבהם הייתה מטרה להגיע לרישום גבוה לא הסתפקו בשיטות השיווק הנ"ל, ויש שפנו באופן אישי לכל משפחה שאחד מילדיה זכאי להשתתף בתוכנית כדי לשלבו במסגרתה (בעיקר במגזר הערבי). יתרה מזאת, יש שערכו סקר מקדים לשם הגברת האטרקטיביות של החוגים המוצעים. רכז יישובי: "ועדות הנוער ערכו בכל יישוב מיפוי ראשוני. הם חזרו אלינו עם תמונות מצב על מספר הילדים בכל שכבה, תמונת מצב מגדרית ואיזה חוגים פועלים באופן פרטי בתוך היישוב". רכז יישובי: "ילד שלא נרשם הרימו טלפון לשאול מה ואם אפשר לפתור את הבעיה, אין ילד שלא קיבל פנייה אישית, גם אם המענה הוא חוג ביישוב אחר ואז ההורים מסייעים".

לוח 6: דיווחי התלמידים (במחוז צפון) על האופן שבו נחשפו לתוכנית - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

אין שמעת על התוכנית חוג לכל ילד*?	המורה סיפרה לנו	פרסומת בעיתון המקומי/בתיבת הדואר	ההורים סיפרו לי	פרסומת באינטרנט	חברים סיפרו לי	
משתתפים בחוג לכל ילד	תשע"ט					
	בתי"ס דוברי עברית	58%	3%	36%	2%	15%
	בתי"ס דוברי ערבית	88%	3%	9%	4%	22%
	תשע"ח					
	בתי"ס דוברי עברית	66%	6%	29%	4%	15%
	בתי"ס דוברי ערבית	81%	7%	9%	9%	15%

* היה אפשר לבחור יותר מתשובה אחת.

מלוח 6 עולה כי בתשע"ט מרבית התלמידים נחשפו לתוכנית באמצעות המורה (בית הספר). כמו כן אפשר לראות כי 36% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית נחשפו לתוכנית באמצעות ההורים (לעומת 9% בבתי ספר דוברי ערבית), וכ-20% מהתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית נחשפו לתוכנית באמצעות חברים (לעומת 15% בבתי ספר דוברי עברית).

בהשוואה לתשע"ח אפשר לראות כי בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית חלה ירידה בחשיפה לתוכנית באמצעות בית הספר (בעיקר בקרב תלמידים מרקע גבוה ובינוני) ועלייה בשיעור התלמידים שנחשפו לתוכנית באמצעות הוריהם (בעיקר מרקע בינוני ונמוך). בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית חלה עלייה הן בשיעור התלמידים שנחשפו לתוכנית באמצעות בית הספר והן בשיעור התלמידים שנחשפו אליה באמצעות חברים. לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

מההערכה האיכותנית עולה כי לפי תהליכי הפרסום והשיווק שתוארו אפשר להניח שכל הילדים והוריהם היו מעודכנים בנוגע לקיום התוכנית, ונוסף על כך, מכיוון שהתוכנית כבר בשנתה השנייה, היא אמורה לשווק את עצמה. ככלל, מההערכה האיכותנית עולה כי **מרבית פעילות השיווק נעשתה בגבולות בתי הספר** אך גם באמצעות המקומונים. בחלק מהמקרים גם למנהלי/מנהלות בתי הספר הייתה מעורבות בקידום התוכנית, ונראה שהתכנון המקדים של התוכנית הביא לידי מחויבות ומעורבות רבה יותר של סגלי בתי הספר. מתוך הנאמר עולה שתהליכי השיווק והפרסום של התוכנית הביאו לידי היכרות ומודעות בקרב כלל התלמידים והוריהם. כאשר הרישום לא היה מלא, הסיבות לכך לא היו קשורות להיבטי שיווק ופרסום דווקא.

ד. הרשמה לתוכנית

התארגנות לחוגים

במרבית היישובים החלה התוכנית לפעול כמתוכנן. שלא כמו בשנתה הראשונה, שבה שררה מידת מה של אי-בהירות בעניין התוכנית ומאפייניה, בשנה זו **הדברים התבהרו יותר בנוגע לאופן שבו יש להתארגן, ונערך סקר מקדים נרחב לשם בדיקת העדפות התלמידים**, בצד בחינת החוגים המוצעים לתלמידים במסגרות אחרות. בעקבות תהליכים מקדימים אלו התנהל תהליך בחירת החוגים, ובהמשך גם תהליך הרישום לחוגים. רכזת יישובית: "הרבה יותר טוב, יותר פשוט, התחלנו בזמן, הביורוקרטיה, המערכות, אנחנו מחוברים למערכות של החברה למתנ"סים, זה פשוט ונוח. הרישום נעשה אינטרנטי ורק לחריגים בתי הספר עשו הרשמה במרכז, בעיקר דתיים וחרדים ואנחנו עשינו את הרישום. רוב האנשים נרשמו בהרשמה אינטרנטית". רכזת בית ספרית: "קיים שוני לאין ערוך. בשנה הראשונה היה יותר בלגן, אי-ודאות, לקח זמן עד שנכנסתי לתלם. השנה הדברים נראים הרבה יותר טוב לעומת שנה שעברה. אפילו איך לעשות את החוגים, מה החוקים, מה הכללים, לדעת לבחור".

במרבית בתי הספר תהליך הרישום בשנה הקודמת היה מאתגר, ואילו השנה **תהליך הרישום התייצב**. ובכל זאת, בחלק מהיישובים השימוש בהרשמה ממוכנת היה מצומצם. **לחלק מההורים, בעיקר במגזר הערבי והחרדי, היו קשיים בתהליכי הרישום**, ועל כן נעשה באותם מקומות שימוש רב יותר בהרשמה ידנית. רכז יישובי: "הרישום לרוב התבצע על ידי הרכז הבית ספרי, אשר אסף את פרטי ההורים באמצעות עלון וטופס שההורים התבקשו למלא, וצירפו 100 ש"ח עם הטופס. כך הרכז הבית ספרי, ובמקרים אחרים הרכז הרשות, הוא זה שהזין את הנתונים למערכת".

הרשמה לחוגים

מההערכה האיכותנית עולה כי בחלק מהיישובים **שיעור הרישום הגיע או נשק ל-100%**, והיה דומה לשיעור ההרשמה של השנה החולפת. ביישובים אחרים נעשתה פעילות שהובילה להגברת הרישום לתוכנית. לעיתים הגברת שיעור הרישום או שימורו נעשו באמצעות שיווק מסיבי באמצעים מגוונים (שיפורטו בהמשך), ולעיתים האווירה המקומית/האזורית הובילה לרישום מלא. במידת מה, בחלק מהיישובים הרוח הכללית הייתה של חובת רישום. לדוגמה, רכז בית ספרי: "זה היה חובה שכל התלמידים יבחרו באחד החוגים, ומי שלא בחר אילצנו אותו להשתתף, הפוטנציאל מומש במלואו וכל הילדים שובצו בחוגים". רכזת במועצה אזורית: "שילבנו את התוכנית "חוג לכל ילד" במערכת השעות, כך כל הילדים שולבו באחד מחוגי התוכנית, גם אלו שלא יכלו/רצו לשלם. בדרך הזו לא היינו צריכים להתמודד עם הסעות ייעודיות לתוכנית". רכז בית ספרי: "יש ילדים

שידענו שאם לא נעודד אותם הם לא יהיו בשום חוג, אבל אנחנו כבית ספר היה חשוב לנו שכולם יהיו בחוגים. רדפנו אחריהם ואחרי הוריהם כדי שכולם יירשמו וירוויחו כי אנחנו מאוד מברכים על התוכנית". מתוך כך אפשר להבין שישנם בתי ספר ו/או יישובים אשר הגדירו כמטרה להגיע לרישום מלא, ועל כן בנו מנגנונים תומכים להגברת הרישום, אף שלכאורה בשנה השנייה להפעלת התוכנית הרישום כבר היה אמור להתרחש מעצמו.

בבתי ספר אחרים שיקפה ההרשמה **התעניינות בינונית או נמוכה בתוכנית**, גם בהשוואה לשנה הקודמת. נדמה שהדבר לא נבע מחוסר שיווק ו/או מודעות (לנוכח העובדה שהתוכנית מופעלת זו השנה השנייה), שכן נעשו פעולות שיווק נרחבות (ר' פירוט בהמשך). אפשר להעריך שגורמים אחרים כגון **מידת האטרקטיביות של התוכנית בעיני התלמידים או אובדן אפקט הראשוניות פגמו בשיעור הרישום או בהגברתו**. רכזת בית ספרית ציינה: "נרשמו בין 60 ל-70 תלמידים מתוך 220 תלמידי כיתות ד'-ה'. יש ילדים שלא רצו בכלל להירשם ולא נמשכו לתוכנית". רכזת בית ספרית: "זו תרבות שצריכה להתפתח ביישוב, שכדאי לצרוך את המוצר. למוצר יש מגבלה בצריכה, אם רוצים לבדוק את קשת הרצונות אי-אפשר לפתוח מספר חוגים כמספר הרצונות. אצלנו יש 4 חוגים ל-47 תלמידים, בערך 50% מהתלמידים הפוטנציאליים". רכזת יישובית: "יש כאלו שלא רוצים להישאר אחר הצוהריים, מעדיפים ללכת הביתה. אי-אפשר לדבר על מניע כלכלי, הוא כלל לא רלוונטי. גם אם היו אומרים ש-200 שקלים זה הרבה היינו מוצאים פתרון, המניע הכלכלי אינו אישיו".

בחלק קטן מהיישובים ירד שיעור ההרשמה בהשוואה לשנה שעברה. יש המייחסים זאת לאופי השיווק, לאטרקטיביות של החוגים או לרישום האינטרנטי, שלעיתים היה כרוך בקשיים שהובילו לאובדן המוטיבציה להירשם לתוכנית, על אף האפשרות להירשם גם בבתי הספר. רכזת בית ספרית: "זה מאכזב אותי כרכזת, בשנה שעברה היו יותר תלמידים, היה חדש ומסקרן, אולי בגלל זה נרשמו יותר ואולי בגלל היצע החוגים?" רכז יישובי: "הכניסה לרישום באינטרנט לא הייתה קלה לחלק מההורים". עם זאת, מההערכה הכמותית עלה שמרבית ההורים (95% בבתי ספר דוברי עברית ו-98% בבתי ספר דוברי ערבית) ציינו **שההרשמה לתוכנית הייתה פשוטה**.

אם לאטרקטיביות של החוגים יש השפעה על מידת הרישום, יש לבחון את המשמעות של הורדת התקצוב לכל ילד ולבדוק באיזו מידה היא משפיעה על האפשרויות של בחירת החוגים. באחד מבתי הספר האזוריים, המציע חוגים עצמאיים במקביל לחוגי התוכנית, הועלתה הסברה כי **השנה רמת הרישום הייתה נמוכה במידה ניכרת עקב הורדת התקצוב והיכולת לגייס מדריכים איכותיים, מה שפגם באטרקטיביות של החוגים שהיה אפשר להציע לתלמידים**. רכז בית ספרית: "לפני שנה היו חמישה חוגים והשנה שניים, תלמידים מעטים נרשמו וגם כך נאלצנו להוסיף מתקציב בית הספר למימון החוגים".

נדמה שגם אם רמת ההרשמה הכוללת לא פחתה, נדרש לבחון את הגורמים לירידה בשיעור ההרשמה לתוכנית במקומות המעטים שבהם הייתה ירידה כזו, שלא נבעה משיווק לקוי אלא מחוסר התעניינות מספקת. נוסף על כך, **ייתכן שיש ירידה בשיעור הרישום במקומות שהייתה בהם בחירה חופשית** ולא פעילות מכוונת עד כדי כפיית רישום (חשוב להדגיש שיש יישובים שהרישום בהם היה גבוה באופן וולונטרי).

ה. מבחר החוגים בתוכנית, מיקום והגעה

לפי מובילי התוכנית, בשנה"ל תשע"ט נפתחו במסגרתה 2,248 חוגים, 21 חוגים (1%) יותר ממה שדווח בשנה הקודמת. עם זאת, במסגרת ההערכה האיכותנית יש שצינו כי השנה תהליך הבחירה נעשה קשה יותר

בעקבות שתי החלטות שקיבלו מובילי התוכנית. הראשונה - הקטנת התקצוב לכל תלמיד ב-200 ש, והשנייה - הגדלת מספר התלמידים המינימלי לפתיחת קבוצה (מ-8 ל-10). החלטות אלו הובילו ככל הנראה לירידה ברמת החוגים ובאטרקטיביות שלהם.

בחלק מהיישובים השינוי בתקציב ובהגדרות הגבילו את האפשרויות לבחירת חוגים. נוסף על כך יש רשויות הטוענות שתשלומי השנה הקודמת ממשרד החינוך לא הועברו במלואם (נכון למועד הריאיון), ובעקבות זאת בתי הספר לא היו מוכנים לקבל עליהם אחריות לפערי תקצוב. רכזת יישובית: "השנה קצת יותר קשה, הורידו לנו [בתקציב]. לפני שנה כל ילד סובסד ב-1,190 ש"ח והשנה הורידו 200 ש"ח. הקושי נראה כשיש נשירה של ילדים ואני לא מצליחה למלא את הקבוצה במקסימום". רכז בית ספרי: "קצת יותר קשה להביא חוגים יקרים כמו טכנולוגיה או לגו. אנחנו לא מצליחים לעמוד בסכומים שהם מבקשים. לו לא הורידו את התקציב ניתן היה להביא חוגים אלו". רכז בית ספרי: "הכול ירד, נהיה יותר קשה, הסבסוד לא כמו שנה שעברה, יש כסף שעדיין לא קיבלנו משנה שעברה, אלו דברים שמייאשים את המערכת. מפריע לנו גם המינימום הנדרש לקיום קבוצה".

לוח 7 מציג את דיווחי התלמידים על מבחר החוגים בתוכנית ונחות ההגעה לחוג. אפשר לראות כי תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית העריכו באופן חיובי יותר את מבחר החוגים בהשוואה לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית (58% לעומת 42%, בהתאמה), וכי למעשה מרבית התלמידים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו כי מגוון החוגים בתוכנית איננו גדול. נוסף על כך אפשר לראות כי כ-80% מהתלמידים סבורים שההגעה לחוג קלה ונוחה (מעט יותר בבתי ספר דוברי עברית).

לוח 7: דיווחי התלמידים (במחוז צפון) בנוגע להיבטים שונים של התוכנית -

לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

ההגעה לחוג קלה ונוחה	מבחר החוגים המוצעים בתוכנית חוג לכל ילד היה גדול	תשע"ט	תשע"ח
85%	42%	בתי"ס דוברי עברית	42%
80%	58%	בתי"ס דוברי ערבית	58%
80%	52%	בתי"ס דוברי עברית	52%
79%	67%	בתי"ס דוברי ערבית	67%

משתתפים בחוג לכל ילד

בהשוואה לתשע"ח, נראה כי בתשע"ט חלה ירידה של כ-10% בדיווחי התלמידים על מבחר החוגים בתוכנית (בעיקר בקרב תלמידים מרקע נמוך), בצד עלייה קלה בדיווחי תלמידים בבתי ספר דוברי עברית על נוחות ההגעה לחוג (בעיקר בקרב תלמידים מרקע נמוך וגבוה). לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

בלוח 8 שלהלן מוצגות תשובות ההורים על שאלות דומות לשאלות שנשאלו התלמידים. אפשר לראות כי ככלל, מרבית ההורים שבעי רצון מזמינות החוגים, ובניגוד לתלמידים, מרביתם סבורים כי מגוון החוגים בתוכנית גדול (יותר בבתי ספר דוברי ערבית). כמו כן, רוב ההורים שבעי רצון משעות הפעילות של החוגים וכ-90% מהם שבעי רצון גם ממיקומם.

לוח 8: דיווחי ההורים (במחוז צפון) בנוגע לזמינות החוגים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

מדת מסכמ- זמינות החוגים	מגוון החוגים בתוכנית רחב	את/ה שבע רצון משעות הפעילות	את/ה שבע רצון ממיקום החוג	
תשע"ט				
78%	55%	89%	89%	בתי"ס דוברי עברית
80%	66%	84%	89%	בתי"ס דוברי ערבית
תשע"ח				
78%	61%	84%	88%	בתי"ס דוברי עברית
86%	69%	91%	97%	בתי"ס דוברי ערבית

משתתפים
בחוג לכל
ילד

בהשוואה לתשע"ח ניכר כי בקרב הורים בבתי ספר דוברי עברית חלה ירידה בשביעות הרצון ממגוון החוגים (בכל הרמות החברתיות-כלכליות), אולם אין שינוי של ממש בשביעות רצונם הכללית מזמינות החוגים. בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית חלה ירידה בשביעות הרצון הכללית מזמינות החוגים (מ-86% ל-80%), הנובעת ברובה מירידה בשביעות הרצון משעות הפעילות וממיקום החוגים (בעיקר בקרב הורים מרקע נמוך). לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

אשר למיקום החוגים, מההערכה האיכותנית עולה כי מרבית החוגים מתקיימים בבתי הספר בהמשך לשעות הלימודים. יש בתי ספר שהגדילו לעשות ושילבו את החוג במערכת השיעורים של התלמידים. רכזת בית ספרית: "סידרנו את המערכת בבית הספר, החוגים משולבים במערכת השעות". מדריכה: "החוג מתקיים מ-13.40 עד 14.30, בהמשך לשעות בית הספר". נוסף על כך נראה כי בעוד בשנה הקודמת נשמעו בחלק מבתי הספר קולות בדבר חוסר הנכונות לארח את החוגים בבתי הספר, בשנת הלימודים הנוכחית כבר לא נשמעו קולות מסוג זה, מה שעשוי להעיד על התארגנות מתאימה והסדרת מערכות היחסים עם בתי הספר. למעשה, חלק ממנהלי בתי הספר קיבלו עליהם השנה אחריות רבה יותר לחוגים דווקא משום שהם התקיימו בבית הספר כחלק משעות הפעילות.

בעיקרון, החוגים מתקיימים במקומות שונים על פי מאפייניהם, מתכונותיהם ומבניהם. כך, כאשר בתי הספר יכולים להכיל את החוגים בין כותליהם, הם לרוב יתקיימו בבתי הספר. אם לבית הספר אין יתרון יחסי בכל הנוגע לקיום החוגים בין כותליו, יתקיימו החוגים במקומות אחרים, למשל במתנ"ס (חוגי ריקוד, קרטה ועוד). חוגים אחרים מתקיימים במקומות ייעודיים להם, לדוגמה - חוג רכיבת סוסים המתקיים בחוות סוסים או חוג שחייה המתקיים בבריכה.

כאמור, מרבית החוגים מופעלים תוך כדי שעות הלימודים בבתי הספר או בהמשך ישיר להן. בצורה כזאת אין מעמידים את התלמידים בקונפליקט עם יציאה לחוג לאחר החזרה מבית הספר, שכן הם נשארים במסגרת המוכרת, גם אם מתחלקים לחוגים שונים. בבתי ספר שבהם נדרשת הסעה, שילוב החוגים במסגרת שעות ההוראה בבית הספר פותר את הצורך לעסוק בהסעות ייעודיות למשתתפי התוכנית, מה שהיווה מגבלה בשנת הלימודים הקודמת. עם זאת, יש המצביעים על הקושי בהפעלת חוג לאחר שעות הלימודים, שכן בשלב זה יש תלמידים רעבים ו/או עייפים הרואים בפעילות המשכית ליום הלימודים נקודת חולשה בתוכנית.

1. נוכחות תלמידים בחוגים

לאחר תקופת "ניסיון" של מספר שבועות, שבה התלמידים בוחנים אם החוג שנרשמו אליו תואם את ציפיותיהם, החוגים מתייצבים. עד אז התלמידים עוברים בין חוגים או בוחרים לעזוב את החוגים לאחר שלא מצאו לטענתם חוג המתאים לצורכיהם. רכזת יישובית: "כעת מגיעים באופן קבוע, מבדיקה בסוף ספטמבר לאחר התייצבות הקבוצות. בדקנו את מי שלא מגיע באופן סדיר וניפנו מהרשימות". מדריכה: "יש 2-3 שהגיעו פעם אחת ולא המשיכו, טענו שהנסיעה הייתה קשה, הן גרות רחוק מהמתנ"ס". לפי דיווחי המחוז, מספר התלמידים שנשרו מהתוכנית עומד על 3,960, קרי 11% מכלל התלמידים שנרשמו אליה (שיעור נשירה דומה לזה שנמצא בתשע"ח). נוסף על כך, מההערכה הכמותית עולה כי **88% מהתלמידים** (בשני מגזרי השפה) **קיבלו את החוג שביקשו בעדיפות הראשונה**. שיעור זה דומה לדיווחי התלמידים בתשע"ח.

לאחר התייצבות החוגים, נדמה שבחוגים משתתפים תלמידים שבחרו להישאר. זאת ועוד, ניכר כי **רמת ההיעדרויות נמוכה** ודומה לרמת ההיעדרות הטבעית מבתי הספר. רכזת יישובית: "כל הילדים מגיעים למפגשים, מעט מאוד איחורים או היעדרויות. אתמול למשל היו לנו רק שני ילדים שלא נכחו, אך ההיעדרות שלהם הייתה מהבוקר, מתחילת יום הלימודים". רכזת בית ספרית: "יש התמדה גבוהה אך לא מלאה, יש איחורים והיעדרויות מעטות". כלומר, נראה כי לאחר תקופת ה"ניסיון" בחוגים, שבה התלמידים בוחנים את החוג שנרשמו אליו, רמת הנוכחות בחוגים גבוהה ומשקפת את מאפייני הנוכחות הבית ספריים, זאת בדומה לשנה הקודמת.

2. המפגשים האזוריים

מעבר להשתתפות התלמיד בחוג, התוכנית שמה לה מטרה לקדם קירוב לבבות בין תלמידים, זאת באמצעות קיום טורנירים אזוריים ותערוכות במרבית החוגים הקיימים בתוכנית. **מההערכה האיכותנית עולה כי בתשע"ט מפגשים מעין אלו כמעט לא התקיימו**, אולם מההערכה הכמותית עולה תמונה מעט שונה, כפי שמוצג בלוח 9 שלהלן⁸. אפשר לראות כי **כחמישית מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו כי במהלך השנה נכחו במפגש אחד או שניים וכ-35% ציינו שבמהלך השנה השתתפו בשלושה מפגשים או יותר**. בבתי ספר דוברי ערבית כרבע מהתלמידים דיווחו כי במהלך השנה נכחו במפגש אחד או שניים וכ-45% דיווחו שבמהלך השנה השתתפו בשלושה מפגשים או יותר.

⁸ ייתכן שהפער בין ההערכה האיכותנית להערכה הכמותית נובע מכך שבהערכה הכמותית התלמידים דיווחו על מפגשים לא פורמליים, קרי שאינם חלק מהתוכנית, שיזמו מדריכי החוגים.

**לוח 9: דיווחי התלמידים על מספר המפגשים האזוריים שהתקיימו במהלך השנה -
לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)**

הטורנירים / תערוכות / מפגשים אזוריים היו מעניינים*	במסגרת החוג, בכמה מפגשים אזוריים השתתפת במהלך השנה?					
	מעל 6	5-6	3-4	1-2	0	
	תשע"ט					
77%	26%	5%	8%	22%	39%	בתי"ס דוברי עברית
82%	31%	5%	12%	20%	32%	בתי"ס דוברי ערבית
	תשע"ח					
73%	27%	7%	10%	26%	29%	בתי"ס דוברי עברית
74%	32%	14%	19%	27%	8%	בתי"ס דוברי ערבית

*שיעורי המסכימים עם ההיגד מתוך התלמידים שצינו כי במהלך השנה השתתפו בטורניר/תערוכה/מפגש פעם אחת לפחות.

בהשוואה לתשע"ח אפשר לראות כי שיעור התלמידים, בשני מגזרי השפה, שלא השתתפו השנה במפגש אזורי אכן **עלה במידה ניכרת** (בעיקר בבתי ספר דוברי עברית מרקע בינוני ונמוך ובבתי ספר דוברי ערבית מרקע נמוך). עם זאת, בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית **לא חל שינוי של ממש בשיעור התלמידים שדיווחו כי השתתפו השנה במפגש אזורי**. נוסף על כך אפשר לראות כי **חלה עלייה בשביעות הרצון מהמפגשים** בקרב התלמידים שכן השתתפו השנה במפגש אזורי (יותר בבתי ספר דוברי ערבית). לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

לסיכום, מממצאי ההערכה האיכותנית עולה כי בדומה לשנה הקודמת, גם השנה החשיפה לפעילות העשרתית ו/או פעילות לא פורמלית לשם צמצום פערים חברתיים היא המטרה המרכזית בתוכנית.

ככלל, ניכר כי **תשע"ט הביאה עימה הסדרה של תהליכי ההתארגנות לקיום מוצלח של התוכנית**. כך למשל, בהשוואה לתשע"ח, השנה **חל שיפור בתהליכי ההתארגנות טרם פתיחת שנת הלימודים**, והדבר בא לידי ביטוי בעיקר בתהליכי השיווק, הפרסום, עיתוי הרישום והצגת החוגים. עם זאת נראה כי נעשו גם **שינויים שהיטיבו פחות עם התוכנית**, כמו הפחתת התקצוב והעלאת גודל הקבוצה המינימלי, שככל הנראה השפיעו על בחירת חוגים איכותיים, ובמידת מה גם על איכות המדריכים.

מההערכה האיכותנית עולה כי בחלק מהיישובים ו/או בתי הספר **שיעורי ההרשמה נותרו כשהיו**, אך בחלק קטן מהם הייתה **נסיגה בשיעורי ההרשמה**. אפשר לייחס זאת למידת האטרקטיביות של החוגים, למידת שביעות הרצון מהחוגים בשנה הראשונה לתוכנית ו/או לנסיגה מתחושת החדשנות שבתוכנית.

בשנה הקודמת הועלתה ההשערה כי לעיתוי של תחילת התוכנית ולהיבטי השיווק שלה יש השפעה על שיעור הרישום, אך נראה כי בשנה הנוכחית סוגיה זו נפתרה. מההערכה

הכמותית עולה כי בתשע"ט מרבית התלמידים נחשפו לתוכנית באמצעות המורה (בית הספר), אולם בהשוואה לתשע"ח ניכר כי דווקא בבתי ספר דוברי עברית חלה ירידה בחשיפה לתוכנית באמצעות בית הספר, בצד עלייה בשיעור התלמידים שנחשפו אליה באמצעות הוריהם. בבתי ספר דוברי עברית חלה עלייה הן בשיעור התלמידים שנחשפו לתוכנית באמצעות בית הספר והן בשיעור התלמידים שנחשפו אליה באמצעות חברים. זאת ועוד, פחות ממחצית התלמידים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו כי מגוון החוגים בתוכנית גדול (לעומת כ-60% בבתי ספר דוברי ערבית). בהשוואה לתשע"ח, בקרב כלל התלמידים חלה ירידה של כ-10% בהערכתם בנוגע למבחר החוגים בתוכנית. נוסף על כך, כ-80% מהתלמידים סבורים שההגעה לחוג קלה ונוחה. מצד ההורים, מרביתם סבורים כי מגוון החוגים בתוכנית גדול וכי שעות הפעילות ומיקום החוגים נוחים. בהשוואה לתשע"ח, הורים בבתי ספר דוברי עברית הביעו פחות שביעות רצון ממגוון החוגים בתוכנית, ובקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית חלה ירידה של 6% בשביעות הרצון הכללית מזמינות החוגים.

עוד עולה מההערכה כי מרבית החוגים התקיימו בבתי הספר, אלא אם כן לאתרים אחרים כגון מתנ"ס, בריכה וכדומה היה יתרון יחסי. החוגים בבתי הספר התקיימו לרוב בסוף יום הלימודים ובמקרים מועטים בתוך שעות הלימודים. נראה כי מרבית המרואיינים רואים בכך יתרון, אולם יש הרואים בכך חיסרון, שכן מדובר בהוספת פעילות לאחר יום לימודים ארוך ממילא.

3. שביעות רצון מבחינת תוכן החוג, איכותו וההיבטים הלוגיסטיים

בפרק זה יוצגו דיווחי התלמידים, ההורים והמדריכים בנוגע למידת שביעות רצונם מהתוכנית. דיווחים אלו ישוו לדיווחיהם של תלמידים המשתתפים בחוגים שלא במסגרת התוכנית ולדיווחי הוריהם, וכן לנתוני ההערכה בתשע"ח. הנתונים יוצגו בפילוח לפי מגזר שפה.

א. תפיסת איכות החוג

את איכות החוג אפשר להעריך על סמך שביעות הרצון מהחוג והביקוש לחוג, תוך השוואה לחוגים מקבילים הניתנים במסגרות אחרות. בשנה הראשונה לקיום התוכנית רמת שביעות הרצון הייתה גבוהה וניכר ששביעות רצון גבוהה מאפיינת גם את תשע"ט.

הרכזים מעריכים את איכות החוגים על פי המשוב המתקבל מההורים והמדריכים בעניין מידת התמדתם של התלמידים בחוגים. רכזת בית ספרית: "אני מקבלת משוברים מהורים ותלמידים. אני חושבת שהם מאוד מרוצים", רכזת בית ספרית: "המשוברים מההורים מאוד משביעי רצון, וגם מהתלמידים. הילדים כל הזמן מפגינים התפעלות מהחוגים, מאוד משמח ומעודד פידבקים חיוביים. סיפקנו צרכים רבים והילדים נהנים, ואנחנו רואים ושומעים זאת". מדריך: "ההורים מאוד שמחים, אני משתף תמונות ושולח. אני מקבל מהם משוברים תומכים".

גם התלמידים מדווחים על שביעות רצון מהחוגים. תלמידים: "אנחנו נהנים להגיע לחוג, אנחנו לומדים דברים חדשים ומהנים". בתוך כך יש להביא בחשבון כי מי שאינו מרוצה מהחוג ככל הנראה לא נמצא בו. עם זאת, מכיוון שרמת הנשירה אינה גבוהה, אפשר להצביע על שביעות רצון בקרב התלמידים שבחרו להישאר בחוגים לאחר ההתנסות הראשונית.

בלוח 10 מוצגת מידת שביעות הרצון של התלמידים המשתתפים בתוכנית מהמדריך ומהמפגשים בחוג. אפשר לראות כי יותר מ-80% מהתלמידים מרוצים מהמפגשים בחוג (מעט יותר בבתי ספר דוברי ערבית), חווים אותם כמהנים וכן מרוצים מהמדריך (מעט יותר בבתי ספר דוברי ערבית). בהשוואה להערכת התלמידים בתשע"ח ניכר כי אין הבדל של ממש (לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח).

לוח 10: דיווחי התלמידים (במחוז צפון) על שביעות רצונם מהחוגים בתוכנית: שיעורי המסכימים עם

ההיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

המפגשים בחוג מהנים	אני מרוצה מהמדריך בחוג	אני מרוצה מהמפגשים בחוג			
				תשע"ט	
82%	83%	81%	בתי"ס דוברי עברית	משתתפים בחוג לכל ילד	
88%	84%	85%	בתי"ס דוברי ערבית		
					תשע"ח
84%	82%	81%	בתי"ס דוברי עברית		
87%	82%	83%	בתי"ס דוברי ערבית		

את מידת שביעות הרצון של התלמידים אפשר להעריך גם בהקשר של מידת ההמשכיות של התלמידים שהשתתפו בתוכנית בשנה הראשונה (כיתה ד') ובשנה הנוכחית (כיתה ה'). מהראיונות עולה שמרבית תלמידי כיתות ה' בשנה זו השתתפו בתוכנית גם בשנת הלימודים הקודמת, וכך גם מרבית חבריהם. עוד עולה מהראיונות שמרבית התלמידים בחרו השנה בחוג שונה מזה שבו השתתפו בשנה הקודמת, לא מתוך חוסר שביעות רצון אלא מתוך רצונם להיחשף לעולמות תוכן נוספים. תלמידים: "רצינו לעשות משהו אחר, לשנות כיוון", "אני רוצה להכיר כמה שיותר נושאים". מההערכה הכמותית עולה כי 17% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית וכרבע מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית משתתפים השנה באותו חוג שהשתתפו בו בשנה הקודמת, ואילו 27% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית ו-44% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו כי השנה הם משתתפים בחוג שונה מזה שהשתתפו בו בשנה שעברה. ככלל, נראה כי התלמידים רואים בחוגים העשרה חיובית, והם ימליצו עליהם לחבריהם/אחיהם וישמחו להשתתף בהם גם בשנים הבאות.

במסגרת ההערכה הכמותית שאלנו את ההורים על מידת שביעות רצונם מהחוג. בלוח 11 מוצגים דיווחי ההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית או בחוגים פרטיים בנוגע לנושא זה. אפשר לראות כי מרבית ההורים בבתי ספר דוברי עברית שבעי רצון מהחוג ומאיכותו, אולם ניכר כי הורים בשאר אזורי הארץ שילדיהם משתתפים בחוגים פרטיים שבעי רצון מעט יותר מהורים שילדיהם משתתפים בחוג בתוכנית. בבתי ספר דוברי עברית שביעות הרצון של ההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית גבוהה, אך נמוכה מזו של ההורים בשאר אזורי הארץ ומהורים בבתי ספר דוברי עברית שילדיהם משתתפים בחוגים.

בהשוואה להערכת ההורים בתשע"ח אפשר לראות כי בעוד בקרב הורים בבתי ספר דוברי עברית לא חלו שינויים של ממש (למעט עלייה בהערכת ההורים משאר אזורי הארץ בדבר הערך המוסף שיש לחוג), בקרב הורים בבתי ספר דוברי עברית שילדיהם משתתפים בתוכנית חלה ירידה בשביעות הרצון הקשורה לאיכות התוכן ומהציפיות מהחוג. כך, בתשע"ט, רק 77% מההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית ציינו שהם שבעי רצון מאיכות התוכן של החוג, לעומת 88% בתשע"ח. לעומת זאת, בקרב הורים בשאר אזורי הארץ חלה עלייה בכל ההיבטים שנבחנו בהקשר זה. לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

לוח 11: דיווחי ההורים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) על שביעות רצונם מהחוג: שיעורי המסכימים עם ההיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

החוג נתן לילדך ערך מוסף	החוג נתפס בעיניך כאיכותי	החוג ענה על ציפיותך	אתה שבע רצון מאיכות התוכן של החוג		
תשע"ט					
82%	83%	77%	82%	צפון	בתי"ס דוברי עברית
90%	90%	87%	88%	ארצי	משתתפים בחוגים
83%	82%	74%	77%	צפון	בתי"ס דוברי עברית
90%	91%	85%	90%	ארצי	משתתפים בחוגים
תשע"ח					
79%	80%	79%	85%	צפון	בתי"ס דוברי עברית
82%	90%	85%	84%	ארצי	משתתפים בחוגים
82%	87%	82%	88%	צפון	בתי"ס דוברי עברית
82%	82%	75%	85%	ארצי	משתתפים בחוגים

ב. שביעות הרצון מהמדריכים ושל המדריכים עצמם

שביעות הרצון מהמדריכים

בשנה הראשונה של התוכנית, עקב התחלה מאוחרת שהצריכה התארגנות מהירה, נעשה גיוס מהיר של מדריכים ובמרבית המקרים הם ענו על הציפיות (למעט מקרים מעטים של אי-שביעות רצון הדדית). בשנה זו, השנייה לקיום התוכנית, **נעשו התאמות של המדריכים לצורכי התוכנית והונהגו שני מודלים מרכזיים של העסקת מדריכים:** העסקה ישירה דרך החברה למתנ"סים והעסקה דרך חברות הדרכה, שסיפקו מדריכים לבתי הספר.

בהעסקה הישירה על ידי החברה למתנ"סים אספו מפעילי התוכנית ביישובים מידע על איכות המדריכים, וטיבו את צוות ההדרכה לנוכח הניסיון שכבר צברו בשנה הקודמת, מה שהוביל **לשביעות רצון מהמדריכים**. רכזת בית ספרית: "אני מרוצה מהמדריכים, מי שלא היינו מרוצים ממנו עזב". במסגרת מאפייני ההעסקה הישירה הרכז הבית ספרי הוא איש הקשר והתמיכה במדריך ומשמש גם לצורכי בקרה על איכות תפקודם של המדריכים. רכז בית ספרי: "אני פוגש אותם כל שבוע שהם כאן, בדרך כלל מחכה להם שהם באים, נכנס לחוגים שואל האם הכול בסדר. בקשר טלפוני, אם יש בעיות ולכל דבר ועניין קשובים להם". רכזת יישובית: "אני מגייסת את המדריכים ומרגע הגיוס עד סוף השנה הם באחריותי מבחינת שכר עבודה וצידוד, אני הכתובת לכול. מדריך לא מתחיל לעבוד עד שאין לו הכול, הוא מגיע עם רשימה ומקבל את מה שנדרש, מקבל את כל התנאים הנדרשים. אני עוקבת אחרי תוכנית העבודה שלהם, הם משתפים איתי פעולה, זה חלק מהעבודה שלי". רכז בית ספרי: "המדריכים עושים את המיטב ומשקיעים מאמצים רבים, אני שבעת רצון מהמדריכים".

לעומת זאת, **בהעסקה דרך חברות הדרכה**, שהן ספקי משנה של החברה למתנ"סים, המפעילים היישובים עסקו פחות בנושא הגיוס, שנעשה על ידי חברות ההדרכה שסיפקו את המדריכים לחוגים ביישובים. עקב זאת **מידת ההשפעה על איכות המדריכים וציבותם לאורך השנה הייתה פחותה וניכר היה שהרמה נמוכה יותר**. רכזת יישובית: "לנו בתור מפעילים הכי קל לעבוד דרך חברות העשרה, אבל שם יש פחות שליטה על המדריכים, הבחירה של איכות המדריך לא בידיים שלנו, וגם החיבור האישי עם המדריך לא עוזר לרתום אותם".

כאמור, אפשר להניח כי **הירידה באיכות המדריכים קשורה בעיקרה גם להורדת התקצוב לתלמיד**, מה שגרם למובילים הבית ספרים/יישוביים להתפשר על איכות המדריכים ו/או לבחור חוגים שעלותם נמוכה יחסית ואשר לרוב נתפסים כאטרקטיביים פחות. **ייתכן שזו אחת הסיבות לכך שתלמידים בחרו שלא להצטרף השנה לתוכנית**, אולם יש להעמיק בסוגיה זו ובמשמעויותיה. יש לציין כי במקרים מעטים יישובים התמודדו עם סוגיית העלויות באמצעות **הצמדת חוגים**. כלומר, הם אפשרו לקיים רצף הדרכות במסגרת המתנ"ס ובמסגרת התוכנית, זאת כדי להעלות את האטרקטיביות של העבודה בעיני המדריכים.

במסגרת ההערכה הכמותית נשאלו התלמידים על **מידת העניין שהמדריך יצר אצלם**. מלוח 12 עולה כי 79% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית ו-82% מהתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית המשתתפים בתוכנית דיווחו שהמדריך היה מעניין - שיעור דיווח דומה לזה של התלמידים המשתתפים בחוגים בשאר אזורי הארץ. בהשוואה להערכת התלמידים בתשע"ח עולה כי **חלה עלייה בשיעור הדיווח של התלמידים**, בעיקר בשאר אזורי הארץ (לפירוט נוסף ראה נספח בסוף דוח זה). נוסף על כך, בהתייחס לתוצאות שנצפו בלוח 10 בנוגע

לשביעות הרצון של התלמידים מהמדריך, ניכר כי על פניו הירידה באיכותם של חלק מהמדרכים אינה ניכרת באופן בולט בשלב זה.

לוח 12: דיווחי התלמידים על מידת העניין שיצר המדריך - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

המדריך היה מעניין		תשע"ט	תשע"ח
צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	79%	73%
ארצי	משתתפים בחוגים	82%	77%
צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	83%	80%
ארצי	משתתפים בחוגים	85%	72%

בלוח 13 שלהלן תוצג מידת שביעות רצונם של ההורים ממדריך החוג. אפשר לראות שבצפון **מרבית ההורים, בשני מגזרי השפה, שבעי רצון ממדריך החוג**, אך מעט פחות מההורים בשאר אזורי הארץ. בהשוואה לנתונים שהתקבלו בתשע"ח אפשר לראות כי **אין הבדל של ממש בהערכת ההורים כלפי מדריך החוג**, למעט ירידה קלה בהערכת הקשר שיש לילד עם המדריך בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית (מרקע בינוני) שילדיהם משתתפים בתוכנית. לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

לוח 13: שביעות הרצון של ההורים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) ממדריך החוג: שיעורי המסכימים

עם ההיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

מדרוך החוג היה סבילני	לילדך קשר טוב עם מדריך החוג	אתה שבע רצון ממדריך החוג
תשע"ט		
צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	92%
ארצי	משתתפים בחוגים	94%
צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	88%
ארצי	משתתפים בחוגים	93%
תשע"ח		
צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	93%
ארצי	משתתפים בחוגים	90%
צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	89%
ארצי	משתתפים בחוגים	91%

שביעות הרצון של המדריכים

ככלל, המדריכים שרואיינו במסגרת המחקר היו לרוב שבעי רצון מהעבודה במסגרת התוכנית. מהראיונות עולה כי לתפיסתם המיקום הפיזי המוקצה לחוגים מתאים לצורכי ההדרכה והתמיכה שהם מקבלים עונה על צורכיהם. עם זאת, יש הרואים בפרק הזמן המוקצה לחוג מגבלה ביכולת ליצור השפעה של ממש על התלמידים, בעיקר כאשר משווים את החוגים שבתוכנית לחוגים מקבילים במסגרות אחרות. לדוגמה, בחוג

כדורגל שמחוץ לתוכנית יש ארבעה מפגשים בשבוע למשך שעה וחצי, ואילו בחוג דומה בתוכנית יש רק שעת אימון אחת פעם בשבוע.

ממצאי ההערכה הכמותית עולה כי **96% מהמדריכים דיווחו כי ימליצו לילדי כיתות ד'ה' להשתתף בתוכנית**, ו-83% מהם דיווחו כי ירצו להמשיך ללמד במסגרת התוכנית גם בשנת הלימודים הבאה. נוסף על כך, מלוח 14 עולה כי **מרבית המדריכים בתוכנית שבעי רצון במידה רבה או רבה מאוד** מהציוד שסופק להם (80%), וכי הם חשים שיש להם אוטונומיה מלאה בבחירת התכנים המועברים בחוג (93%). בהשוואה לתשע"ח ניכר כי אין הבדל של ממש בהערכות המדריכים, למעט עלייה בהערכה כי משך הזמן המוקצה למפגש קצר מדי וירידה בהתעסקות עם ענייני מנהלה ומשמעת.

לוח 14: תפיסת המדריכים (במחוז צפון) בנוגע לאיכות החוגים (תשע"ט-תשע"ח)

יש לך כל הציוד הדרוש להעביר כל מפגש על הצד הטוב ביותר	אתה נהנה ללמד במסגרת התוכנית והחוג	אתה לא נאלץ להתמודד עם ענייני משמעת בחוג*	משך המפגש לא ארוך מדי*	ענייני המנהלה (בדיקת נוכחות, ענייני משמעת וכו') לא גוזלים זמן יקר מהמפגש*	יש לך אוטונומיה מלאה בבחירת התכנים והפעילויות בחוג	מדד מסכם – תפיסת המדריכים בנוגע לאיכות החוגים	
80%	95%	55%	84%	59%	93%	78%	תשע"ט
81%	94%	46%	76%	54%	91%	74%	תשע"ח

* נוסח מחדש לחיוב כך שערך גבוה יותר בהיגד ישקף מצב רצוי יותר.

ג. ההיבטים הלוגיסטיים של התוכנית

להיבטים הלוגיסטיים של התוכנית יש כמה צדדים: היבט הרישום לתוכנית ומערכת הדיווח, היבט הציוד והיבט ההסעות.

הרישום ומערכת הדיווח - בשנה הראשונה לתוכנית צצו מספר אתגרים בתהליכי הרישום, אך נראה שהשנה הוסדרו מרבית תהליכי הרישום והצטמצמו הקשיים הכרוכים בתהליכי הרישום. רכז יישובי: "המערכות מחוברות למערכות שלהם [מתנ"סים], זה פשוט ונוח". המערכת הממוחשבת מאפשרת הרשמה במספר אפיקים, ולרוב הדבר מיטיב עם הנרשמים ובתי הספר כאחד. נוסף על כך נראה כי השנה **המערכות של החברה למתנ"סים היו נגישות יותר** בהשוואה לשנה הקודמת. עם זאת, עדיין יש כמה הסתייגויות מתהליך הרישום. רכזת יישובית: "חייב טכנית פתרונות של הרישום והתשלום, המערכת לא מספיק ידידותית. נכון לשקול עבודה מתאימה למועצות אזוריות, אבל משהו פה לא מתאים". רכזת בית ספרית: "ניתן להירשם טלפונית ובאמצעות האינטרנט, ולכן לעיתים מבוצע רישום כפול שמקשה על המעקב".

המדריכים משתמשים באפליקציית נוכחות. בשנה הקודמת הועלתה סוגיית זמינות המערכת בחלק מהמתקנים, זמן עליית המערכת והזמן הנדרש לצורך הרישום, אך נדמה שהשנה יש **הסתגלות למערכת זו**. עם זאת עדיין יש דיווחים על אותן התופעות גם בשנת הפעילות השנייה. רכז רשותי: "התוכנה משגעת את המדריכים, לעיתים יש 20 ילדים ואתה צריך ילד ילד להכניס לתוכנה ולפעמים אין קליטה או התוכנה לא עולה, והילדים מתפזרים ואז זונחים את הרישום בשביל לעסוק בילדים". רכז בית ספרית: "הדיווח פחות נוח, לפעמים שוכחים". מדריך: "כשאני בממ"ד המערכת לא עולה, אני מבזבז הרבה זמן על רישום".

מהראיונות עלה כי אמינות הרישום של המדריכים משפיעה לעיתים על עצם קיום החוג, שכן ירידה במספר התלמידים אל מתחת לסף המינימום עלולה להוביל לביטול החוג. **להיבט זה יש השפעה תקציבית על הרשות והשפעה כלכלית על המדריך.** רכזת יישובית: "משרד החינוך עובד עם תוכנה והמדריכים צריכים לסמן בה נוכחות, אם הילד לא הגיע, אפילו פעמיים, אני לא מקבל עליו תשלום. מדריכים לפעמים מדווחים שקר, כי אחרת לא יקבלו כסף, מדריך עם קבוצות גדולות מכסה לי קבוצות קטנות גרעוניות. בנוסף הרשות מפסידה מהתוכנית".

הציוד - בשנה הראשונה לקיום התוכנית הדעה הרווחת הייתה שהציוד שניתן ענה על צורכי החוגים, ונדמה שהשנה המגמה דומה **ושביעות הרצון מהציוד המסופק להפעלת החוגים גבוהה.** רכז בית ספרי: "המדריכים והספקים מנסים לאפשר ולספק מה שצריך ככל האפשר". רכזת יישובית: "מדריך לא מתחיל לעבוד עד שאין לו הכול, הוא מגיע עם רשימה ומקבל את מה שנדרש, מקבל את כל התנאים הנדרשים". עם זאת, יש שצינו שכדי להפעיל את החוגים ברמה הנאותה נדרש יותר ציוד. רכז יישובי: "יש קצת מחסור, בתי הספר דורשים כל מה שצריך ואנחנו מנסים לספק מה שניתן". מדריכה: "אנחנו מתבססים על כלים של בית הספר, לא קיבלתי ציוד מהמתנ"ס. למזלנו יש לבית הספר הרוב ציוד ישן, אני יכולה לעבוד איתו, אבל להגיד שציודו אותי - ממש לא".

את הירידה בשביעות הרצון מהציוד אפשר לייחס, בין היתר, לעובדה שבשנה שעברה בתי הספר/היישובים שילמו על חלק מהפעילות מכספם, כמעין גשר תקציבי עד לקבלת התקציבים מהרשויות. בפועל, בחלק מהמקרים בוששו התקציבים להגיע לבתי הספר, והדבר יצר **כעס וחוסר מוכנות להמשיך במתכונת הגישור הכספי.** רכזת יישובית: "אני מוטרפת פה, לא קיבלנו תקציבים משנה שעברה. יש לי חשק פשוט לסגור את הכול עכשיו". רכז בית ספרי: "הכול ירד, נהיה יותר קשה, הסבסוד... יש כסף שעדיין לא קיבלנו משנה שעברה, אלו דברים שמייאשים את המערכת". לעדויות אלו יש להוסיף את הירידה בתקצוב התלמידים, עובדה היוצרת קושי נוסף לבתי הספר, ונראה כי **בבתי הספר נפגמו במידת מה תחושת השמחה והאמון בתוכנית.**

הסעות - בשנה הראשונה לקיום התוכנית השפיעה סוגיית ההסעות על היקף הרישום ו/או על נשירה מהתוכנית, אולם נדמה כי **בתשע"ט היבטי ההסעות קיבלו מענה על ידי הרשויות.** בבתי ספר הנשענים על הסעות, כגון מועצות אזוריות, מצאו פתרונות שמשמעותם שילוב במערך הסעות קיים בלי צורך להוסיף הסעות. עם זאת, **במקרים המעטים שבהם לא נמצא פתרון לסוגיית ההסעות, התלמידים התקשו להשתלב במערך החוגים.** רכזת יישובית: "יש את העדה האתיופית שלומדים בממלכת-דתי, הם גרים ביישוב אחר, בגלל ענייני הסעות ולוגיסטיקה אני מרגישה שאני פספסתי אותם, הם עולים על הסעות ולא נשארים לחוגים. בכל זאת ניסיתי לקדם, אבל לא הצלחתי לגייס כסף".

לסיכום, ניכר כי **החוגים בתוכנית זוכים להערכה חיובית מצד כלל המעורבים בתוכנית,** ובפרט התלמידים, הרואים את החוגים באור חיובי מאוד. למעשה, יותר מ-80% מהתלמידים מרוצים מהמפגשים בחוג, חווים אותם כמהנים ומרוצים מהמדריך. בהשוואה להערכת התלמידים בתשע"ח ניכר כי אין הבדל של ממש, למעט עלייה במידת ההערכה של התלמידים כלפי מדריך החוג. יתרה מזאת, ניכר כי גם תלמידים המשתתפים נוסף על כך בחוגים אחרים

באופן פרטי סבורים כי החוגים בתוכנית הם בעלי ערך. גם **מרבית ההורים**, בשני מגזרי השפה, **שבעי רצון מהחוג בתוכנית**, מאיכותו וממדריך החוג, אולם ניכר כי מעט פחות מההורים בשאר אזורי הארץ. בהשוואה לתשע"ח לא חל שינוי של ממש בהערכת ההורים בבתי ספר דוברי עברית, אך בקרב ההורים בבתי ספר דוברי ערבית חלה ירידה בשביעות הרצון הקשורה לאיכות התוכן ומהציפיות מהחוג.

נראה כי **להקטנת התקציב יש השפעה על מגוון החוגים שמתוכם אפשר לבחור**, וכן על מידת הגמישות התפעולית של מובילי התוכנית (איזון בין חוגים כלכליים לחוגים כלכליים פחות). כדי להתמודד עם הקושי התקציבי נקבע שגודל קבוצה מינימלי המאפשר פתיחת חוג יעמוד על 10 תלמידים במקום 8 בשנה הקודמת. **הדבר יוצר מגבלה נוספת המקשה על בתי הספר לנהוג בגמישות בכל הנוגע להפעלת התוכנית.**

שביעות הרצון ההדדית שבין מפעילי התוכנית למדריכים היא לרוב חיובית. נקודת החולשה היא בהתקשרות עם חברות ההדרכה, הכרוכה בסיכון לקבל מדריכים פחות מתאימים וביכולת מועטה יחסית להשפיע על זהות המדריכים. למעשה, שלא כמו בתשע"ח, השנה כבר ניתן זמן מספיק לבחירה מיטבית של מדריכים. מההערכה האיכותנית עולה כי השנה נעשה טיוב של מדריכים (גויסו מדריכים חדשים ופוטרו מדריכים ששביעות הרצון מהם הייתה נמוכה), בעיקר ביישובים שהפעילו את המדריכים בהפעלה ישירה דרך החברה למתנ"סים. ככלל, נדמה שבשנה זו **שביעות הרצון מהמדריכים המועסקים באופן ישיר גבוהה.** מנגד, אם משיקולי נוחות ואם בשל היבט תקציבי, חלק מהיישובים התקשרו עם חברות העשרה חיצוניות שסיפקו חוגים ומדריכים, מה שהוביל לעיתים לחוסר שליטה על איכות המדריכים.

מצד המדריכים, **96% מהם דיווחו כי ימליצו לילדי כיתות ד'ה' להשתתף בתוכנית**, ומרביתם חשים שיש להם אוטונומיה מלאה בבחירת התכנים המועברים בחוג. בהשוואה לתשע"ח אין הבדל של ממש בהערכות מצד המדריכים, למעט עלייה בהערכה כי משך הזמן המוקצה למפגש קצר מדי וירידה בהתעסקות עם ענייני משמעת.

ההערכה מבחינת המענה הלוגיסטי נותרה גבוהה כשהייתה בתשע"ח (כ-80% מהמדריכים הביעו שביעות רצון מהציוד שסופק להם), אם כי לפי ההערכה האיכותנית ניכרת במקומות מסוימים דווקא מגמת ירידה קלה במידת ההערכה, הנובעת כנראה מה**התקציבים שקטנו וכן מהעובדה שבשנה הקודמת לא כל התקציבים הועברו לרשויות כמצופה.**

4. תרומתה הנתפסת של התוכנית עבור התלמידים, ההורים והמדריכים

בפרק זה יוצגו דיווחי התלמידים וההורים בנוגע לתרומה הנתפסת של התוכנית עבורם. דיווחים אלו יושוו לדיווחיהם של תלמידים והורים המשתתפים בחוגים שלא במסגרת התוכנית ולנתוני תשע"ח. הנתונים יוצגו בפילוח לפי מגזר שפה.

א. תפיסות התלמידים וההורים בנוגע להשתתפות בחוגים

כאמור, אחת ממטרות התוכנית היא להטמיע בקרב התלמידים את רעיון ההשתתפות בחוגים לאחר שעות הלימודים. כדי לבחון היבט זה יושוו בפרק הנוכחי נתוני התלמידים המשתתפים בתוכנית לנתונים של תלמידי הצפון המשתתפים רק בחוג פרטי ובהשוואה לנתוני תשע"ח. כך יתאפשר לבחון באיזו מידה עמדות התלמידים המשתתפים בתוכנית שונות מעמדותיהם של מי שאינם משתתפים בה אך כן משתתפים מיוזמתם בחוגים פרטיים, ובאיזו מידה השתנו עמדות אלו במהלך השנה שחלפה. כמו כן יש בהשוואה זו כדי לבחון היבט זה במחוז צפון ככלל לעומת שאר אזורי הארץ.

בלוח 15 מוצגות עמדות התלמידים המשתתפים בחוגים כלפי חשיבות החוגים. אפשר לראות כי בצפון, בבתי ספר דוברי עברית, **שיעור התלמידים המסכימים עם ההיגדים דומה בין מי שמשתתפים בתוכנית לבין מי שמשתתפים רק בחוג פרטי**, אך נמוך מזה של התלמידים המשתתפים בחוגים בשאר אזורי הארץ. בבתי ספר דוברי ערבית, תלמידים המשתתפים בתוכנית העריכו באופן חיובי יותר את חשיבות החוגים בהשוואה לתלמידי הצפון שמשתתפים רק בחוג פרטי. זאת ועוד, מעניין לראות כי בהשוואה לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית בשאר אזורי הארץ המשתתפים בחוגים, **התלמידים המשתתפים בתוכנית אוהבים יותר ללכת לחוגים לאחר שעות הלימודים** (71% בתוכנית לעומת 52% בשאר אזורי הארץ), אולם התלמידים המשתתפים בחוגים פרטיים בשאר אזורי הארץ העריכו באופן חיובי יותר את חשיבות ההשתתפות בחוגים בהשוואה לתלמידים המשתתפים בתוכנית (83% לעומת 73%, בהתאמה).

בהשוואה לתשע"ח אפשר לראות כי בקרב כלל התלמידים חלה עלייה בשיעור התלמידים שדיווחו כי חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם אחר הצהריים. נוסף על כך, בקרב מרבית התלמידים בצפון חלה עלייה בשיעור התלמידים שדיווחו כי הם אוהבים ללכת לחוגים (בעיקר בקרב תלמידים מרקע נמוך). מנגד, בעוד בקרב תלמידים המשתתפים בתוכנית לא חל שינוי של ממש בתפיסת החשיבות שבהשתתפות בחוגים, בקרב תלמידי הצפון בבתי ספר דוברי ערבית המשתתפים רק בחוג פרטי חלה ירידה של 10%, שיעקרה בירידה בדיווחיהם של תלמידים מרקע נמוך (בצד עלייה של כ-20% בקרב התלמידים בבתי ספר דוברי ערבית בשאר אזורי הארץ). לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

**לוח 15: עמדות התלמידים המשתתפים בחוגים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) כלפי חשיבות החוגים:
שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)**

		להשתתף בחוגים זה חשוב		אני אוהב ללכת לחוגים אחרי שעות הלימודים		חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם אחר-הצהריים	
תשע"ט							
בתי"ס דוברי עברית	צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	68%	70%	55%		
		משתתפים רק בחוג פרטי	63%	67%	56%		
		משתתפים בחוגים	85%	86%	64%		
בתי"ס דוברי ערבית	צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	73%	71%	71%		
		משתתפים רק בחוג פרטי	58%	59%	64%		
		משתתפים בחוגים	85%	52%	71%		
תשע"ח							
בתי"ס דוברי עברית	צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	69%	68%	48%		
		משתתפים רק בחוג פרטי	65%	64%	37%		
		משתתפים בחוגים	82%	83%	42%		
בתי"ס דוברי ערבית	צפון	משתתפים בחוג לכל ילד	70%	64%	61%		
		משתתפים רק בחוג פרטי	68%	48%	53%		
		משתתפים בחוגים	67%	62%	55%		

בלוח 16 מוצגות עמדות התלמידים שאינם משתתפים בחוגים כלפי חשיבות החוגים. אפשר לראות כי בבתי ספר דוברי עברית, תלמידי הצפון והתלמידים בשאר אזורי הארץ דומים בדעותיהם, למעט המידה שבה הם אוהבים ללכת לחוגים לאחר שעות הלימודים: ניכר כי תלמידי הצפון שאינם משתתפים בחוגים פחות אוהבים ללכת לחוגים (34% בצפון לעומת 45% בשאר אזורי הארץ). ממצא זה יכול להסביר את העובדה שבמחוז צפון אכן יש מיצוי של תלמידי המשתתפים בחוגים, כך שמי שאינם משתתפים פשוט לא אוהבים ללכת לחוגים. בבתי ספר דוברי ערבית אפשר לראות כי תלמידי הצפון העריכו באופן חיובי יותר את חשיבות החוגים, בהשוואה לתלמידי בשאר אזורי הארץ.

לוח 16: עמדות התלמידים שאינם משתתפים בחוגים כלפי חשיבות החוגים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ): שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

		להשתתף בחוגים זה חשוב		אני אוהב ללכת לחוגים אחרי שעות הלימודים		חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם אחר-הצהריים		
תשע"ט								
לא משתתפים בחוגים	בתי"ס דוברי עברית	צפון	44%	34%	47%			
		ארצי	44%	45%	45%			
	בתי"ס דוברי ערבית	צפון	55%	55%	59%			
		ארצי	42%	38%	43%			
	תשע"ח							
	בתי"ס דוברי עברית	צפון	38%	30%	30%			
ארצי		31%	26%	32%				
צפון		58%	50%	46%				
ארצי		39%	37%	35%				

בהשוואה לנתוני תשע"ח, בבתי ספר דוברי עברית חלה עלייה בשיעור התלמידים הסבורים כי להשתתף בחוגים זה חשוב (בעיקר מרקע גבוה ובינוני), וכי חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם (בעיקר מרקע בינוני ונמוך). נוסף על כך אפשר לראות שבקרב תלמידים משאר אזורי הארץ חלה עלייה של ממש בשיעור התלמידים שדיווחו כי הם אוהבים ללכת לחוגים. בבתי ספר דוברי ערבית, במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ, חלה עלייה ניכרת בשיעור התלמידים שדיווחו כי חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם. בשאר אזורי הארץ העלייה נובעת בעיקר מדיווחי התלמידים מרקע בינוני. לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

בלוח 17 מוצגות עמדות ההורים שילדיהם משתתפים בחוגים במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ כלפי ההשתתפות בחוגים. מהלוח עולה כי כ-90% מההורים בבתי ספר דוברי עברית בצפון סבורים שחוג בעלות סמלית הוא אטרקטיבי, לעומת 72% מההורים בשאר אזורי הארץ. זאת ועוד, לדעת כ-95% מההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית או בחוגים פרטיים בשאר אזורי הארץ חשוב לדאוג שילדיהם תהיה שגרת פנאי אחר-הצהריים, לעומת 84% בלבד מההורים בצפון שילדיהם משתתפים רק בחוג פרטי.

בקרב ההורים בבתי ספר דוברי ערבית אפשר לראות שכ-80% מההורים חושבים שהשתתפות בחוגים אינה בזבזת של זמן וכסף (פחות מההורים בבתי ספר דוברי ערבית), וכי בדרך כלל עמדות ההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית ושל ההורים בשאר אזורי הארץ דומות יחסית, ושונות מעמדות ההורים במחוז צפון שילדיהם משתתפים רק בחוג פרטי.

לוח 17: עמדות ההורים שילדיהם משתתפים בחוגים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) כלפי השתתפות בחוגים: שיעורי המסכימים עם ההיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

לדעתך חוג בעלות שנתית סמלית (100-200 ש"ח לשנה) הוא אטרקטיבי	חשוב לדאוג שילדיהם תהיה שגרת פנאי אחר הצהריים	השתתפות בחוגים היא לא בזבזת של זמן וכסף*	עדיף שילדים לא ילכו לחוג ויעשו שיעורי בית		
תשע"ט					
משתתפים בחוג לכל ילד	89%	95%	86%	5%	בתי"ס דוברי עברית
משתתפים רק בחוג פרטי	91%	84%	97%	3%	צפון
משתתפים בחוגים	72%	96%	92%	5%	ארצי
משתתפים בחוג לכל ילד	81%	94%	79%	13%	בתי"ס דוברי ערבית
משתתפים רק בחוג פרטי	99%	86%	78%	19%	צפון
משתתפים בחוגים	85%	94%	80%	7%	ארצי
תשע"ח					
משתתפים בחוג לכל ילד	89%	95%	96%	4%	בתי"ס דוברי עברית
משתתפים רק בחוג פרטי	94%	93%	93%	0%	צפון
משתתפים בחוגים	82%	94%	90%	3%	ארצי
משתתפים בחוג לכל ילד	82%	99%	88%	17%	בתי"ס דוברי ערבית
משתתפים רק בחוג פרטי	72%	92%	88%	7%	צפון
משתתפים בחוגים	80%	94%	75%	15%	ארצי

* לצורך הדיווח נוסחו ההיגדים מחדש כך שערך גבוה יותר בהיגד ישקף מצב רצוי יותר.

בהשוואה לתשע"ח אפשר לראות שבקרב הורים בשני מגזרי השפה שילדיהם משתתפים בתוכנית **חלה ירידה בשיעור ההורים הסבורים כי השתתפות בחוגים היא בזבוז של זמן וכסף**. כמו כן, בבתי ספר דוברי עברית בשאר אזורי הארץ חלה ירידה של כ-10% בשיעור ההורים הסבורים כי חוג בעלות סמלית הוא אטרקטיבי. לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

בבתי ספר דוברי ערבית אפשר לראות שינויים רבים יותר בעמדות ההורים. כך, למשל, בקרב הורים בצפון שילדיהם משתתפים רק בחוג פרטי חלה עלייה ניכרת במידת האטרקטיביות של חוג בעלות שנתית סמלית (מ-72% לכ-100%). נוסף על כך, בקרב הורים שילדיהם משתתפים בתוכנית חלה ירידה בשיעור המדווחים כי השתתפות בחוגים אינה בזבוז של זמן וכסף, וכי חשוב לדאוג לשילדים תהיה שגרת פנאי אחר הצהריים (בעיקר בקרב הורים מרקע נמוך).

בלוח 18 מוצגות עמדות ההורים שילדיהם אינם משתתפים בחוגים כלפי השתתפות בחוגים. אפשר לראות כי בקרב הורים בבתי ספר דוברי עברית, בצפון ובשאר אזורי הארץ, הדעות דומות, ורובם חושבים שחוג בעלות סמלית הוא אטרקטיבי, שחשוב לדאוג לשגרת פנאי אצל ילדים, ושהשתתפות בחוגים אינה בזבוז של זמן וכסף. כמו כן, מיעוט מקרב ההורים סבורים כי עדיף שילדים לא ילכו לחוג אלא יעשו שיעורי בית.

בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית אפשר לראות כי בדרך כלל ההערכות היו נמוכות בהשוואה להערכותיהם של הורים בבתי ספר דוברי עברית. כמו כן ההורים בצפון העריכו באופן חיובי יותר מההורים בשאר אזורי הארץ שהשתתפות בחוגים אינה בזבוז של זמן וכסף (82% לעומת 73%, בהתאמה). כמו כן, בצפון רק 15% מההורים חושבים שעדיף שילדים לא ילכו לחוג, לעומת כרבע מההורים בשאר אזורי הארץ.

לוח 18: עמדות ההורים שילדיהם אינם משתתפים בחוגים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) כלפי השתתפות בחוגים: שיעורי המסכימים עם ההיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

חוג בעלות שנתית סמלית (100-200 ש"ח לשנה) הוא אטרקטיבי	חשוב לדאוג שילדים תהיה שגרת פנאי אחר הצהריים	השתתפות בחוגים היא לא בזבוז של זמן וכסף*	עדיף שילדים לא ילכו לחוג ויעשו שיעורי בית				
תשע"ט							
88%	94%	91%	7%	צפון	בתי"ס דוברי עברית	לא משתתפים בחוגים	
85%	93%	88%	11%	ארצי	בתי"ס דוברי ערבית		
80%	93%	82%	15%	צפון	בתי"ס דוברי ערבית		
82%	89%	73%	25%	ארצי	בתי"ס דוברי ערבית		
תשע"ח							
88%	87%	96%	4%	צפון	בתי"ס דוברי עברית		
83%	84%	83%	13%	ארצי	בתי"ס דוברי ערבית		
97%	88%	71%	22%	צפון	בתי"ס דוברי ערבית		
79%	88%	63%	21%	ארצי	בתי"ס דוברי ערבית		

* לצורך הדיווח נוסחו ההיגדים מחדש כך שערך גבוה יותר בהיגד ישקף מצב רצוי יותר.

בהשוואה לנתוני תשע"ח אפשר לראות כי בקרב כלל ההורים בבתי ספר דוברי עברית חלה עלייה בחשיבות שההורים מייחסים לשגרת הפנאי של הילדים, בצד ירידה קלה בהערכת ההורים בצפון בנוגע לטענה כי השתתפות בחוגים אינה בזבז של זמן וכסף (91% בתשע"ט לעומת 96% בתשע"ח - בעיקר עקב ירידה בדיווחי ההורים מרקע נמוך). בקרב ההורים בבתי ספר דוברי ערבית בצפון אפשר לראות כי חלה ירידה של כ-15% בתפיסת ההורים בנוגע לאטרקטיביות של העלות הסמלית של החוג, בצד עלייה בהערכתם כי חשוב לדאוג לשגרת פנאי לילדים וכי השתתפות בחוגים אינה בזבז של זמן וכסף (בעיקר בקרב הורים מרקע נמוך). נוסף על כך, בצפון חלה ירידה של 7% בהערכת ההורים כי עדיף שילדים לא ילכו לחוגים. לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

ב. השפעות נתפסות נוספות של התוכנית על התלמידים המשתתפים בה

במסגרת ההערכה שאלנו את התלמידים ואת ההורים באיזו מידה הם חשים כי ההשתתפות בחוג במסגרת התוכנית השפיעה גם על היבטים נוספים, כגון מידת ההשפעה של הסביבה עליהם בהרשמה לחוגים והשתתפות בחוג גם בעתיד. כזכור, בטרם הוצעה התוכנית היו התלמידים חשופים לחוגים פרטיים ברמות שונות של חשיפה לחוגים, ועל פי רוב ככל שרמת החשיפה לחוגים אלו (פרטיים) טרם הפעלת התוכנית הייתה נמוכה, כך מידת ההשתתפות בחוגים במסגרת התוכנית הייתה גבוהה. בשנה הקודמת הסיבות להשתתפות בחוגים היו דומות, אולם שלא כמו בתשע"ח, השנה עניין החשיפה הראשונית לתוכנית כבר לא היה משמעותי כל כך כפי שהיה בשנת ההפעלה הראשונה. כאמור, בחלק מהקבוצות באוכלוסייה, בעיקר בבתי ספר דוברי ערבית ובמגזר החרדי, מידת הנגישות לחוגים הייתה נמוכה מלכתחילה. השנה איבד גורם זה מחשיבותו כסיבה להצטרפות לתוכנית, שכן החשיפה הראשונית כבר התרחשה בשנה הראשונה להפעלתה. את ההשתתפות בחוגים שבתוכנית אפשר לייחס למספר סיבות: רצון בהעשרה, שיפור הישגים, מתן מענה לשעות הפנאי והיבט חברתי.

העשרה - מרבית המרואיינים רואים בתוכנית הזדמנות להעשרה ולחשיפה לנושאים מגוונים שלא נחשפו אליהם בעבר. להלן ציטוטים מפי תלמידים בנוגע להיבטי ההעשרה בתוכנית: "החוגים מאפשרים לנו פיתוח מיומנויות ויכולות, תועלת ברמה האישית, לימודית וחברתית, פיתוח אישיות ומסוגלות עצמית, תחביבים"; "בחרתי שחמט כי אני יודע שאני טוב בזה ורוצה להשתפר עוד יותר"; "בחרתי בשף צעיר על מנת לדעת להכין אוכל בבית"; "בחרנו באומנות וחרוזה על מנת להכין דברים ולעשות משהו יפה ביד"; "אנחנו בחוג אילוף כלבים. ממש כיף".

הישגים - הורים, בעיקר מיישובים שבהם החשיפה לחוגים די ראשונית (על פי דיווחי התלמידים בעיקר), אך גם תלמידים, רואים בחוגים אמצעי לשיפור ההישגים הלימודיים. ההורים מעודדים את ילדיהם להצטרף לחוגים, ולעיתים פועלים לשילוב תחומים פדגוגיים במערך החוגים, למשל אנגלית. רכזת יישובית: "זאת הזדמנות בעיניי שישתפרו בציונים, בהישגים בבית הספר, המצב בבית לא מאפשר להם לצאת". תלמידה: "בחרתי באנגלית, רוצה לחזק את זה יותר וגם בגלל חברות שלי. אנחנו משחקות ביחד ומקשיבות ביחד".

מתן מענה לשעות הפנאי - התלמידים מדווחים שהתוכנית מאפשרת להתמודד עם שעות פנאי רבות שאין להן מענה. תלמידים: "חושבים שטוב שאחר הצהריים במקום להיות דבוקים למסכים, אנחנו הולכים לחוגים ומעבירים את שעות הפנאי שלנו". רכז בית ספרי: "להוציא אנרגיה, שחרור מהלחץ שיש בבית הספר, לחץ שיש בבית".

מענה חברתי - יש הרואים בחוגים כר פעולה חברתי, המאפשר להיפגש עם חברים ו/או להכיר חברים חדשים במסגרת חדשה. תלמידה: "אני פוגשת עוד חברים. יש ילדים מכיתות אחרות ולא הייתי בקשר איתם ועכשיו אנחנו חברות ממש טובות ונפגשות אחר הצהריים". תלמידה: "אנחנו תמיד באות בקבוצה לחוג מסוים".

זכור, בשנת הפעילות הראשונה של התוכנית הוגדרה שעה ייעודית לעיסוק בקידום היבטים ערכיים/חברתיים, אולם השנה הוחלט שלא להמשיך במתכונת זו. אף שברוב הראיונות כמעט לא עלו התייחסויות להיבטים ערכיים/חברתיים, יש קולות מעטים הרואים בחוגים הקיימים אמצעי לקידום היבטים ערכיים או היבטים של השתלבות חברתית.

למשל, בהיבט של תוכני החוגים יש שסברו כי החוג לאילוף כלבים מקדם היבטים ערכיים. רכזת יישובית: "באילוף כלבים קיים יחס לבעלי חיים, התחשבות באחר". מדריך: "החוג נותן הרבה יותר מלמד כלב לשבת. זה שיתוף פעולה בין הילדים, אמפתיה, הסתכלות על האחר להבין מה זה אמפתיה, איך לדאוג לכלב... בשיעור הראשון ביקשתי למלא מים לכלב, זה מלמד אחריות". יש שהתייחסו לפעילויות אחרות התורמות לקהילה. רכזת יישובית: "לדוגמה בחנוכה הייתה פעילות עם מועדון רעים. היה שת"פ, אני לקחתי את ילדי חוג הזומבה והם היו עם המורה על הבמה והפעילו את הקהל. בעיניי זה משהו שאנחנו מחזירים לקהילה". נוסף על כך, יש שהתייחסו לקשר של התלמידים עם ילדים אחרים שבאופן רגיל לא היו נוצר ביניהם מפגש. מכאן שקיום החוגים במתכונת זו מאפשר היכרות ומזמן מפגשים חברתיים. רכזת בית ספרית: "התוכנית מקדמת כבוד הדדי, מתן אפשרות לאחרים להתבטא ולעשות, סובלנות, קבלת השונה".

מתוך כך עולה שהחוגים עשויים ליצור הזדמנויות להתפתחות ערכית ורגשית, גם אם השנה לא נעשית פעילות בכיוון זה כפי שהיה בשנת הפעולה הראשונה של התוכנית. עם זאת יש לציין כי מדובר בתוצרים מקומיים ולא מתוכננים.

גם במסגרת המחקר הכמותי שאלנו את התלמידים כיצד הם תופסים את ההשפעות החברתיות והסביבתיות של ההשתתפות בחוג (לוח 19). אפשר לראות כי בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית, תלמידי הצפון המשתתפים בתוכנית העריכו באופן גבוה יותר את הקלות והנוחות שבהגעה לחוג, בהשוואה לתלמידי הצפון המשתתפים רק בחוג פרטי ולתלמידי שאר אזורי הארץ המשתתפים בחוגים. כמו כן אפשר לראות שרק כ-10% מתלמידי הצפון המשתתפים בחוגים פרטיים דיווחו שהם הולכים לחוג רק כי חבריהם הולכים לחוג, לעומת כ-15% בקרב התלמידים המשתתפים בתוכנית או בשאר אזורי הארץ.

לוח 19: דיווחי התלמידים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) על השפעות הסביבתיות והחברתיות

הנתפסות שבהשתתפות בחוג - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

תשע"ט	תשע"ח	חשוב לי ללכת לחוג שקל ונוח לי להגיע אליו	חשוב לי ללכת לחוג שמעניין אותי	אני הולך לחוג רק כי חברים שלי גם הולכים לחוג הזה	אני הולך לחוג רק כי ההורים שלי רוצים שאלך
תשע"ט					
15%	12%	74%	93%	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
9%	9%	63%	90%	משתתפים רק בחוג פרטי	ארצי
16%	11%	60%	94%	משתתפים בחוגים	ארצי
43%	36%	80%	87%	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
35%	45%	71%	69%	משתתפים רק בחוג פרטי	ארצי
48%	42%	74%	80%	משתתפים בחוגים	ארצי
תשע"ח					
12%	12%	69%	91%	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
7%	6%	56%	92%	משתתפים רק בחוג פרטי	ארצי
5%	6%	56%	95%	משתתפים בחוגים	ארצי
37%	34%	77%	81%	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
29%	26%	68%	71%	משתתפים רק בחוג פרטי	ארצי
34%	33%	67%	75%	משתתפים בחוגים	ארצי

אשר בבתי ספר דוברי ערבית, **87% מהתלמידים המשתתפים בתוכנית ציינו שחשוב להם ללכת לחוג שמעניין אותם**, לעומת כ-70% מהתלמידים המשתתפים רק בחוג פרטי ו-80% מהתלמידים בשאר אזורי הארץ. יש לציין כי הערכה זו נמוכה במעט מזו של התלמידים בבתי ספר דוברי עברית. נוסף על כך, רק 36% מהתלמידים המשתתפים בתוכנית ציינו שהם הולכים לחוג משום שההורים שלהם רוצים, לעומת כ-45% מהתלמידים בשתי קבוצות ההשוואה הנותרות (שיעור גבוה בהרבה מזה שדווח על-ידי התלמידים בבתי ספר דוברי עברית). נוסף על כך, התלמידים המשתתפים בתוכנית דיווחו בשיעור גבוה יחסית מזה של תלמידי הצפון המשתתפים רק בחוג פרטי כי הם משתתפים בחוג רק משום שחבריהם משתתפים בו.

בהשוואה להערכה בתשע"ח, אפשר לראות כי בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית בצפון **היבט ההגעה לחוג זכה לחשיבות רבה יותר השנה**, ובשאר אזורי הארץ יותר תלמידים דיווחו כי הם הולכים לחוג עקב השפעת ההורים או החברים. נוסף על כך, השנה יותר תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית המשתתפים בתוכנית ציינו שחשוב להם ללכת לחוג שמעניין אותם (בעיקר מרקע בינוני), אך גם שהם הולכים לחוג עקב השתתפות חברים בחוג (יותר מרקע נמוך). עוד אפשר לראות כי **בשאר אזורי הארץ חלה השנה עלייה בדיווחי התלמידים בכל ההיבטים שנשאלו** (לרוב יותר בקרב תלמידים מרקע בינוני). לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

בלוח 20 שלהלן מוצגים דיווחי התלמידים על השפעות עתידיות בעקבות ההשתתפות בתוכנית. כפי שאפשר לראות, כ-80% מהתלמידים, בשני מגזרי השפה, דיווחו כי הם חושבים להירשם לחוגים גם בשנת הלימודים הבאה. כמו כן, כ-30% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית ויותר ממחצית מהתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית דיווחו כי בעקבות השתתפותם בחוג נרשמו גם בני משפחה אחרים לחוגים.

לוח 20: דיווחי התלמידים על השפעות עתידיות בעקבות ההשתתפות בתוכנית -
לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

תשע"ט	תשע"ח	משתתפים בחוג לכל ילד
31%	77%	בתי"ס דוברי עברית
56%	78%	בתי"ס דוברי ערבית
26%	69%	בתי"ס דוברי עברית
46%	78%	בתי"ס דוברי ערבית

בהשוואה לתשע"ח, ניכר כי בבתי ספר דוברי עברית חלה בתשע"ט עלייה בשיעור התלמידים שחושבים להירשם לחוג גם בשנה הבאה. בבחינת הנתונים לפי רקע חברתי-כלכלי ניכר כי הפער נובע בעיקר מעלייה בשיעור המשיבים מרקע גבוה ובינוני. כמו כן אפשר לראות כי בקרב התלמידים, בשני מגזרי השפה, חלה השנה עלייה בשיעור התלמידים שדיווחו כי בעקבות השתתפותם בחוג גם בני משפחה אחרים נרשמו לחוג. במקרה זה העלייה מיוחסת בעיקר לעלייה בשיעור המשיבים מרקע בינוני ונמוך (בשני מגזרי השפה). ללוח המלא ראה נספח בסוף הדוח.

לסיכום, נדמה שכל תלמיד יכול למצוא בתוכנית חוג בהתאם לתחומי העניין שלו. מובן שכל שמספר החוגים עולה והמגוון רב יותר, כן אפשר לספק את צורכיהם של תלמידים רבים יותר. הסיבות להצטרפות תלמידים לתוכנית מגוונות. מההערכה האיכותנית עולה שהסיבה המובילה היא העשרה וחשיפה לתחומי ידע שלחלק מהתלמידים אין הזדמנות לפגוש בשגרת חייהם. תלמידים אלו מבקשים להיחשף לפעילויות מגוונות, ועל כן רובם ביקשו להירשם השנה לחוג אחר מזה שנרשמו אליו בשנה הראשונה להפעלת התוכנית. זאת ועוד, השנה יותר תלמידים, בשני מגזרי השפה, דיווחו כי הם חושבים להירשם לחוגים גם בשנת הלימודים הבאה (כ-80%). כמו כן, כ-30% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית ויותר ממחצית מהתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית דיווחו כי בעקבות השתתפותם בחוג גם בני משפחה אחרים נרשמו לחוגים (עלייה של כ-10% בהשוואה לתשע"ח).

בתוך כך יש לציין כי לא כל התלמידים נחשפים לחוגים בפעם הראשונה דרך התוכנית. למעשה, לחלק ניכר מהתלמידים החוגים בתוכנית הם תוספת או תחליף לחוגים שבהם השתתפו באופן פרטי. לתלמידים אלו ואחרים המסגרת החוגית מאפשרת לתגבר את פעילות הפנאי ואת המפגשים החברתיים לאחר שעות הלימודים.

בבתי ספר דוברי עברית חלה עלייה בשיעור התלמידים שדיווחו כי חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם אחר הצהריים. גם בקרב תלמידים שאינם משתתפים בחוגים בבתי ספר אלו חלה עלייה בשיעור התלמידים שחושבים כי להשתתף בחוגים זה חשוב, וכי חשוב ללכת

לחוגים כדי לא להשתעמם. כמו כן, כ-90% מההורים בבתי ספר דוברי עברית בצפון שילדיהם משתתפים בחוגים סבורים שחוג בעלות סמלית הוא אטרקטיבי, לעומת 72% מההורים בשאר אזורי הארץ. זאת ועוד, כ-95% מההורים שילדיהם משתתפים בתוכנית (או בחוגים בשאר אזורי הארץ) סבורים כי חשוב לדאוג שילדים תהיה שגרת פנאי אחר-הצהריים, לעומת 84% בלבד מקרב ההורים בצפון שילדיהם משתתפים רק בחוג פרטי. בבתי ספר דוברי ערבית כ-80% מההורים חושבים שהשתתפות בחוגים אינה בזבז של זמן וכסף.

בשנה הראשונה הפעילות החברתית-ערכית הייתה חלק מובנה בתוכנית, אולם השנה חלק זה אינו מהווה עוד רכיב בתוכנית. עם זאת, במסגרת התוכנית **עדיין אפשר למצוא חשיבה על היבטים ערכיים וחברתיים והטמעה של ערכים אלו**, אך הם קיימים באופן עצמאי ואינם חלק אינטגרלי מהתוכנית.

5. סיבות לאי-הצטרפות של תלמידים לחוגים

בפרק זה יוצגו דיווחי התלמידים וההורים על הסיבות לאי-הצטרפות לחוגים. הפרק יתמקד בעיקר בסיבות לאי-הצטרפות לתוכנית "חוג לכל ילד", זאת תוך השוואה לדיווחים בשאר אזורי הארץ ולנתוני ההערכה בתשע"ח, ובפילוח לפי מגזר שפה.

א. הסיבות שבגינן תלמידים אינם משתתפים בחוגים - דיווחי תלמידים והורים

הסיבות לאי-השתתפות בחוגים מגוונות וקשורות למספר גורמים. ככלל, יש להביא בחשבון שחלק מהחסמים להשתתפות בחוגים ניתנים לפתרון, אולם חלקם קשורים בבסיסם לתפיסות התלמידים והוריהם בנוגע להשתתפות בחוגים.

בלוח 21 מוצגים דיווחי התלמידים במחוז צפון על הסיבות העיקריות שבגינן אין הם משתתפים בתוכנית. מהממצאים עולה כי בדומה לתשע"ח, הסיבה השכיחה ביותר לאי-הרשמה לתוכנית היא חוסר ידיעה על התוכנית (יותר בבתי ספר דוברי ערבית ובקרב תלמידים שמשותפים רק בחוג פרטי). הסיבה השנייה בשכיחותה בדיווחי התלמידים היא שהם לא אוהבים ללכת לחוגים, ובבתי ספר דוברי ערבית בקרב תלמידים שאינם משתתפים בחוגים גם שהם לא מצאו חוג בנושא שעניין אותם. מההערכה האיכותנית עולה כי חלק מהתלמידים אומנם שמעו על התוכנית אך לא בהכרח קישרו אותה לשמה, "חוג לכל ילד".

לוח 21: דיווחי התלמידים במחוז צפון על הסיבות שבגינן לא נרשמו לתוכנית: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

לא מצאתי חוג בנושא שעניין אותי	אני לא אוהב ללכת לחוגים	אין לי חברים שנרשמו לחוג במסגרת התוכנית	לא ידעתי על התוכנית	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי ערבית
תשע"ט					
2%	31%	23%	37%	לא משותפים בחוגים	בתי"ס דוברי ערבית
25%	25%	11%	22%	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי ערבית
5%	18%	16%	51%	לא משותפים בחוגים	בתי"ס דוברי ערבית
14%	23%	8%	23%	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי ערבית
תשע"ח					
2%	33%	21%	40%	לא משותפים בחוגים	בתי"ס דוברי ערבית
29%	32%	4%	16%	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי ערבית
3%	16%	13%	47%	לא משותפים בחוגים	בתי"ס דוברי ערבית
17%	36%	2%	33%	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי ערבית

* היה אפשר לבחור יותר מתשובה אחת.

בהשוואה לממצאי תשע"ח, ניכר כי השנה לא השתנה מדרג הסיבות לאי-השתתפות בחוגים. עם זאת, בקרב תלמידים שאינם משתתפים כלל בחוגים, בשני מגזרי השפה, חלו שינויים בשיעורי הדיווח. כך למשל, בבתי ספר דוברי ערבית חלה השנה עלייה של 7% בשיעור התלמידים שדיווחו כי לא ידעו כלל על התוכנית, וירידה של 10% בקרב התלמידים בבתי ספר דוברי ערבית שדיווחו כן. כמו כן, בקרב כלל התלמידים חלה

עלייה בשיעור המדווחים כי לא נרשמו לחוג משום שחבריהם לא נרשמו, בצד ירידה בשיעור התלמידים שדיווחו כי אינם אוהבים ללכת לחוגים. בבחינה לפי רקע חברתי-כלכלי אפשר לומר כי מרבית השינויים חלו בעקבות שינויים בשיעור המדווחים מרקע חברתי-כלכלי בינוני ו/או נמוך (בהתאם למגמה הכללית של עלייה או ירידה. לפרטים ראה נספח בסוף הדוח).

בלוח 22 מוצגים דיווחי ההורים במחוז צפון בדבר הסיבות העיקריות שבגינן לא רשמו את ילדיהם לחוג בתוכנית. אפשר לראות כי בבתי ספר דוברי עברית הסיבה השכיחה ביותר היא שילדם לא רצה (בקרב מי שילדם אינו משתתף כלל בחוגים) או לא מצא חוג בנושא שעניין אותו (בקרב מי שמשתתפים רק בחוג פרטי). בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית ניכר כי הסיבה השכיחה ביותר לאי-השתתפות בתוכנית היא שההורים לא שמעו כלל על התוכנית.

לוח 22: דיווחי ההורים במחוז צפון על הסיבות שבגינן לא רשמו את ילדיהם לתוכנית: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

ילדי לא מצא חוג בנושא שעניין אותו	ילדי כבר רשום לחוגים אחרים	ילדי לא רצה	לא שמעתי על התוכנית	משתתפים רק בחוג פרטי	לא משתתפים בחוגים
תשע"ט					
34%	17%	13%	14%	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי עברית
20%	6%	30%	26%	לא משתתפים בחוגים	בתי"ס דוברי עברית
4%	1%	24%	44%	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי עברית
6%	8%	20%	61%	לא משתתפים בחוגים	בתי"ס דוברי עברית
תשע"ח					
18%	16%	10%	33%	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי עברית
27%	9%	28%	25%	לא משתתפים בחוגים	בתי"ס דוברי עברית
9%	7%	6%	60%	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי עברית
6%	4%	16%	52%	לא משתתפים בחוגים	בתי"ס דוברי עברית

* היה אפשר לבחור יותר מתשובה אחת.

בהשוואה לתשובות ההורים בתשע"ח עולה כי השנה הורים שילדיהם משתתפים רק בחוג פרטי, בשני מגזרי השפה, דיווחו פחות כי לא שמעו על התוכנית (בקרב הורים שילדיהם לא משתתפים כלל בחוגים אין שינוי של ממש). בבתי ספר דוברי עברית הדבר נובע מירידה ניכרת בדיווחי ההורים מכל הרמות החברתיות-כלכליות, ואילו בבתי ספר דוברי ערבית השינוי נובע בעיקר מירידה בדיווחיהם של הורים מרקע נמוך. כמו כן אפשר לראות כי השנה הורים בבתי ספר דוברי ערבית שילדיהם אינם משתתפים כלל בחוגים דיווחו יותר כי לא שמעו על התוכנית. הדבר נובע בעיקר מעלייה בשיעור ההורים מרקע בינוני שדיווחו כן. עוד אפשר לראות כי השנה חלה עלייה בשיעור ההורים בבתי ספר דוברי עברית שצינו כי ילדם לא מצא חוג בנושא שעניין אותו (בבתי ספר דוברי ערבית חלה דווקא ירידה בשיעור ההורים שדיווחו כן). לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

בלוח 23 מוצגים דיווחי התלמידים בשאר אזורי הארץ על הסיבות שבגינן לא נרשמו השנה לחוג. אפשר לראות כי בבתי ספר דוברי עברית הסיבה השכיחה ביותר שדווחה על ידי 35% מהתלמידים היא שהם לא מצאו חוג

בנושא שעניין אותם. בבתי ספר דוברי ערבית הסיבה השכיחה ביותר שדווחה על ידי 62% מהתלמידים היא שהם לא אוהבים ללכת לחוגים (סיבה זו היא השנייה בשכיחותה בבתי ספר דוברי עברית ובקרב תלמידי הצפון, כפי שעולה מלוח 21).

לוח 23: דיווחי התלמידים (בשאר אזורי הארץ) על הסיבות שבגינן לא נרשמו השנה לחוג: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

מדוע לא נרשמת השנה לחוג? [*]	אני לא אוהב ללכת לחוגים	לא מצאתי חוג בנושא שעניין אותי	ההורים לא הסכימו	החוג שרציתי היה יקר מדי	לא רציתי ללכת לחוג בלי חברים שאני מכיר
תשע"ט					
בתי"ס דוברי עברית	25%	35%	7%	6%	16%
בתי"ס דוברי ערבית	62%	18%	13%	4%	13%
תשע"ח					
בתי"ס דוברי עברית	31%	40%	9%	8%	15%
בתי"ס דוברי ערבית	47%	16%	12%	4%	10%

* היה אפשר לבחור יותר מתשובה אחת.

בהשוואה לנתוני תשע"ח, ניכר כי בבתי ספר דוברי עברית חלה ירידה בשיעור התלמידים שצינו כי אינם משתתפים בחוגים בגין אחת מהסיבות האמורות, ובפרט משום שלא מצאו חוג שעניין אותם או שהם לא אוהבים ללכת לחוגים. בבתי ספר דוברי ערבית חלה השנה עלייה ניכרת בשיעור התלמידים שדיווחו כי אינם אוהבים ללכת לחוגים, בעוד שיעור התלמידים שדיווחו על כל אחת מהסיבות הנותרות נשאר דומה לשיעורם בתשע"ח. לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

בלוח הבא מוצגים דיווחי ההורים בשאר אזורי הארץ על הסיבות שבגינן לא רשמו את ילדם לחוג. אפשר לראות כי בקרב הורים בבתי ספר דוברי עברית הסיבה השכיחה ביותר לאי-הרשמה היא שהילד לא רצה ללכת לחוג, ולאחריה שהוא לא מצא חוג בנושא שעניין אותו. זאת ועוד, הסיבה השלישית בשכיחותה היא התשלום עבור החוג, בעיקר בקרב הורים מרקע חברתי-כלכלי בינוני ונמוך. הורים בבתי ספר דוברי ערבית דיווחו על שלוש סיבות בשכיחות דומה: אין חוגים באזור, התשלום עבור החוג, ועצם העובדה שילדם אינו רוצה כלל להשתתף בחוג.

לוח 24: דיווחי ההורים (בשאר אזורי הארץ) על הסיבות שבגינן לא רשמו השנה את ילדיהם לחוג: שיעורי

המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

פספסתי את ההרשמה	אני לא מעוניין לרשום את ילדי לחוגים	בגלל עומס בלימודים ו/או התחייבויות קודמות	אין חוגים באזור / לא ידעתי	המחיר של החוג יקר לי	ילדי לא מצא חוג בנושא שעניין אותו	ילדי לא רצה	
תשע"ט							
3%	2%	3%	9%	14%	18%	41%	בתי"ס דוברי עברית
0%	1%	4%	21%	20%	2%	20%	בתי"ס דוברי ערבית
תשע"ח							
-	-	-	9%	21%	28%	15%	בתי"ס דוברי עברית
-	-	-	30%	14%	12%	10%	בתי"ס דוברי ערבית

לא
משתתפים
בחוגים

* היה אפשר לבחור יותר מתשובה אחת.

בהשוואה לנתוני תשע"ח, בשני מגזרי השפה חלה השנה עלייה בשיעור ההורים שדיווחו כי ילדם לא רצה להירשם לחוג, בצד ירידה בשיעור ההורים שדיווחו כי ילדם לא מצא חוג בנושא שעניין אותו. זאת ועוד, בקרב הורים בבתי ספר דוברי עברית חלה ירידה בשיעור ההורים שדיווחו כי לא רשמו את ילדם לחוג עקב התשלום עבור החוג, במקביל לעלייה בשיעור ההורים בבתי ספר דוברי ערבית שדיווחו כן (בעיקר מרקע נמוך). נוסף על כך, מלוח 24 עולה כי השנה הורים בבתי ספר דוברי ערבית (בעיקר מרקע נמוך) דיווחו בשיעור נמוך יותר כי לא רשמו את ילדם לחוג משום שאין חוגים באזור מגוריהם. לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח זה.

ב. השתתפות בחוגים נוספים

אוכלוסיית התלמידים במחוז הצפון הטרוגנית, ומרבית הרשויות (כ-61%) משתייכות למגזר הלא יהודי. הן מתאפיינות בקשיים כלכליים ונמנות ברובן עם עשירוני הטיפוח הנמוכים והבינוניים⁹. נוסף על כך, כפי שעולה מהנתונים גם בתשע"ט, עבור חלק מהתלמידים התוכנית הייתה בגדר חשיפה ראשונה לחוגים ולפעילות פנאי הנעשית לאחר שעות הלימודים. עם זאת, עבור חלק ניכר מהתלמידים ההשתתפות בחוגים היא דבר שגרתי, בעיקר בקרב האוכלוסיות החזקות במחוז. למעשה, השנה 58% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית ו-70% בבתי ספר דוברי ערבית המשתתפים בתוכנית דיווחו כי הם משתתפים בחוג נוסף, שלא במסגרת התוכנית. בהשוואה לתשע"ח ניכר כי אין שינוי של ממש בדיווחי התלמידים בבתי ספר דוברי עברית (למעט עלייה בדיווחי התלמידים מרקע בינוני), אולם בקרב התלמידים בבתי ספר דוברי ערבית מדובר בעלייה של כ-10%. עם זאת יש לציין כי 15% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית וכמחצית מהתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית ציינו כי ההשתתפות בחוג בתוכנית באה על חשבון פעילויות אחרות (התנדבות, תנועות נוער וכו'). בחלוקה לפי רקע חברתי-כלכלי ניכר כי מרבית התלמידים שצינו זאת מגיעים מרקע בינוני ונמוך. בהשוואה

⁹ אתר דוברות משרד החינוך,

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Dovrut/actualya/tochnithasarlehizukhazafon.htm>

לתשע"ח הנתונים מציגים ירידה בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית בצד עלייה בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית (לפירוט נוסף ראה נספח בסוף דוח זה).

גם ההורים נשאלו אם ילדם משתתף בחוגים נוספים ובאיזו מידה ההרשמה לתוכנית באה על חשבון חוגים אחרים (לוח 25).

לוח 25: דיווחי ההורים (במחוז צפון) על ההרשמה לחוג בתוכנית ולחוג שלא בתוכנית - לפי מגזר שפה (תשע"ט-תשע"ח)

האם רשמת את ילדך לחוג זה...	על חשבון חוג אחר	נוסף על חוג אחר	כחוג יחיד, לא בנוסף ולא על חשבון חוג אחר	
				משתתפים בחוג לכל ילד
				תשע"ט
בתי"ס דוברי עברית	7%	54%	39%	
בתי"ס דוברי ערבית	5%	23%	72%	
				תשע"ח
בתי"ס דוברי עברית	4%	60%	36%	
בתי"ס דוברי ערבית	6%	43%	51%	

מדיווחי ההורים בלוח 25 עולה כי מרבית ההורים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו כי **רשמו את ילדם לחוג בתוכנית נוסף על חוג אחר**, ואילו מרבית ההורים בבתי ספר דוברי ערבית דיווחו כי **רשמו את ילדם רק לחוג בתוכנית**. נוסף על כך, כ-90% מההורים, בשני מגזרי השפה, ציינו כי אם הדבר אפשרי הם היו מעוניינים לרשום את ילדם לחוג במסגרת התוכנית גם בשנה"ל הבאה. יש לציין כי בחלוקה לפי רקע חברתי-כלכלי של בית הספר, הורים בבתי ספר דוברי עברית מרקע גבוה ונמוך דיווחו באופן חיובי יותר על היבט זה בהשוואה להורים בבתי ספר מרקע בינוני.

בהשוואה להערכה בתשע"ח, השנה **שיעור ההורים בבתי ספר דוברי עברית שדיווחו כי רשמו את ילדם לחוג בתוכנית נוסף על חוג אחר קטן במעט (6%)**. בפילוח לפי רקע חברתי-כלכלי הממצאים מראים כי השינוי נובע מעלייה בדיווחי ההורים מרקע נמוך ומירידה בדיווחי ההורים מרקע בינוני. בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית **חלה ירידה בשיעור ההורים שדיווחו כי רשמו את ילדם לחוג בתוכנית נוסף על חוג אחר** (בעיקר עקב ירידה בדיווחי ההורים מרקע נמוך), בצד עלייה של כ-20% בשיעור ההורים שדיווחו כי רשמו את ילדם לחוג בתוכנית כחוג הבלעדי (נובע בעיקר מעלייה בדיווחי ההורים מרקע נמוך). לפירוט נוסף ראה נספח בסוף הדוח.

לסיכום, הסיבות לאי-השתתפות בחוגים מגוונות וקשורות למספר גורמים. ככלל יש להביא בחשבון שחלק מהחסמים להשתתפות בחוגים ניתנים לפתרון, אולם חלקם קשורים בבסיסם לתפיסות התלמידים והורים בנוגע להשתתפות בחוגים.

מדיווחי התלמידים בצפון עולה כי הסיבה השכיחה ביותר לכך שלא נרשמו לתוכנית היא **חוסר ידיעה על התוכנית**, ולאחר מכן **חוסר רצון ללכת לחוגים** והיעדר חוג בנושא שעניין אותם.

מדרג זה דומה למדרג בשנה שעברה, אולם **בבתי ספר דוברי עברית חלה השנה עלייה של 7% בשיעור התלמידים שדיווחו כי לא ידעו כלל על התוכנית**, בצד ירידה של 10% בקרב התלמידים בבתי ספר דוברי ערבית שדיווחו כן.

ההורים בבתי ספר דוברי עברית במחוז צפון ציינו שהסיבות העיקריות לכך שלא רשמו את ילדם לחוג בתוכנית היא **שילדם לא רצה או לא מצא חוג בנושא שעניין אותו**. בבתי ספר דוברי ערבית הסיבה השכיחה ביותר לאי-הרשמה לתוכנית היא **שההורים לא שמעו עליה כלל**. בהשוואה לתשע"ח, השנה הורים שילדיהם משתתפים רק בחוג פרטי, בשני מגזרי השפה, **דיווחו פחות כי לא שמעו על התוכנית**. בבתי ספר דוברי ערבית השינוי נובע בעיקר מירידה בדיווחיהם של הורים מרקע נמוך.

עבור חלק מהתלמידים התוכנית הייתה בגדר חשיפה ראשונה לחוגים ולפעילות פנאי הנעשית לאחר שעות הלימודים. עם זאת, עבור חלק ניכר מהם ההשתתפות בחוגים היא דבר שגרת, בעיקר בקרב האוכלוסיות החזקות במחוז. מההערכה הכמותית עולה כי השנה 58% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית ו-70% מהתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית המשתתפים בתוכנית משתתפים בחוג נוסף, **שלא במסגרת התוכנית**. בבתי ספר דוברי ערבית מדובר בעלייה של כ-10%. מדיווחי ההורים אפשר לראות כי מרבית ההורים בבתי ספר דוברי ערבית רשמו את ילדם לחוג בתוכנית נוסף על חוג אחר, ואילו מרבית ההורים בבתי ספר דוברי ערבית רשמו את ילדם רק לחוג בתוכנית.

6. ליווי ופיקוח על התוכנית

בפרק זה יוצגו ההיבטים התפעוליים של התוכנית: הכשרת המדריכים והקשר עם הרשות ונציגיה.

א. הכשרת המדריכים

כאמור, המדריכים בתוכנית גויסו על ידי החברה למתנ"סים בהתאם לקריטריונים שהוגדרו מראש, והשנה נוספו גם מדריכים המועסקים דרך חברות הדרכה. ככלל, הוותק הממוצע של המדריכים בהדרכת חוגים עומד על 8 שנים בבתי ספר דוברי עברית ו-5 שנים בבתי ספר דוברי ערבית, ו**יותר משני שלישים מהם בעלי תואר ראשון או לימודי תעודה אחרי בגרות**. בחלוקה לפי תחומי עניין, כ-40% מהמדריכים הנחו חוגים בתחום הספורט (36% בבתי ספר דוברי עברית ו-46% בבתי ספר דוברי ערבית), 30% בתחומי האומנויות, 11% בתחומי המדע והטכנולוגיה (ירידה לעומת תשע"ח), 8% בתחומי המוסיקה, ורק 3% מהמדריכים הנחו חוגים בלימוד שפות.

במהלך שנת הלימודים המדריכים מוזמנים להדרכות, המיועדות לכלל המדריכים, על ידי מובילי התוכנית. **ההדרכה אינה מתמקדת בתחום דעת מסוים** אלא בהיבטים כלליים של הפעלת קבוצה או נוהלי עבודה במסגרת התוכנית. מדריכה: "לפני כחודש הייתה השתלמות על נהלים. ישבנו עם מורים אחרים ומדריך שדיבר על מצבים של בעיות התנהגות, איך לעמוד מול כיתה. ההנחיה הייתה בקבוצות לפי שפות: ערבית, אנגלית, נתנו לנו טיפים איך להתמודד בכיתה". כלומר, מדובר בפעילות שהיא בעיקרה הכשרה מנהלית ולא מקצועית. מדריכה: "קשה להגיד שיש הדרכה. יש השתלמויות, אני לא כל כך התרשמתי, זה היה יותר מנהלי מאשר מקצועי". מדריכה: "הייתי בכנס, הכשרה לא הייתה שם. הסבירו מה זו התוכנית וכל אחד אמר איך הוא מתחיל את השנה ואז התפתחה שיחה. זה היה קצת מיותר".

מההערכה הכמותית עולה כי **בהדרכה מטעם החברה למתנ"סים השתתפו יותר מ-80% מהמדריכים** (81% בבתי ספר דוברי עברית ו-92% בבתי ספר דוברי ערבית). כ-10% מהמדריכים לא השתתפו בהכשרה אך ידעו על קיומה (13% בבתי ספר דוברי עברית ו-5% בבתי ספר דוברי ערבית), וכ-5% לא ידעו כלל שהייתה הכשרה.

ראוי לציין שמרבית המדריכים המצטרפים לתוכנית הם **בעלי ניסיון בתחום עיסוקם עוד בטרם גויסו לתוכנית**, וכאמור, ההשתלמויות מכשירות אותם לעבודה במסגרת משרד החינוך, קרי בהיבטים הפורמליים שבפעילות ולא בהיבטי ידע ותוכן. מדריכה: "אין לי תואר אקדמי, אך למדתי לימודי תעודה וקורסים מקצועיים ומתקדמים בתחום הקונדיטוריה. אני כל הזמן משתלמת, ומשתתפת גם בחוגים פרטיים, יש לי ניסיון של כ-15 שנים, אני גם מעבירה חוג זה במסגרת המועצה המקומית בתוכנית אחרת, ואני בעלת קונדיטוריה בכפר". נדמה שהכיוון ההכשרתי עונה על הצורך של התוכנית, שכן לא סביר שפיתוח מקצועי יתרחש בעקבות מפגש אחד או שניים. עם זאת **יש לבחון את מידת ההתאמה של ההכשרה למדריכים**, בעיקר כאשר התוכנית צוברת ותק והמדריכים מגיעים להשתלמות שנה אחר שנה.

ב. בקרה על רמת התוכן

כל אחד מהמדריכים התבקש לכתוב סילבוס ולהציגו לאישור. עם זאת, לאחר תהליך האישור במרבית המקרים לא נעשה תהליך של בקרת תכנון אל מול ביצוע. רכזת יישובית: " גם שנה שעברה וגם השנה, יש הערכה ויש בקרים שהחוג אכן מתקיים, אבל אין שום בקרה על איכות החוג". מדריכה: "כן בוודאי, הכנתי סילבוס, העברתי לרכזת שלי ואני מבינה שזה עבר אישור על ידי הרכז האזורי. הסילבוס דומה למה שהיה בשנה שעברה. לא ראיתי איזשהו מעקב, אבל אני עובדת על פי זה, לא ראיתי ולא יודעת האם יש מעקב". מדריכה: "יש תוכנית שנכתבה והוגשה לרכזת, זה חוג היפ הופ, זה גם די תלוי בבנות, אני צריכה להתאים את התוכנית לרמת הבנות". מדריכה: "לא תמיד אני עובדת לפי התוכנית, אני מתאימה את הרמה. מה שמעניין זה שביעות הרצון של הבנות, אף אחד לא שואל אותי מה אני עושה".

מההערכה הכמותית עולה שכ-90% מהמדריכים דיווחו כי בתחילת השנה אכן הגישו סילבוס (86% בבתי ספר דוברי עברית ו-93% בבתי ספר דוברי ערבית). עם זאת, רק 73% מהמדריכים בבתי ספר דוברי עברית ו-86% מהמדריכים בבתי ספר דוברי ערבית ציינו כי בפועל הסילבוס היה מותאם לפעילות בחוג במידה רבה או רבה מאוד. מההערכה האיכותנית עולה כי כאשר נעשה שינוי בסילבוס, על פי רוב הוא נועד להתאים את התוכנית לצורכי הקבוצה. ואולם יש לציין כי רמת הפיקוח על הנעשה בחוג שונה בין יישובים ובין גורמים מפעילים שונים. הנטייה הרווחת היא לנהל בקרה על התנהלות החוג, על עצם קיומו או על מספר התלמידים המשתתפים בו, ולא על תכניו ואיכותו. חשוב לציין כי אין באמירה זו לרמוז שהשינוי נעשה ממניעים פסולים, אולם אם נדרש להכין סילבוס ולאשרו, נראה שיש צורך, לפחות בשלב כלשהו בתוכנית, לבחון את מידת יישומו ואיכותו ולא להסתמך רק על שביעות רצונם של המשתתפים.

ג. הקשר בין מובילי האזור: מהמדריך ועד הרכז האזורי

הקשר בין מובילי התוכנית מתבסס על שני צירים: דיווח ומתן מענה לצרכים. ככלל, מהראיונות עולה שהקשרים בין ממלאי התפקידים, בכל הרמות, תקינים ומסייעים לקידום התוכנית לרווחת התלמידים. המדריכים מצויים בדרך כלל בקשר רצוף עם הרכז הבית ספרי ולעיתים גם עם הרכז היישובי. הרכז הבית ספרי נמצא בקשר רצוף עם הרכז היישובי, וזה האחרון מצוי בקשר רצוף עם הרכז האזורי ועם גורמי המתנס"ס או ספקי שירותים אחרים. רכז יישובי: "הקשר שלי עם הרכז הבית ספרי ועם המנהל מצוין. קשר של שיתוף פעולה, מנהלי בתי הספר נענים, משתפים פעולה וזמינים". רכזת יישובית: "אני מסתובבת בבתי הספר, מתקשרת עם הרכזים הבית ספריים וחלק מהמנהלים, אני גם במעקב אחר המדריכים". מדריך: "אני בקשר עם הרכזות הבית ספריות. זה טוב שיש עם מי לדבר כאשר ישנן בעיות". מלבד הקשר העוסק בקידום המעשי של החוגים על פי התוכניות, מצוי אלמנט הדיווח. מכל אחת מרמות הביצוע או הניהול מועברים דיווחים לגורמים שמעליה, אך נראה שכלל הדיווחים מתבססים על דיווחי המדריכים. על כן יש חשש שדיווחי המפקחים בתוכנית לא תמיד משקפים את המציאות במלואה עקב קשיי דיווח.

לסיכום, בבסיס קבלת המדריכים לתוכנית מצויה ההנחה שהם בעלי רקע ויכולת מתאימים להנחות את החוגים שבאחריותם. מובילי התוכנית מביאים הנחה זו בחשבון בעת גיוס המדריכים (אם באופן ישיר ואם דרך חברות ההדרכה), וכך, לנוכח ניסיון השנה הראשונה, **מדריכים שלא עמדו בציפיות הוחלפו באחרים.**

מתוך ההנחה הנ"ל נבנתה תוכנית ההכשרה, שיש הסבורים כי היא בעלת ערך ולו לצורכי ריענון, ויש הרואים בה ניצול לא מיטבי של הזמן. מדיווחי המדריכים עולה שמרביתם השתתפו בהכשרה זו, העוסקת בנושאים הנוגעים להובלת קבוצה ובהיבטים מנהליים הקשורים לתוכנית ולעבודה במסגרת משרד החינוך. עם זאת יש להביא בחשבון כי נושאים אלו הוצגו גם בשנה הראשונה לקיום התוכנית, ועל כן **על מובילי התוכנית להתאים את ההכשרות לא רק לצורכי התוכנית אלא גם לצורכי המדריכים.**

על המדריכים מוטלת החובה לבנות סילבוס ולהגישו לרכזים הבית ספריים או היישוביים. ואכן, בכל המקומות שנסקרו מתרחש תהליך מסוג זה, ומההערכה הכמותית עולה שכ-**90% מהמדריכים אכן הגישו סילבוס בתחילת השנה.** עם זאת, לאורך הפעילות השנתית עולים צרכים המובילים לשינויים ולהתאמות בסילבוס עקב מאפייני קבוצה, סיבות לוגיסטיות או גורמים אחרים, אולם נדמה שאלו סבירים. ובכל זאת, בחלק מהמקרים לא מתנהל תהליך של בקרה והערכה, כך שמחד המדריכים עושים את השינויים בלי לדווח, ומאידיך הרכזים אינם עוקבים באופן יזום או שיטתי אחר המתרחש בחוג בהשוואה לתוכנית שהוצגה. חשוב לציין כי אין עדויות שאיכות התוכנית ושביעות רצון התלמידים נפגמו משום כך, וייתכן שההפך הוא הנכון, אלא שהאמירה מכוונת בעיקר להיבטי **הבקרה על תכנון מול ביצוע.**

לבסוף, ניכר כי מערכות היחסים בין דרגי הביצוע והניהול התייצבו לאחר שנת הפעילות הראשונה, וכי **כל אחד מהדרגים מכיר באחריותו כלפי הדרגים האחרים.**

סיכום והמלצות

התוכנית "חוג לכל ילד" פועלת זו השנה השנייה, וניכר כי גם בשנה זו מדובר בתוכנית איכותית בעלת תרומה חשובה וייחודית שהתבססה והטביעה את חותמה בקרב אוכלוסיית היעד שנקבעה לה. זאת ועוד, ניכר כי בשנה זו השתפרו היבטים רבים (או נותרו ללא שינוי, טובים כשהיו). בצד אלה נצפתה נסיגה בהיבטים מסוימים, בעיקר בכל הנוגע לתקצוב התוכנית, כפי שיפורט להלן.

שביעות רצון, הרשמה לתוכנית, מגוון ותוכן

אשר למידת שביעות הרצון מהתוכנית, החוגים בתוכנית מוערכים באופן חיובי בעיני כל המעורבים בה, בעיקר התלמידים. יותר מ-80% מהם מרוצים מהמפגשים בחוג, חווים אותם כמהנים ומרוצים מהמדריך. בהשוואה להערכת התלמידים בתשע"ח ניכר כי אין הבדלים של ממש, למעט עלייה בהערכה כלפי מדריך החוג. גם מצד ההורים בבתי ספר דוברי עברית לא חל שינוי של ממש בהערכות בין תשע"ח לתשע"ט, אך בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית חלה ירידה בשביעות הרצון מאיכות התוכן ומהציפיות מהחוג.

זאת ועוד, מהנתונים עולה כי שיעור התלמידים שנרשמו לתוכנית היה גבוה מהמצופה. תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית מרקע נמוך משתתפים בה יותר בהשוואה לתלמידי הצפון האחרים. כמו כן, הורים לתלמידים המשתתפים בחוגים בכלל ובחוגים שבתוכנית בפרט דיווחו בדרך כלל כי אין להם בעיה למצוא חוג מתאים לילדם, אולם בנוגע למגוון החוגים הדעות חלוקות. בהשוואה לתשע"ח נדמה כי בצפון חלה ירידה בדיווחי ההורים על מבחר החוגים באזור מגוריהם, אך בכל זאת ניכר כי הם מצליחים למצוא חוג מתאים לילדם. אפשר לשער כי ירידה זו קשורה להקטנת הסבסוד לחוגים, מה שצמצם את הגמישות התפעולית של הרשויות ומכאן את האפשרות להציע חוגים אטרקטיביים.

עוד עולה מההערכה כי מרבית החוגים פעלו בבתי הספר, לרוב בסוף יום הלימודים. נראה כי מרבית המרואיינים רואים בכך יתרון, אולם יש הרואים בכך חיסרון, שכן מדובר בהוספת פעילות לאחר יום לימודים ארוך ממילא. עם זאת, כ-80% מהתלמידים סבורים שההגעה לחוג קלה ונוחה.

למרבית הבעיות שעלו בשנה שעברה נמצא פתרון (אם כי לא בכל היישובים המשתתפים בתוכנית). כך למשל, השנה חל שיפור בתהליכי ההתארגנות טרם פתיחת השנה, והדבר בא לידי ביטוי בעיקר בתהליכי השיווק והפרסום, בעיתוי הרישום ובהצגת החוגים. מההערכה הכמותית עולה כי השנה מרבית התלמידים שנחשפו לתוכנית באמצעות המורה (בית הספר), אולם בהשוואה לתשע"ח בבתי ספר דוברי ערבית חלה ירידה בשיעור התלמידים שנחשפו לתוכנית בדרך זו, בצד עלייה בשיעור התלמידים שנחשפו לתוכנית באמצעות הוריהם. מההערכה האיכותנית עולה שבחלק מהיישובים ו/או בתי הספר שיעור ההרשמה נותר כשהיה, אך בחלק קטן הייתה ירידה בשיעור ההרשמה. אפשר לייחס זאת למידת האטרקטיביות של החוגים, למידת שביעות הרצון מהחוגים בשנה הראשונה לתוכנית ו/או לנסיגה מתחושת החדשנות שבתוכנית.

הסיבות להצטרפות תלמידים לתוכנית מגוונות. מההערכה האיכותנית עולה שהסיבה העיקרית היא העשרה וחשיפה לתחומי ידע אשר לחלק מהתלמידים אין הזדמנות לפגוש בשגרת חייהם. נוסף על כך, השנה יותר תלמידים דיווחו כי הם חושבים להירשם לחוגים גם בשנת הלימודים הבאה. השנה גם חל גידול של כ-10%

בשיעור התלמידים שדיווחו כי בעקבות ההשתתפות בחוג גם בני משפחה אחרים נרשמו לחוגים. בתוך כך יש לציין כי לחלק ניכר מהתלמידים החוגים בתוכנית הם תוספת או תחליף לחוגים שבהם השתתפו באופן עצמאי. מההערכה הכמותית עולה כי השנה 58% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית ו-70% מהתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית המשתתפים בתוכנית משתתפים בחוג נוסף, שלא במסגרת התוכנית. בקרב התלמידים בבתי ספר דוברי ערבית מדובר בעלייה של כ-10%. מדיווחי ההורים עולה כי מרבית ההורים בבתי ספר דוברי עברית רשמו את ילדיהם לחוג בתוכנית נוסף על חוג אחר, ואילו מרבית ההורים בבתי ספר דוברי ערבית רשמו את ילדיהם לחוג בתוכנית בלבד. זאת ועוד, בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית חלה עלייה בשיעור התלמידים שדיווחו כי חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם אחר הצהריים. בבתי ספר אלו, גם בקרב תלמידים שאינם משתתפים בחוגים חלה עלייה בשיעור התלמידים שחושבים כי להשתתף בחוגים זה חשוב, וכי חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם.

אשר לתלמידים שלא נרשמו לתוכנית, מדיווחי התלמידים בצפון עולה כי הסיבה השכיחה ביותר לכך שלא נרשמו היא חוסר ידיעה על התוכנית, ולאחר מכן חוסר רצון ללכת לחוגים והיעדר חוג בנושא שעניין אותם. מדרג זה דומה למדרג בשנה שעברה, אולם בבתי ספר דוברי עברית חלה השנה עלייה בשיעור התלמידים שדיווחו כי לא ידעו כלל על התוכנית, בצד ירידה בקרב התלמידים בבתי ספר דוברי ערבית שדיווחו כן. ההורים בבתי ספר דוברי עברית במחוז צפון ציינו שהסיבות העיקריות לכך שלא רשמו את ילדם לחוג בתוכנית היא שילדם לא רצה או לא מצא חוג בנושא שעניין אותו. בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית הסיבה השכיחה ביותר לאי-הרשמה לתוכנית היא שההורים לא שמעו עליה כלל.

המלצות:

- ✓ מומלץ להרחיב את מגוון החוגים בתוכנית.
- ✓ מומלץ לנסות ולהעלות את איכות החוגים כך שישתוו באיכותם לחוגים שבשאר אזורי הארץ, ובדרך זו גם לגרום לכך שיהיו אטרקטיביים יותר גם בהשוואה לחוגים הפרטיים.
- ✓ מומלץ למתג את התוכנית באופן ברור יותר מול התלמידים, בעיקר ביישובים שמופעלות בהם גם תוכניות אחרות המציעות חוגים לתלמידים.
- ✓ מומלץ להגביר את החשיפה של התוכנית במסגרת הבית ספרית, בעיקר בבתי ספר דוברי עברית.
- ✓ מומלץ להרחיב את החשיפה לתוכנית בקרב ההורים, בעיקר בבתי ספר דוברי ערבית (למשל באמצעות שלטי חוצות, חלוקת עלונים ביום הורים או פנייה אישית בדואר או במייל).
- ✓ מומלץ לתת לילדים שיעור ניסיון אחד ללא הרשמה או מחויבות.
- ✓ נכון יהיה ללמוד את הפתרונות המגוונים שעלו לבעיות ביישובים השונים, ולהפיצם בכלל היישובים המשתתפים בתוכנית מתוך תפיסת ניהול ושיתוף ידע.

אחת הסוגיות שלא נפתרו עד לעיתוי עריכת ההערכה האיכותנית היא **השלמת העברות תקציביות** עוד משנת הפעילות הראשונה של התוכנית **ממשרד החינוך לחלק מהרשויות ובתי הספר**, אשר התחייבו על כספים לטובת התוכנית אך לא קיבלו מענה. אף שהגורם לפער בהעברות התקציביות אינו ברור, יש לכך השפעה על בתי הספר ועל מידת נכונותם לקחת סיכון תקציבי בשנת הפעילות השנייה, וכן על מוכנותם לשתף פעולה באופן מלא עם מובילי התוכנית.

זאת ועוד, במהלך השנה השנייה עלו **מספר אתגרים חדשים הנובעים בעיקר מצמצומים בתקציב**: הסבסוד לכל אחד מהתלמידים בתוכנית צומצם ב-200 ש"ח (מ-1,190 ש"ח ל-990 ש"ח). במקביל הוחלט להגדיל את מספר המשתתפים המינימלי בחוגים מ-8 ל-10 תלמידים, מה שהוביל **לצמצום הגמישות התפעולית של הרשויות**. בפועל, הקטנת התקציב השפיעה בעיקר על מסגרות ארגוניות קטנות (בתי ספר או מתנ"סים) ועל האפשרות לקיים חוגים אטרקטיביים ו/או במסגרות קטנות. מתוך כך עולה חשש שלנוכח הצמצום התקציבי, חלק מהמדריכים בתוכנית ו/או שיטת הגיוס של המדריכים (או חלקם) באמצעות חברות מתמחות **עלולה להוריד את איכותם של המדריכים ושל היכולת לבחור חוגים איכותיים**. ואכן, השנה רק פחות ממחצית התלמידים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו כי מגוון החוגים בתוכנית גדול - ירידה של כ-10% בהשוואה לדיווחיהם בתשע"ח. עם זאת, מרבית ההורים עודם סבורים כי מגוון החוגים בתוכנית גדול וכי שעות הפעילות ומיקום החוגים נוחים, אולם בהשוואה לתשע"ח, **הורים בבתי ספר דוברי עברית הביעו פחות שביעות רצון ממגוון החוגים בתוכנית**, ובקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית חלה ירידה של 6% בשביעות הרצון הכללית מזמינות החוגים.

מבחינה לוגיסטית, **רמת ההערכה של המענה הלוגיסטי נותרה גבוהה כשהייתה בתשע"ח** (כ-80% מהמדריכים הביעו שביעות רצון מהציוד שסופק להם), אם כי מההערכה האיכותנית עלה כי ברשויות מסוימות ניכרת דווקא מגמת ירידה קלה במידת ההערכה, הנובעת כנראה מהקטנת התקציבים וכן מהעובדה שבשנה הקודמת לא כל התקציבים הועברו לרשויות כמצופה.

המלצות:

- ✓ מומלץ לבחון מדוע הועברו תקציבים חלקיים בלבד ולפתור את הסוגיה התקציבית, המהווה חסם לשיתוף פעולה בעתיד עם הרשויות ובתי הספר המשתתפים בתוכנית.
- ✓ מומלץ לבחון את המשמעות התפעולית של הקטנת התקציב, תוך שמירה על קיום חוגים ברמה גבוהה ומתן הזדמנות ליישובים לנהל את התוכנית על פי מאפייניהם, בצד יצירתיות וגמישות תפעולית העולות בקנה אחד עם מטרות התוכנית.
- ✓ מומלץ לבחון את הגדרות ניהול ותפעול התוכנית אל מול מסגרות ארגוניות בעלות מאפיינים וצרכים ייחודיים (האם אותן הגדרות תפעוליות מתאימות ליישובים גדולים וקטנים? ליישובים עירוניים לצד יישובים קטנים או מועצות מקומיות?)

שביעות הרצון ההדדית שבין מפעילי התוכנית למדריכים היא לרוב חיובית, למעט בהתקשרות עם חברות הדרכה חיצוניות, הכרוכה בסיכון לקבל מדריכים פחות מתאימים ולהשפיע פחות על זהותם. למעשה, ניכר כי בשנה זו **רמת שביעות הרצון מהמדריכים המועסקים באופן ישיר גבוהה**, שכן שלא כמו בתשע"ח, השנה כבר היה די זמן לבחירה מיטבית של מדריכים, ומי **שלא עמדו בציפיות הוחלפו באחרים**.

כחלק מההיערכות לתוכנית קיימו מוביליה תהליכי הכשרה למדריכים. ההכשרות התמקדו בהיבטים של הובלת קבוצה ובנושאים מנהלתיים, תוך הבנה שהמדריכים מגיעים עם ידע המתאים לחוגים שהם מובילים. עם זאת, חלק ניכר מהמדריכים אינם סבורים כי הדרכות אלו הן בעלות ערך של ממש, קל וחומר מי שזו להם השנה השנייה בתוכנית, ועל כן **על מובילי התוכנית להתאים את ההכשרות** לא רק לצורכי התוכנית אלא גם לצורכי המדריכים.

מערכות היחסים בין דרגי הביצוע והניהול התייצבו לאחר שנת הפעילות הראשונה, וכל אחד מהדרגים מכיר באחריותו כלפי הדרגים האחרים. בפועל, מי שמובילים את התוכנית הם מדריכי החוגים, ומעליהם מספר רמות של ניהול ובקרה (רכז בית ספרי, רכז יישובי ורכז אזורי). בתחילת השנה כ-**90% מהמדריכים כתבו סילבוס** והעבירוהו לאישור כנדרש, אולם חלק מהמדריכים שינו אותו במהלך הפעילות בהתאם להבנתם או לשם העלאת שביעות הרצון של התלמידים. מבחינת היבטי הפיקוח והבקרה על התוכנית, יש רכזים שאכן ניהלו מעקב ובקרה, ואולם במקרים אחרים לא נעשתה כל פעולה בתחום, כך שמחד המדריכים מבצעים את השינויים בלי לדווח, ומאידיך הרכזים אינם עוקבים באופן יזום או שיטתי אחר המתרחש בחוג בהשוואה לתוכנית שהוצגה (ללא קשר להיבטי התוכן נעשתה פעולת בקרה כמותית על מספר התלמידים בפועל). אין ספק כי כתיבה והגשה של סילבוס הן בעלות חשיבות, אך כך גם **בקרה ומעקב על מימושו**.

מצד המדריכים, **96% דיווחו כי ימליצו לילדי כיתה ד'-ה' להשתתף בתוכנית**, ומרביתם חשים שיש להם אוטונומיה מלאה בבחירת התכנים המועברים בחוג. בהשוואה לתשע"ח ניכר כי אין הבדל של ממש בהערכות המדריכים, למעט עלייה בהערכה כי משך הזמן המוקצה למפגש קצר מדי וירידה בהתעסקות עם ענייני משמעת.

המלצות:

- ✓ מומלץ להתאים ולרענן את הכשרות המדריכים לצורכיהם ולצורכי התוכנית כאחד.
- ✓ מומלץ לוודא שמתנהלת בקרה על אופן מימושו של הסילבוס, וזאת לשם טיוב החוגים, מעקב אחר איכות המדריכים ועוד.

בנספח זה מוצגים כלל הלוחות שהופיעו בדוח, בחלוקה לפי רקע חברתי-כלכלי. כדי להקל על הקורא, הלוחות המוצגים בנספח זה ממוספרים ומוצגים בהתאם למספרם ולסדר הופעתם בדוח עצמו.

לוח 5: דיווחי ההורים על מבחר החוגים הקיים באזור מגוריהם - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

תשע"ח				תשע"ט				למיטב ידיעתך, מבחר החוגים באזור מגוריך:		
קטן, לכן אני לא מוצא חוג שמתאים לילדי	קטן, אבל אין לי בעיה למוצא חוג שמתאים לילדי	גדול, אבל אני לא מוצא חוג שמתאים לילדי	גדול ואין לי בעיה למוצא חוג שמתאים לילדי	קטן, לכן אני לא מוצא חוג שמתאים לילדי	קטן, אבל אין לי בעיה למוצא חוג שמתאים לילדי	גדול, אבל אני לא מוצא חוג שמתאים לילדי	גדול ואין לי בעיה למוצא חוג שמתאים לילדי			
23%	25%	5%	46%	27%	34%	6%	33%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
15%	25%	2%	58%	25%	28%	5%	42%	גבוה		
25%	28%	5%	43%	27%	37%	8%	27%	בינוני		
26%	20%	9%	46%	29%	34%	1%	35%	נמוך		
42%	22%	9%	27%	44%	17%	12%	27%	סה"כ	לא משתתפים בחוגים	בתי"ס דוברי ערבית
38%	19%	11%	33%	38%	18%	7%	37%	גבוה		
44%	29%	4%	23%	49%	12%	12%	26%	בינוני		
40%	6%	19%	35%	35%	28%	14%	24%	נמוך		
16%	18%	11%	55%	16%	11%	13%	60%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי
13%	16%	11%	60%	12%	9%	15%	64%	גבוה		
20%	20%	12%	48%	24%	12%	11%	53%	בינוני		
5%	21%	9%	64%	6%	18%	11%	64%	נמוך		
31%	2%	23%	44%	28%	21%	13%	38%	סה"כ	לא משתתפים בחוגים	צפון
32%	0%	18%	50%	19%	28%	14%	39%	גבוה		
34%	0%	28%	39%	39%	13%	12%	36%	בינוני		
23%	9%	18%	50%	45%	11%	6%	38%	נמוך		
18%	27%	4%	51%	25%	28%	3%	44%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי ערבית
16%	27%	2%	54%	23%	22%	4%	51%	בינוני		
19%	27%	4%	50%	26%	30%	3%	41%	נמוך		
33%	24%	6%	37%	46%	25%	7%	22%	סה"כ		
33%	16%	18%	33%	40%	30%	13%	18%	בינוני	לא משתתפים בחוגים	ארצי
34%	28%	0%	39%	49%	23%	5%	23%	נמוך		
24%	24%	4%	48%	24%	27%	8%	41%	סה"כ		
19%	28%	8%	45%	25%	16%	3%	55%	בינוני		
30%	19%	0%	51%	24%	32%	11%	33%	נמוך	לא משתתפים בחוגים	צפון
61%	5%	9%	24%	42%	15%	9%	34%	סה"כ		
44%	10%	17%	29%	30%	21%	12%	38%	בינוני		
70%	3%	5%	22%	47%	13%	7%	33%	נמוך		

לוח 6: דיווחי התלמידים (במחוז צפון) על האופן שבו נחשפו לתוכנית - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

איך שמעת על התוכנית חוג לכל ילד?*	המורה סיפרה לנו	פרסומת בעיתון המקומי / בתיבת הדואר	ההורים סיפרו לי	פרסומת באינטרנט	חברים סיפרו לי
תשע"ט					
בתי"ס דוברי עברית	סה"כ	58%	3%	36%	15%
	גבוה	40%	1%	1%	22%
	בינוני	58%	4%	32%	10%
בתי"ס דוברי ערבית	סה"כ	73%	3%	20%	15%
	גבוה	88%	3%	9%	22%
	בינוני	83%	6%	9%	18%
בתי"ס דוברי ערבית	סה"כ	89%	2%	8%	23%
	גבוה	89%	2%	8%	23%
	בינוני	89%	2%	8%	23%
תשע"ח					
בתי"ס דוברי עברית	סה"כ	66%	6%	29%	15%
	גבוה	57%	3%	38%	13%
	בינוני	67%	6%	27%	20%
בתי"ס דוברי ערבית	סה"כ	69%	6%	25%	12%
	גבוה	81%	7%	9%	15%
	בינוני	79%	6%	10%	6%
בתי"ס דוברי ערבית	סה"כ	82%	7%	9%	16%
	גבוה	82%	7%	9%	16%
	בינוני	82%	7%	9%	16%

* היה אפשר לבחור יותר מתשובה אחת.

לוח 7: דיווחי התלמידים (במחוז צפון) על היבטים שונים של התוכנית - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

ההגעה לחוג קלה ונוחה	מבחר החוגים המוצעים בתוכנית חוג לכל ילד היה גדול	תשע"ט	תשע"ח
בתי"ס דוברי עברית	סה"כ	85%	42%
	גבוה	84%	46%
	בינוני	86%	36%
	נמוך	83%	49%
בתי"ס דוברי ערבית	סה"כ	80%	58%
	גבוה	76%	56%
	בינוני	81%	59%
	נמוך	81%	59%
בתי"ס דוברי עברית	סה"כ	80%	52%
	גבוה	77%	48%
	בינוני	87%	43%
	נמוך	74%	61%
בתי"ס דוברי ערבית	סה"כ	79%	67%
	גבוה	68%	55%
	בינוני	81%	69%
	נמוך	81%	69%

לוח 8: דיווחי ההורים (במחוז צפון) על זמינות החוגים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-ט)

תשע"ח

מדד מסכם - זמינות החוגים	מגוון החוגים בתוכנית רחב	את/ה שבעת/ רצון משעות הפעילות	את/ה שבעת/ רצון ממיקום החוג			
תשע"ט						
78%	55%	89%	89%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית
74%	48%	92%	83%	גבוה		
78%	57%	84%	92%	בינוני		
83%	59%	98%	91%	נמוך		
80%	66%	84%	89%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית
77%	58%	91%	83%	בינוני		
80%	69%	88%	84%	נמוך		
תשע"ח						
78%	61%	84%	88%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית
66%	34%	91%	72%	גבוה		
80%	63%	89%	89%	בינוני		
81%	77%	85%	82%	נמוך		
86%	69%	91%	97%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית
79%	63%	88%	87%	בינוני		
88%	72%	100%	93%	נמוך		

לוח 9: דיווחי התלמידים על מספר המפגשים האזוריים שהתקיימו במהלך השנה - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

במסגרת החוג, בכמה מפגשים אזוריים השתתפת במהלך השנה?

תשע"ט										
הטורנירים/ תערוכות / מפגשים אזוריים היו מעניינים*	מעל 6	5-6	3-4	1-2	0	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית		
77%	26%	5%	8%	22%	39%	סה"כ			משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית
80%	25%	5%	12%	20%	38%	גבוה				
73%	26%	4%	5%	23%	42%	בינוני				
80%	29%	5%	9%	21%	36%	נמוך				
82%	31%	5%	12%	20%	32%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית		
79%	37%	8%	12%	16%	27%	בינוני				
83%	30%	5%	12%	20%	33%	נמוך				
תשע"ח										
73%	27%	7%	10%	26%	29%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית		
66%	20%	6%	12%	27%	35%	גבוה				
71%	25%	7%	9%	29%	30%	בינוני				
76%	33%	8%	11%	22%	26%	נמוך				
74%	32%	14%	19%	27%	8%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית		
70%	40%	10%	24%	19%	7%	בינוני				
74%	31%	15%	18%	28%	8%	נמוך				

לוח 10: דיווחי התלמידים (במחוז צפון) על שביעות רצונם מהחוגים בתוכנית: שיעורי המסכימים עם

ההיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

המפגשים בחוג מהנים	אני מרוצה מהמדריך בחוג	אני מרוצה מהמפגשים בחוג			
תשע"ט					
82%	83%	81%	סה"כ		
85%	78%	78%	גבוה	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית
80%	81%	81%	בינוני		
84%	82%	82%	נמוך		
88%	84%	85%	סה"כ		
81%	82%	82%	בינוני	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי ערבית
84%	85%	85%	נמוך		
תשע"ח					
84%	82%	81%	סה"כ		
80%	76%	78%	גבוה	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי עברית
89%	84%	84%	בינוני		
82%	83%	80%	נמוך		
87%	82%	83%	סה"כ		
78%	76%	79%	בינוני	משתתפים בחוג לכל ילד	בתי"ס דוברי ערבית
88%	83%	83%	נמוך		

לוח 11: דיווחי ההורים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) על שביעות רצונם מהחוג: שיעורי המסכימים עם ההיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

החוג נתן לילדך ערך מוסף	החוג נתפס בעיניך כאיכותי	החוג ענה על ציפיותיך	אתה שבע רצון מאיכות החוג				
תשע"ט							
82%	83%	77%	82%	סה"כ			
83%	81%	76%	78%	גבוה	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
81%	81%	77%	82%	בינוני			
84%	87%	79%	85%	נמוך			
90%	90%	87%	88%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
87%	89%	85%	86%	גבוה			
94%	91%	90%	90%	בינוני			
90%	91%	87%	91%	נמוך			
83%	82%	74%	77%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
80%	80%	72%	79%	בינוני			
83%	82%	74%	77%	נמוך			
90%	91%	85%	90%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
91%	87%	87%	87%	בינוני			
89%	93%	84%	91%	נמוך			
תשע"ח							
79%	80%	79%	85%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
78%	75%	75%	86%	גבוה			
77%	80%	83%	85%	בינוני			
84%	82%	75%	81%	נמוך	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
82%	90%	85%	84%	סה"כ			
83%	87%	81%	81%	גבוה			
82%	93%	88%	86%	בינוני			
80%	86%	86%	84%	נמוך			
82%	87%	82%	88%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
80%	80%	79%	81%	בינוני			
83%	89%	83%	90%	נמוך			
82%	82%	75%	85%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
86%	79%	77%	81%	בינוני			
75%	86%	73%	91%	נמוך			

לוח 12: דיווחי התלמידים על מידת העניין שיצר המדריך -
לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

המדריך היה מעניין				
תשע"ח	תשע"ט	סה"כ		
73%	79%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
70%	79%	גבוה		
75%	78%	בינוני		
74%	81%	נמוך		
77%	82%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי
78%	82%	גבוה		
75%	83%	בינוני		
74%	76%	נמוך		
80%	83%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
70%	74%	בינוני		
82%	84%	נמוך		
72%	85%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי
72%	87%	בינוני		
72%	84%	נמוך		

בתי"ס
דוברי
ערבית

בתי"ס
דוברי
ערבית

לוח 13: דיווחי ההורים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) על שביעות רצונם ממדריך החוג: שיעורי המסכימים עם ההיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

ממדריך החוג	אתה שבע רצון מממדריך החוג	לילדך קשר טוב עם ממדריך החוג	מדריך החוג היה סבלני			
תשע"ט						
85%	85%	92%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
80%	79%	87%	גבוה			
84%	88%	93%	בינוני			
92%	86%	95%	נמוך	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
91%	90%	94%	סה"כ			
89%	89%	93%	גבוה			
94%	92%	96%	בינוני	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
93%	89%	92%	נמוך			
83%	88%	88%	סה"כ			
76%	82%	82%	בינוני	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
85%	90%	90%	נמוך			
89%	89%	93%	סה"כ			
82%	91%	92%	בינוני	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
93%	88%	93%	נמוך			
88%	86%	93%	סה"כ			
96%	82%	94%	גבוה	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
87%	88%	93%	בינוני			
86%	84%	91%	נמוך			
88%	87%	90%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
84%	79%	85%	גבוה			
91%	95%	95%	בינוני			
93%	92%	93%	נמוך	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
88%	93%	89%	סה"כ			
89%	91%	91%	בינוני			
88%	93%	89%	נמוך	משתתפים בחוגים	ארצי	בתי"ס דוברי עברית
87%	87%	91%	סה"כ			
82%	91%	93%	בינוני			
94%	83%	89%	נמוך			

לוח 15: עמדות התלמידים המשתתפים בחוגים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) כלפי חשיבות החוגים:
 שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם אחר-הצהריים	אני אוהב ללכת לחוגים אחרי הלימודים	להשתתף בחוגים זה חשוב	חשוב ללכת לחוגים כדי לא להשתעמם אחר-הצהריים	אני אוהב ללכת לחוגים אחרי הלימודים	להשתתף בחוגים זה חשוב			
תשע"ח			תשע"ט					
48%	68%	69%	55%	70%	68%	סה"כ		
45%	64%	66%	56%	69%	72%	גבוה	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
45%	67%	65%	56%	67%	63%	בינוני		
52%	71%	75%	52%	75%	72%	נמוך		
37%	64%	65%	56%	67%	63%	סה"כ		בת"ס דוברת עברית
42%	68%	70%	50%	62%	69%	גבוה	משתתפים רק בחוג פרטי	
32%	60%	61%	63%	70%	61%	בינוני		
39%	63%	66%	47%	67%	60%	נמוך		
42%	83%	82%	64%	86%	85%	סה"כ		ארצי
44%	85%	84%	67%	88%	88%	גבוה	משתתפים בחוגים	
39%	81%	80%	62%	84%	82%	בינוני		
42%	79%	77%	61%	79%	83%	נמוך		
61%	64%	70%	71%	71%	73%	סה"כ		צפון
53%	53%	65%	68%	57%	62%	בינוני	משתתפים בחוג לכל ילד	
62%	66%	71%	71%	73%	75%	נמוך		
53%	48%	68%	64%	59%	58%	סה"כ		משתתפים רק בחוג פרטי
50%	47%	58%	54%	48%	60%	בינוני		
54%	48%	71%	69%	64%	58%	נמוך		
55%	62%	67%	71%	52%	85%	סה"כ		ארצי
54%	54%	64%	61%	62%	78%	בינוני	משתתפים בחוגים	
55%	68%	70%	0%	0%	100%	נמוך		

לוח 16: עמדות התלמידים (במחוז צפון ובשאר אזורי הארץ) שאינם משתתפים בחוגים כלפי חשיבות החוגים: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

אתה שבע רצון ממדריך החוג	לילדך קשר טוב עם מדריך החוג	מדריך החוג היה סבלני	אתה שבע רצון ממדריך החוג	לילדך קשר טוב עם מדריך החוג	מדריך החוג היה סבלני				
תשע"ח			תשע"ט						
88%	86%	93%	85%	85%	92%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
96%	82%	94%	80%	79%	87%	גבוה			
87%	88%	93%	84%	88%	93%	בינוני			
86%	84%	91%	92%	86%	95%	נמוך			
88%	87%	90%	91%	90%	94%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי	
84%	79%	85%	89%	89%	93%	גבוה			
91%	95%	95%	94%	92%	96%	בינוני			
93%	92%	93%	93%	89%	92%	נמוך			
88%	93%	89%	83%	88%	88%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון	בתי"ס דוברי עברית
89%	91%	91%	76%	82%	82%	בינוני			
88%	93%	89%	85%	90%	90%	נמוך			
87%	87%	91%	89%	89%	93%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי	
82%	91%	93%	82%	91%	92%	בינוני			
94%	83%	89%	93%	88%	93%	נמוך			

לוח 17: עמדות ההורים שילדיהם משתתפים בחוגים (בצפון ובשאר אזורי הארץ) כלפי השתתפות בחוגים: שיעורי המסכימים עם ההיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

עדיף שילדים לא ילכו לחוג ויעשו שיעורי בית	השתתפות בחוגים היא לא בזבוז של זמן וכסף*	חשוב לדאוג שילדים תהיה שגרת פנאי אחר הצהריים	לדעתך חוג בעלות שנתית סמלית הוא אטרקטיבי	עדיף שילדים לא ילכו לחוג ויעשו שיעורי בית	השתתפות בחוגים היא לא בזבוז של זמן וכסף*	חשוב לדאוג שילדים תהיה שגרת פנאי אחר הצהריים	לדעתך חוג בעלות שנתית סמלית הוא אטרקטיבי			
תשע"ח				תשע"ט						
4%	96%	95%	89%	5%	86%	95%	89%	סה"כ		
0%	100%	96%	94%	1%	96%	96%	91%	גבוה	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
4%	96%	92%	86%	3%	83%	94%	87%	בינוני		
4%	95%	100%	95%	15%	80%	98%	92%	נמוך		
0%	93%	93%	94%	3%	97%	84%	91%	סה"כ	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי ערבית
0%	97%	97%	90%	0%	100%	90%	93%	גבוה		
0%	90%	90%	98%	0%	35%	76%	100%	בינוני		
0%	100%	100%	82%	15%	100%	96%	71%	נמוך		
3%	90%	94%	82%	5%	92%	96%	72%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי
4%	93%	90%	82%	4%	92%	95%	72%	גבוה		
2%	87%	98%	78%	6%	93%	97%	72%	בינוני		
5%	88%	93%	86%	6%	87%	97%	78%	נמוך		
17%	88%	99%	82%	13%	79%	94%	81%	סה"כ	משתתפים בחוג לכל ילד	צפון
9%	93%	97%	86%	13%	79%	93%	85%	בינוני		
20%	86%	100%	80%	13%	79%	94%	80%	נמוך		
7%	88%	92%	72%	19%	78%	86%	99%	סה"כ	משתתפים רק בחוג פרטי	בתי"ס דוברי ערבית
10%	90%	100%	62%	4%	83%	88%	96%	בינוני		
6%	87%	90%	74%	32%	75%	85%	100%	נמוך		
15%	75%	94%	80%	7%	80%	94%	85%	סה"כ	משתתפים בחוגים	ארצי
7%	80%	93%	81%	1%	93%	94%	81%	בינוני		
26%	68%	95%	79%	10%	74%	94%	87%	נמוך		

* לצורך הדיווח נוסחו ההיגדים מחדש כך שערך גבוה יותר בהיגד ישקף מצב רצוי יותר.

לוח 18: עמדות ההורים שילדיהם אינם משתתפים בחוגים (בצפון ובשאר אזורי הארץ) כלפי השתתפות בחוגים: שיעורי המסכימים עם ההיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

עדיף שילדים לא ילכו לחוג ויעשו שיעורי בית	השתתפות בחוגים היא לא בזבז של זמן וכסף *	חשוב לדאוג שילדים תהיה שגרת פנאי אחר הצהריים	חוג בעלות שנתית סמלית הוא אטרקטיבי	עדיף שילדים לא ילכו לחוג ויעשו שיעורי בית	השתתפות בחוגים היא לא בזבז של זמן וכסף *	חשוב לדאוג שילדים תהיה שגרת פנאי אחר הצהריים	חוג בעלות שנתית סמלית הוא אטרקטיבי			
תשע"ח				תשע"ט						
4%	96%	87%	88%	7%	91%	94%	88%	סה"כ		
5%	95%	77%	80%	0%	97%	97%	90%	גבוה	צפון	בתי"ס דוברי עברית
5%	95%	84%	91%	7%	90%	95%	89%	בינוני		
3%	100%	100%	87%	14%	90%	91%	84%	נמוך		
13%	83%	84%	83%	11%	88%	93%	85%	סה"כ		
20%	88%	80%	89%	11%	85%	96%	84%	גבוה	ארצי	לא משתתפים בחוגים
7%	79%	83%	90%	12%	90%	91%	88%	בינוני		
18%	90%	92%	60%	4%	95%	90%	81%	נמוך		
22%	71%	88%	97%	15%	82%	93%	80%	סה"כ		
11%	82%	93%	89%	17%	86%	77%	76%	בינוני	צפון	בתי"ס דוברי עברית
27%	65%	85%	100%	15%	80%	100%	81%	נמוך		
21%	63%	88%	79%	25%	73%	89%	82%	סה"כ		
20%	67%	83%	76%	18%	67%	91%	73%	בינוני	ארצי	
22%	60%	91%	80%	28%	76%	89%	86%	נמוך		

לוח 19: דיווחי התלמידים (בצפון ובשאר אזורי הארץ) על ההשפעות הסביבתיות והחברתיות הנתפסות
 שבהשתתפות בחוג - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

חשוב לי ללכת לחוג שמעניין אותי	חשוב לי ללכת לחוג שקל ונוח לי להגיע אליו	חשוב לי ללכת לחוג כי ההורים שלי רוצים שאאלך	חשוב לי ללכת לחוג כי חברים שלי גם הולכים לחוג הזה	חשוב לי ללכת לחוג שקל ונוח לי להגיע אליו	חשוב לי ללכת לחוג כי ההורים שלי רוצים שאאלך	חשוב לי ללכת לחוג כי חברים שלי גם הולכים לחוג הזה	חשוב לי ללכת לחוג שמעניין אותי	חשוב לי ללכת לחוג שקל ונוח לי להגיע אליו	חשוב לי ללכת לחוג כי ההורים שלי רוצים שאאלך	חשוב לי ללכת לחוג כי חברים שלי גם הולכים לחוג הזה	
תשע"ח				תשע"ט							
12%	12%	69%	91%	15%	12%	74%	93%	סה"כ			
10%	6%	61%	91%	7%	5%	72%	97%	גבוה	משתתפים בחוג לכל ילד		
15%	14%	66%	95%	20%	14%	72%	91%	בינוני			
11%	14%	74%	88%	13%	14%	80%	92%	נמוך			
7%	6%	56%	92%	9%	9%	63%	90%	סה"כ			
5%	6%	60%	92%	4%	6%	61%	95%	גבוה	משתתפים רק בחוג פרטי		
7%	5%	59%	93%	12%	10%	64%	90%	בינוני			
8%	9%	50%	91%	10%	9%	65%	86%	נמוך			
5%	6%	56%	95%	16%	11%	60%	94%	סה"כ			
4%	4%	52%	97%	14%	7%	56%	95%	גבוה	משתתפים בחוגים		
6%	7%	61%	94%	19%	16%	65%	94%	בינוני			
8%	10%	57%	92%	19%	17%	62%	90%	נמוך			
37%	34%	77%	81%	43%	36%	80%	87%	סה"כ			
33%	27%	73%	76%	36%	25%	79%	88%	בינוני	משתתפים בחוג לכל ילד		
38%	35%	78%	82%	45%	38%	80%	87%	נמוך			
29%	26%	68%	71%	35%	45%	71%	69%	סה"כ			
33%	22%	61%	69%	21%	20%	63%	76%	בינוני	משתתפים רק בחוג פרטי		
28%	27%	70%	71%	41%	55%	75%	67%	נמוך			
34%	33%	67%	75%	48%	42%	74%	80%	סה"כ			
21%	23%	60%	76%	40%	27%	71%	90%	בינוני	משתתפים בחוגים		
44%	40%	73%	74%	52%	49%	75%	73%	נמוך			

לוח 20: דיווחי התלמידים על השפעות עתידיות בעקבות ההשתתפות בתוכנית -
 לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

בעקבות ההשתתפות בחוג גם בני משפחה אחרים נרשמו לחוג אחר הצוהריים	אני חושב להירשם לחוג גם בשנת הלימודים הבאה	בעקבות ההשתתפות בחוג גם בני משפחה אחרים נרשמו לחוג אחר הצוהריים	אני חושב להירשם לחוג גם בשנת הלימודים הבאה	סה"כ	גבוה	בינוני	נמוך	סה"כ	בינוני	נמוך
תשע"ח		תשע"ט								
26%	69%	31%	77%	סה"כ						
24%	68%	23%	78%	גבוה	משתתפים בחוג לכל ילד					
25%	65%	33%	78%	בינוני						
28%	73%	34%	75%	נמוך						
46%	78%	56%	78%	סה"כ						
37%	70%	47%	68%	בינוני	משתתפים בחוג לכל ילד					
48%	80%	57%	79%	נמוך						

לוח 21: דיווחי התלמידים במחוז צפון על הסיבות שבגינן לא נרשמו לתוכנית: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

לא ידעתי על התוכנית				לא ידעתי על התוכנית					
לא מצאתי חוג בנושא שעניין אותי	אני לא אוהב ללכת לחוגים	אין לי חברים שנרשמו לחוג במסגרת התוכנית	לא ידעתי על התוכנית	לא מצאתי חוג בנושא שעניין אותי	אני לא אוהב ללכת לחוגים	אין לי חברים שנרשמו לחוג במסגרת התוכנית	לא ידעתי על התוכנית		
תשע"ח				תשע"ט					
2%	33%	21%	40%	2%	31%	23%	37%	סה"כ	
0%	16%	18%	70%	3%	32%	19%	41%	גבוה	משתתפים רק בחוג פרטי
2%	42%	20%	30%	1%	28%	23%	38%	בינוני	
3%	38%	26%	25%	3%	34%	28%	29%	נמוך	
29%	32%	4%	16%	25%	25%	11%	22%	סה"כ	לא משתתפים בחוגים
34%	26%	6%	42%	33%	29%	8%	34%	גבוה	
27%	31%	0%	13%	22%	24%	7%	25%	בינוני	
29%	34%	7%	13%	27%	26%	17%	17%	נמוך	
3%	16%	13%	47%	5%	18%	16%	51%	סה"כ	משתתפים רק בחוג פרטי
6%	20%	13%	40%	1%	21%	20%	51%	בינוני	
2%	14%	13%	49%	7%	17%	14%	50%	נמוך	
17%	36%	2%	33%	14%	23%	8%	23%	סה"כ	לא משתתפים בחוגים
10%	30%	2%	51%	15%	28%	9%	24%	בינוני	
19%	38%	2%	29%	14%	22%	8%	23%	נמוך	

לוח 22: דיווחי ההורים במחוז צפון על הסיבות שבגינן לא רשמו את ילדם לתוכנית: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

לא ידעתי על התוכנית				לא ידעתי על התוכנית				מדוע לא רשמת את ילדך לחוג במסגרת התוכנית "חוג לכל ילד"?	
לא מצאתי חוג בנושא שעניין אותי	ילדי כבר רשום לחוגים אחרים	ילדי לא רצה	לא שמעתי על התוכנית	לא מצאתי חוג בנושא שעניין אותי	ילדי כבר רשום לחוגים אחרים	ילדי לא רצה	לא שמעתי על התוכנית		
תשע"ח				תשע"ט					
18%	16%	10%	33%	34%	17%	13%	14%	סה"כ	משתתפים רק בחוג פרטי
18%	17%	15%	22%	41%	19%	11%	5%	גבוה	
19%	17%	11%	35%	39%	19%	10%	14%	בינוני	
12%	10%	0%	37%	19%	12%	21%	20%	נמוך	
27%	9%	28%	25%	20%	6%	30%	26%	סה"כ	לא משתתפים בחוגים
32%	6%	32%	12%	28%	10%	25%	18%	גבוה	
27%	9%	21%	33%	17%	4%	27%	29%	בינוני	
12%	10%	0%	37%	23%	6%	41%	23%	נמוך	
9%	7%	6%	60%	4%	1%	24%	44%	סה"כ	משתתפים רק בחוג פרטי
17%	0%	10%	43%	12%	3%	26%	39%	בינוני	
8%	8%	5%	63%	0%	0%	23%	46%	נמוך	
6%	4%	16%	52%	6%	8%	20%	61%	סה"כ	לא משתתפים בחוגים
4%	12%	18%	34%	12%	16%	26%	53%	בינוני	
7%	0%	15%	60%	4%	5%	18%	64%	נמוך	

לוח 23: דיווחי התלמידים (בשאר אזורי הארץ) על הסיבות שבגינן לא נרשמו השנה לחוג: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

מדוע לא נרשמת השנה לחוג?*	אני לא אוהב ללכת לחוגים	לא מצאתי חוג בנושא שעניין אותי	ההורים לא הסכימו	החוג שרציתי היה יקר מדי	לא רציתי ללכת לחוג בלי חברים שאני מכיר
תשע"ט					
סה"כ	25%	35%	7%	6%	16%
גבוה	32%	38%	6%	8%	17%
בינוני	22%	33%	8%	4%	16%
נמוך	29%	37%	5%	14%	15%
סה"כ	62%	18%	13%	4%	13%
בינוני	54%	30%	5%	4%	16%
נמוך	64%	14%	16%	4%	12%
תשע"ח					
סה"כ	31%	40%	9%	8%	15%
גבוה	31%	45%	7%	8%	21%
בינוני	31%	40%	10%	8%	12%
נמוך	32%	27%	9%	7%	8%
סה"כ	47%	16%	12%	4%	10%
בינוני	42%	21%	9%	3%	12%
נמוך	48%	14%	13%	5%	9%

לא משתתפים בחוגים

* היה אפשר לבחור יותר מתשובה אחת.

לוח 24: דיווחי ההורים (בשאר אזורי הארץ) על הסיבות שבגינן לא רשמו השנה את ילדם לחוג: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

ילדי לא רצה	ילדי לא מצא חוג בנושא שעניין אותו	המחיר של החוג יקר לי	אין חוגים באזור / לא ידעתי	בגלל עומס בלימודים ו/או התחייבויות קודמות	אני לא מעוניין לרשום את ילדי לחוגים	פספסת את ההרשמה
תשע"ט						
סה"כ	41%	18%	9%	3%	2%	3%
גבוה	45%	18%	9%	3%	3%	2%
בינוני	37%	18%	8%	4%	0%	1%
נמוך	33%	14%	9%	4%	2%	6%
סה"כ	20%	2%	20%	4%	1%	0%
בינוני	34%	4%	11%	8%	5%	2%
נמוך	15%	1%	22%	3%	0%	0%
תשע"ח						
סה"כ	15%	28%	21%	9%	-	-
גבוה	11%	22%	10%	11%	-	-
בינוני	12%	35%	22%	9%	-	-
נמוך	29%	19%	31%	4%	-	-
סה"כ	10%	12%	14%	30%	-	-
בינוני	11%	14%	15%	20%	-	-
נמוך	9%	12%	13%	35%	-	-

לא משתתפים בחוגים

לוח 25: דיווחי ההורים (במחוז צפון) על ההרשמה לחוג בתוכנית ולחוג שלא בתוכנית - לפי מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי (תשע"ט-תשע"ח)

האם רשמת את ילדך לחוג ...זה			על חשבון חוג אחר			נוסף על חוג אחר			כחוג יחיד, לא בנוסף ולא על חשבון חוג אחר
תשע"ט			תשע"ח			תשע"ח			תשע"ח
משתתפים בחוג לכל ילד	סה"כ	7%	54%	39%	4%	60%	36%		
	גבוה	8%	74%	18%	2%	72%	26%		
	בינוני	6%	55%	39%	3%	73%	23%		
	נמוך	8%	31%	62%	6%	21%	72%		
	סה"כ	5%	23%	72%	6%	43%	51%		
	גבוה	5%	44%	51%	9%	43%	48%		
	בינוני	5%	16%	79%	5%	43%	52%		
	נמוך	5%	16%	79%	5%	43%	52%		
	סה"כ	5%	23%	72%	6%	43%	51%		
	גבוה	8%	74%	18%	2%	72%	26%		
בינוני	6%	55%	39%	3%	73%	23%			
נמוך	8%	31%	62%	6%	21%	72%			